THE INTERNATIONAL BESTSELLING AUTHOR

Tony Buzan

tập 1

Brain child

BỘ NÃO TÍ HON

Cái nôi của Thiên tài

Cách bậc cha mẹ thông minh
nuôi dạy đứa trẻ thông minh

First News

NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP TP. HỒ CHÍ MINH

Duong Kobo's Book Club

Tủ sách Kỹ thuật số
dành cho
Kindle & Kobo

SCAN TO JOIN

LỜI NÓI ĐẦU

Lời nhắn gửi từ

Đứa trẻ của tương lai

Thưa quý độc giả,

Một chiếc xe (thứ đơn giản hơn rất nhiều so với một ngón tay của bé nhà bạn) được đi kèm với quyển sách hướng dẫn một trăm trang.

Chiếc máy tính một megabyte (thứ kém thông minh hơn so với chỉ một trong số tỉ tỉ tế bào não của con bạn) được đi kèm với quyển sách hướng dẫn vận hành một ngàn trang.

Vậy, tại sao không có một cuốn sách hướng dẫn cách nuôi dạy trẻ… từ quan điểm của trẻ?

Bộ não tí hon chính là quyển sách như thế. Bởi vậy, hãy để tôi ngay lập tức chuyển sang chủ đề và chủ thể của quyển sách: Đứa trẻ đến từ tương lai.

Con chào mẹ! Con chào ba!

Bộ não tí hon là bộ sách con xin dành tặng cho ba mẹ, được viết từ quan điểm của con – đứa con tương lai của ba mẹ.

Bộ não tí hon là một bộ sách lý tưởng, chứa đựng đầy đủ mọi thứ mà con thực sự mong muốn trong quá trình lớn lên của mình để giúp con phát triển tối đa năng lực tiềm tàng của trí não, cơ thể và tâm hồn theo cách đơn giản hơn, vui hơn, nhẹ nhàng hơn cho cả con và ba mẹ.

Con chắc là ba mẹ cũng đã từng nghe rằng con, bé con của ba mẹ, sở hữu một mẩu thiết bị phức tạp đáng kinh ngạc, được tạo nên bởi bàn tay của tự nhiên: bộ não, món quà thực sự diệu kỳ cho cả

ba mẹ lẫn cho con. Chưa hết đâu, con cũng sở hữu một cơ thể tinh xảo với những giác quan cực kỳ siêu việt.

Quyển sách này sẽ giải thích tại sao bộ não của mỗi đứa trẻ lại là một món quà kỳ diệu, và vai trò quan trọng mà ba mẹ, những người yêu dấu gần gũi nhất của con, đã và sẽ tiếp tục lãnh nhận trong quá trình phát triển của nó.

Phần lớn những quyển sách nuôi dạy trẻ đều chỉ tập trung vào việc ăn uống nuôi dưỡng cơ thể, còn quyển sách này tập trung vào vấn đề bồi dưỡng trí não.

Khi được sinh ra, bộ não kỳ diệu của con đã chứa sẵn một triệu triệu (1.000.000.000.000) tế bào não. Xin hãy giúp con dưỡng nuôi chúng hợp lý, thưa ba mẹ!

Gửi đến ba mẹ thật nhiều yêu thương,

Bé con thông minh của ba mẹ

Mới đây, tôi vừa hoàn thành loạt phim tài liệu In Search of Genius (tạm dịch: Tìm kiếm Thiên tài) cùng với hãng BBC. Đây là một nghiên cứu vô cùng thú vị: điều gì sẽ xảy ra khi bạn đón nhận những đứa trẻ bị cho là vô phương cứu vãn và nuôi dạy các bé theo cách để cho các bé tự do thể hiện cá tính nổi trội của mình. Kết quả cho thấy chính cách thức nuôi nấng mới là yếu tố quan trọng nhất trong việc phát triển (hoặc làm thui chột) những tài năng tiềm ẩn.

Những đứa trẻ trong chương trình này đã hoàn toàn thay đổi khả năng tiếp thu, thái độ ứng xử, khả năng làm việc nhóm, niềm vui cá nhân và cả sự tự tin so với trước đó.

Thực vậy, những nghiên cứu khoa học gần đây đã chứng minh rằng khi được khơi dậy hết khả năng tiềm tàng sẵn có thì cơ thể và trí tuệ của trẻ sẽ có đủ sức mạnh làm thay đổi cả vũ trụ này.

Tôi hoàn toàn không có chút nghi ngờ nào về việc nếu có được sự khuyến khích thích hợp và môi trường nuôi dưỡng đúng đắn, mọi đứa trẻ đều có thể bộc lộ tài năng nổi bật của mình. Và điều quan trọng nhất là, sau này chúng sẽ trở thành những con người hoàn thiện và hạnh phúc.

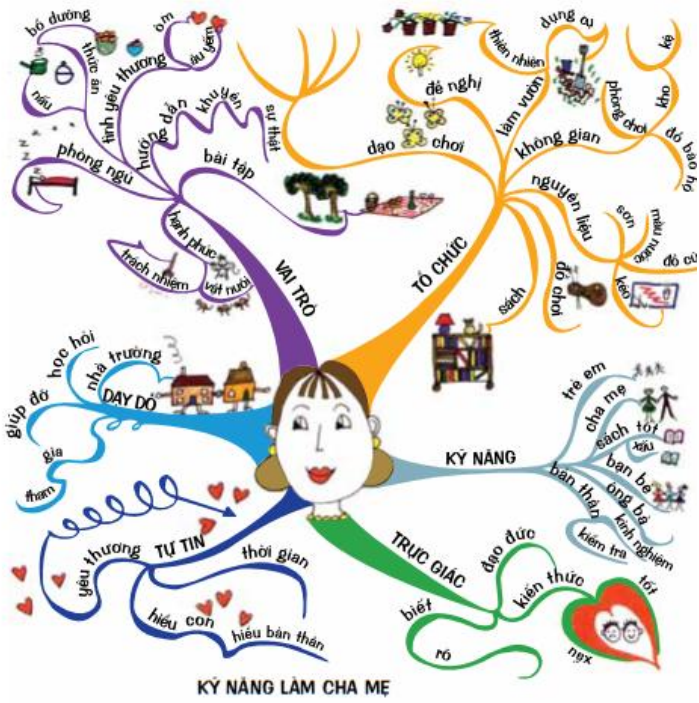

KỸ NĂNG LÀM CHA MẸ

LỜI GIỚI THIỆU

Bộ não tí hon bao gồm 2 tập.

Tập 1, Cái nôi của thiên tài, sẽ giúp chúng ta nhận ra chức năng tuyệt vời của bộ não con người, các loại hình trí thông minh, những kỹ năng trí tuệ quan trọng như ghi nhớ, sáng tạo, Bản đồ Tư duy... và những yếu tố quan trọng ảnh hưởng đến sự phát triển trí tuệ.

Tập 2, Thay đổi thế giới, đề cập đến những vấn đề đang gây tranh cãi trong thời gian gần đây về sự phát triển và hành vi của bé.

Quan điểm của tác giả nghiêng về khuynh hướng đồng tình với sự phát triển tự nhiên của bé. Bố mẹ, bạn bè, môi trường sống, nhà trường là các nhân tố chính góp phần cấu thành nên trí tuệ, thể chất và cảm xúc của bé. Kiến thức của bố mẹ sẽ giúp hướng cho bé trở thành "thiên thần".

ĐIỀU CẦN LÀM

Bộ sách được viết ra để giúp cho những người sắp trở thành ông bố bà mẹ dần làm quen với những kiến thức quan trọng về việc nuôi dạy con cái.

Mỗi chương sách đều có mục những ĐIỀU CẦN LÀM, tập hợp các kinh nghiệm mà chúng ta đều biết, nhưng không may là thường có xu hướng bỏ qua!

Ngoài ra, các ông bố bà mẹ sẽ nhận ra mình cũng là những thiên tài bẩm sinh, cũng sở hữu những tài năng tiềm ẩn như của bé, qua đó giúp họ phát triển bản thân hơn nữa.

Tuy nhiên, có lẽ mục đích quan trọng nhất của tác giả là giới thiệu cho các bậc phụ huynh một bộ công cụ tối ưu và thiết thực nhất để giúp trẻ phát triển toàn diện – nhìn nhận mọi việc theo cách

của bé – đồng thời cân nhắc những câu hỏi như:

- Những kinh nghiệm, trải nghiệm đầu tiên của bé nên là gì?

- Môi trường nào sẽ ảnh hưởng đến giác quan và nhận thức thông qua các giác quan của bé?

- Làm thế nào để giúp bé nhận ra được khả năng của trí não và cách để khuyến khích bé phát huy tối đa khả năng ấy?

- Làm sao để giúp bé vận dụng tối đa năng lực trí tuệ của mình?

- Làm thế nào để hỗ trợ và dẫn dắt bé trong giai đoạn then chốt này – giai đoạn phát triển tinh thần, thể chất, tình cảm?

- Thực phẩm nào là tốt nhất cho sự phát triển trí não và cơ thể của bé?

- Cách khuyến khích bé trân trọng sự độc đáo, khác biệt của mình để trở thành "con thiên nga xinh đẹp", một con người hạnh phúc, đầy tự tin?

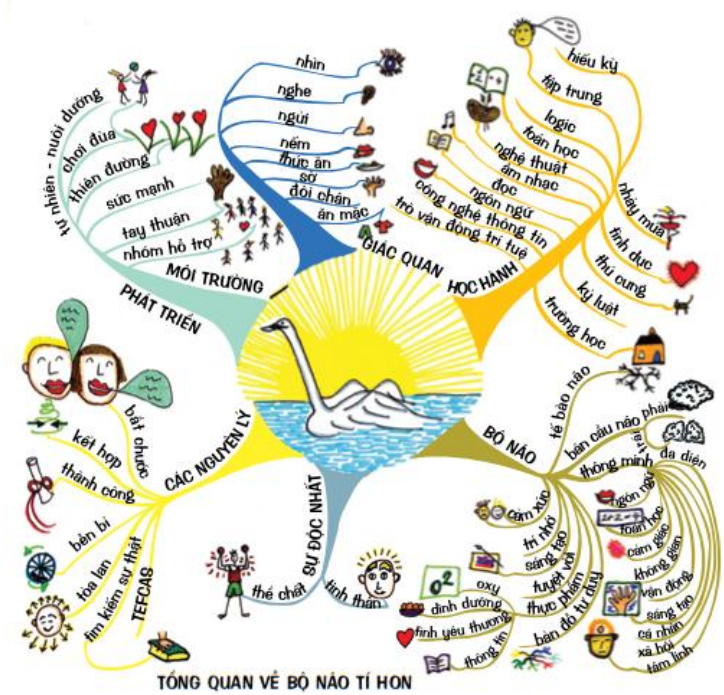

TỔNG QUAN VỀ BỘ NÃO TÍ HON

PHẦN 1

KỲ QUAN TRÍ NÃO

Chương 1
NHỮNG "CON CHIP" SINH HỌC

"Bộ não, đó là một công cụ kỳ diệu."

- Tiến sĩ Glenn Doman

Vi mạch "máy tính sinh học" của bộ não chính là tế bào não. Ngay từ khi mới sinh, bộ não của bé đã chứa khoảng một ngàn tỉ (1.000.000.000.000) tế bào não, hay nơ-ron thần kinh. Để có thể hình dung về độ lớn của con số này, hãy so sánh nó với dân số của cả thế giới vào những năm đầu thế kỷ 21 – khoảng sáu tỉ người. Như vậy, tính sơ sơ bên trong đầu của bé có lượng tế bào não nhiều gấp 166 lần số lượng người đang sống trên hành tinh này!

Mỗi một tế bào não có hàng trăm, hàng ngàn nhánh hay tua, giống như con bạch tuộc kỳ quái. Mỗi một tua lại có hàng ngàn đuôi gai, là điểm kết nối giữa các tế bào não. Rồi mỗi đuôi gai đó lại chứa hàng ngàn túi hóa chất, giữ vai trò truyền tin giữa các tế bào não – chứa đựng tất cả thông tin là những ý nghĩ, kinh nghiệm, trải nghiệm và ký ức mà bé đang và sẽ có.

Khi bé suy nghĩ, một xung điện từ sẽ truyền dọc theo một nhánh của tế bào não, kích hoạt các hóa chất ở một trong những đuôi gai, khiến chúng ào ạt truyền dọc theo một khe nhỏ (khe synapse) để kích hoạt hóa chất tại một đuôi gai khác, từ đây tạo ra một xung điện phản ứng tại một tế bào não liền kề. Tiến trình cứ tiếp tục như vậy, giống như một con đường len lỏi giữa khu rừng rậm khổng lồ. Chất hóa học ồ ạt truyền từ đuôi gai này đến đuôi gai khác – khi quan sát qua kính hiển vi điện tử, trông nó giống như dòng thác Niagara hùng vĩ đang cuồn cuộn tuôn chảy.

Những gì tôi miêu tả ở trên chỉ mới là một ý nghĩ, một phần rất

nhỏ trong một phần rất nhỏ của một phần rất rất nhỏ những cảm nhận, suy nghĩ, ý tưởng và trí nhớ của con bạn.

Tế bào não nhỏ đến nỗi có thể đặt một trăm tế bào trên đầu chiếc đinh gút; còn nếu bạn nối một ngàn tỉ tế bào não lại với nhau, chúng có thể vươn dài đến mặt trăng rồi quay ngược trở lại trái đất.

Số lượng những luồng suy nghĩ (thông tin tiếp thu được, thói quen hay ký ức) có thể có của con bạn, được đưa ra vào những năm 1960, là con số 1 với một trăm số 0 phía sau.

(10000000000

nào một bàn phím có thể chơi hàng triệu triệu giai điệu khác nhau. Chưa người nào từng tồn tại trên cõi đời có thể khai thác hết năng suất tối đa của bộ não. Không có một giới hạn nào trong sức mạnh của bộ não con người – nó thực sự là vô hạn."

Để có thể hình dung được tiềm năng to lớn mà bé con của bạn đang sở hữu, chúng ta hãy cùng xem xét bộ não của một con ong. (Tất cả những loài côn trùng, cá và động vật cũng có cùng loại tế bào não như chúng ta. Về số lượng thì ít hơn, nhưng chức năng, cấu trúc và khả năng của tế bào não thì giống nhau.)

Một con ong có ít hơn một triệu tế bào não, nhưng đây là những gì nó có thể làm:

- Bay

- Chiến đấu

- Xây dựng

- Kiểm soát nhiệt độ

- Ghi nhớ

- Chơi

- Nhìn

- Nghe

- Đếm

- Bảo vệ

- Nuôi dưỡng

- Sinh sản

- Ngửi

- Nếm

- Tiếp xúc

- Định hướng

- Bò

- Chạy

- Hợp tác

- Chưa có tới một triệu tế bào não mà một con ong có thể làm được những việc như vậy, thì hãy nghĩ xem bé con của bạn có thể làm gì với một bộ não có một triệu triệu tế bào não.

Vẫn chưa hết! Thêm một khả năng phi thường khác của tế bào não là nó chứa một trăm triệu tỉ (100.000.000.000.000.000) phân tử protein, năng lượng và cấu trúc thông tin chính trong bộ não.

Không có gì đáng ngạc nhiên khi Charles Sherrington, nhà khoa học nghiên cứu về sinh lý học thần kinh nổi tiếng người Anh, cha đẻ của ngành sinh lý học thần kinh hiện đại, đã so sánh bộ não của bé con bạn với vũ trụ bằng lời mô tả đầy chất thơ:

"Bộ não con người là một khung cửi kỳ diệu, nơi hàng triệu con thoi nhịp nhàng dệt nên những họa tiết chồng lấp, đan xen nhau, luôn có ý nghĩa nhưng không bao giờ là vĩnh cửu. Nó giống như dải Ngân hà chuyển động theo điệu nhảy của vũ trụ."

Vào năm 1989, hiểu biết của con người về sự vĩ đại đáng kinh ngạc của tế bào não đã có bước tiến lớn. Đó là khi phòng thí nghiệm Max Planck của Thụy Sĩ lần đầu tiên trong lịch sử quay được thước phim về một tế bào não sống trong đĩa petri, thông qua một kính hiển vi điện tử cực mạnh. Những gì diễn ra dưới kính hiển vi đã khiến hết thảy mọi người sửng sốt. Sinh vật sống ấy (thực sự là như vậy) là một thực thể độc lập, vô cùng phức tạp và cũng cực kỳ năng động.

Nhiều cuộc thăm dò đã được thực hiện để hỏi về ấn tượng của người xem khi lần đầu tiên trông thấy một tế bào não sống như vậy. Câu trả lời thường gặp nhất là:

CẢM NGHĨ VỀ TẾ BÀO NÃO SỐNG

(cũng là lời mô tả chính xác về bé cưng của bạn!)

- Đáng kinh ngạc

- Phi thường

- Hoàn hảo

- Tuyệt vời

- Không tưởng

- Bí ẩn

- Hoàn hảo

- Quyến rũ

- Quý báu

- Đẹp đẽ Kỳ tài

- Độc đáo

- Hài hòa

- Không thể chê được

- Đáng ngạc nhiên

- Lạ lùng

- Không thể tin được

- Chao ôi!

- Sôi nổi

- Kỳ lạ

- Mạnh mẽ

- Kỳ diệu

Đây là những câu trả lời hoàn toàn tự nhiên, không hề được chuẩn bị trước hay phải suy tính.

Chúng mô tả chính xác về bản thân bạn. Chúng mô tả chính xác về chúng ta.

Chúng mô tả chính xác về bé cưng của bạn.

ĐIỀU CẦN LÀM

- Nuôi dưỡng bộ não của bé bằng tất cả những cách có thể thực hiện.

Khi bạn đọc cuốn sách này, bạn đã đi đúng hướng rồi đấy. Hãy tiếp tục đọc, rồi bạn sẽ tìm thấy được nhiều gợi ý để thực hiện công việc này.

- Phóng to và in ra phần Cảm nghĩ về Tế bào Não sống đã được trình bày bên trên rồi dán ở vị trí dễ thấy nhất trong nhà bạn.

Bằng cách này, bạn sẽ luôn nhìn thấy và khắc ghi chúng vào trong đầu mình. Mỗi khi trông thấy bé con nhà bạn, hãy nhìn bé qua "lăng kính - cảm nghĩ" ấy.

- Ghi lại Cảm nghĩ về Tế bào Não sống bằng những kiểu chữ ấn tượng rồi treo trang trí trong phòng của con bạn.

Nó sẽ nhắc nhở cho cả bạn lẫn bé yêu về những tiềm năng phi thường mà bé sở hữu.

- Đến khi con có thể hiểu những gì bạn nói (sẽ sớm thôi!), hãy nói cho bé biết về những khả năng của con ong.

Câu chuyện này sẽ giúp bé gần gũi hơn với tự nhiên và những sinh vật sống nói chung. Nó cũng giúp bé tự tin hơn vào bản thân mình, tin tưởng về những khả năng phi thường mình có được.

Chương 2

BỘ NÃO CẦN PHÁT TRIỂN "LỚN" ĐẾN MỨC NÀO?

Bộ não chính là bộ phận phức tạp nhất trong cơ thể bé. Mặc dù khi trưởng thành, bộ não chỉ chiếm 2% - 4% khối lượng của cả cơ thể, nhưng vào những tuần đầu tiên của thai kỳ, nó đã chiếm một nửa kích cỡ cơ thể.

Đối với phần lớn những bộ phận khác, sự phát triển cấu trúc cơ bản được hoàn thành chỉ trong một giai đoạn tương đối ngắn ngay từ lúc còn trong bụng mẹ. Sự phát triển kích cỡ về sau sẽ diễn ra tương ứng với sự lớn lên của cơ thể, và đó chỉ đơn giản là sự phân chia tế bào.

Nhưng bộ não thì không như vậy!

Bộ não của bé mất nhiều thời gian để đạt đến sự phát triển toàn diện, hơn hết thảy những bộ phận khác; và trước khi được sinh ra rất lâu, nó đã có được lượng tế bào não cực đại. Vì vậy, việc gia tăng "kích cỡ" không phải ở số lượng tế bào, mà là ở những mối liên kết giữa các tế bào não với nhau. Số lượng tăng lên đó được quyết định bởi cách nuôi dạy trẻ.

Là cha mẹ, người lớn chúng ta có được đặc quyền giúp trẻ tăng cường khả năng tư duy và học tập, điều này sẽ giúp tạo ra một bộ não "đẹp" cả về dáng vẻ lẫn chất lượng. Sự phát triển về cấu trúc sẽ còn tiếp tục suốt cả đời.

Nhờ được nuôi dưỡng hợp lý(*), các tế bào não được kích thích sẽ kết nối với nhau "chằng chịt" hơn nữa.

(*) *Xem chương Thực phẩm cho trí não*

Cột mốc phát triển đầu tiên của não

Trong năm tuần đầu tiên sau khi thụ thai, phôi thai tách phần đầu ra khỏi đuôi. Trong vòng năm tuần, phần đầu hình thành bộ não sơ khai và uốn cong lại thành hình dấu hỏi. Chỉ một thời gian ngắn sau đó, ở tuần thứ tám, cột mốc đầu tiên trong hai cột mốc phát triển chính của bộ não bắt đầu diễn ra. Gọi là cột mốc, bởi chúng là thời kỳ diễn ra sự phát triển vượt bậc của não. Cột mốc đầu tiên bắt đầu từ tuần thứ tám và tiếp tục kéo dài năm tuần sau đó, cho đến tuần thứ mười bốn sau khi thụ thai.

Cột mốc đầu tiên này là quá trình sản sinh hàng triệu triệu tế bào được gọi là nguyên bào thần kinh. Đó là những "con nhộng" của tế bào não, để từ đó phát triển thành những "cánh bướm", tức tế bào não thực thụ. Số lượng nguyên bào thần kinh hình thành trong giai đoạn này sẽ quyết định số lượng tế bào não cuối cùng mà con bạn sở hữu. Từ tuần 14 đến tuần 26, những nguyên bào thần kinh này biến đổi thành những tế bào não.

Cột mốc phát triển thứ hai của não

Số lượng tế bào não là yếu tố quan trọng trong sự phát triển trí tuệ của con bạn. Nhưng có một điều còn quan trọng hơn nữa, đó là mức độ liên kết giữa các tế bào não với nhau.

Quá trình đặc biệt này diễn ra trong cột mốc phát triển thứ hai, bắt đầu từ khoảng mười tuần sau khi con bạn ra đời và tiếp tục cho đến ít nhất là hai năm sau đó. Phần lớn kiến thức cơ bản sẽ được bé tiếp thu trong giai đoạn này.

Suốt cột mốc phát triển thứ hai, mỗi một tế bào trong triệu triệu tế bào não bắt đầu tỏa ra một số lượng lớn những sợi mềm, mảnh. Chúng sẽ tìm kiếm và kết nối với hàng ngàn, hàng chục ngàn tế bào não khác ở xung quanh. Đôi khi, những kết nối thậm chí sẽ còn phát sinh giữa những tế bào não thuộc hai bán cầu não khác nhau.

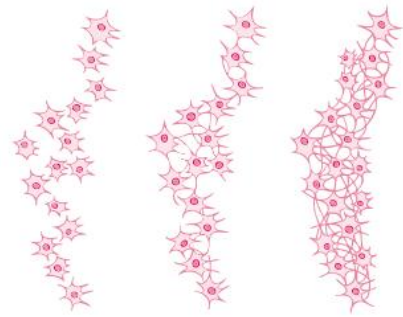

Ba giai đoạn phát triển liên kết giữa các tế bào não

Suốt quá trình tối quan trọng này, các tế bào thần kinh ngày càng lớn hơn, "rắn chắc" hơn. Và vỏ não cũng trở nên dày, đàn hồi hơn.

Khi triệu triệu tế bào não liên kết lại với nhau, những sợi tua liên kết được bao bọc bởi một chất cách nhiệt gọi là myalin. Nhiệm vụ của lớp vỏ myalin này là giúp việc dẫn truyền tín hiệu của các dây thần kinh được nhanh chóng và hiệu quả.

Chính sự gia tăng kết nối một cách ồ ạt này đã dẫn đến sự phát triển phi thường của bộ não. Khi ra đời, bộ não của bé cân nặng xấp xỉ 1/3 kilôgam (25% khối lượng lúc trưởng thành). Đến khi quá trình kết nối diễn ra, khối lượng của bộ não tăng lên một cách đáng kinh ngạc: một miligam mỗi phút!

Độ tuổi - % cân nặng của bộ não trưởng thành

6 tháng - 50

2 tuổi rưỡi - 75

5 tuổi - 90

Ở giai đoạn này, phần chính trong "kiến trúc vỏ não" của con bạn đã được dựng xong. Điều quan trọng là không phải kích cỡ bộ não hay số lượng tế bào não, mà độ lớn của mạng lưới liên kết giữa các tế bào não mới chính là yếu tố quyết định trí thông minh của con bạn. Số lượng các liên kết này được quyết định phần lớn bởi những Thực phẩm cho não. Do đó, cha mẹ đóng một vai trò rất quan trọng trong việc nuôi dưỡng và hình thành nên "kỳ quan - bộ não" của con mình.

ĐIỀU CẦN LÀM

- Khi mang thai, hãy đảm bảo môi trường bên trong lẫn bên ngoài

đều là tối ưu cho sự phát triển của thai nhi.

Chăm sóc bản thân thật tốt cả trước và trong khi mang thai. Dùng những loại thực phẩm lành mạnh; tránh xa thức uống có cồn và thuốc lá; ngủ đủ và giữ đầu óc thư thái, hạn chế căng thẳng, lo âu.

- Ăn uống đầy đủ dưỡng chất để nuôi dưỡng bộ não của cả bạn và bé.

Bên cạnh thức ăn, suy nghĩ và cảm xúc tích cực của mẹ cũng là nguồn "dưỡng chất" quan trọng đối với bé

- Kích thích sự phát triển của các giác quan và trí thông minh ở trẻ để tạo càng nhiều mối liên kết giữa các tế bào não càng tốt.

Tự tạo môi trường khơi dậy sự sáng tạo cho bản thân và gia đình, ví dụ như trang trí nhà bằng nhiều màu sắc, mở nhạc, trò chuyện và cười đùa thường xuyên.

Chương 3
LOGIC HAY MƠ MỘNG?

Đến nửa sau thế kỷ 20, Roger Sperry, một nhà khoa học xuất chúng có tinh thần ham học hỏi một cách đặc biệt, thực hiện một cuộc nghiên cứu mà sau đó đã mang lại cho ông giải Nobel Sinh lý học và Y học. Nghiên cứu này đã làm thay đổi sự hiểu biết của thế giới về bộ não, và chắc chắn giúp bạn thay đổi cách nhìn về bộ não của con bạn.

Nghiên cứu của Giáo sư Sperry phân loại các chức năng khác nhau của hai bán cầu não. Để thực hiện nghiên cứu, ông cho những người tham gia đội những chiếc mũ được thiết kế đặc biệt có thể đo lường sóng não mà bộ não phát ra khi họ thực hiện những hoạt động khác nhau. Các hoạt động này bao gồm: nghe nhạc, làm toán, đọc thơ, đọc sách, xem tranh, mơ mộng, nói chuyện, suy nghĩ logic, tư duy sáng tạo… Và kết quả thu được vô cùng thú vị!

Giáo sư Sperry phát hiện ra rằng bộ não có khuynh hướng chia các hoạt động thành hai nhóm riêng biệt: một nhóm được điều khiển bởi bán cầu não trái, và nhóm kia được điều khiển bởi bán cầu não phải. Khi một bán cầu não "hoạt động" thì bán cầu não còn lại "nghỉ ngơi". Nhìn chung, bán cầu não trái hoạt động khi bộ não phải xử lý những vấn đề liên quan tới logic, danh sách, từ ngữ, con số, phân tích; còn bán cầu não phải hoạt động khi bộ não xử lý những vấn đề liên quan tới nhịp điệu, màu sắc, hình ảnh (tưởng tượng), mơ mộng và "nhìn tổng thể bức tranh".

Một điều quan trọng khác trong nghiên cứu này đó là Giáo sư Sperry phát hiện mỗi bộ não đều có đầy đủ những khả năng tiềm ẩn. Sự khác nhau giữa các bộ não chỉ đơn giản là sự phát triển vượt trội hơn ở một vài khả năng tiềm ẩn ấy.

Con bạn hoàn toàn có đủ tất cả các tiềm năng.

Bổ sung thêm ý nghĩa quan trọng của phát hiện này là một nghiên cứu tiếp sau đó của Giáo sư Robert Ornstein, Tiến sĩ Robert Bloch, bản thân tôi và một số cộng sự khác nữa. Nghiên cứu chỉ ra rằng sự phát triển hài hòa của cả hai nhóm hoạt động sẽ làm gia tăng tính hiệp trợ giữa những khả năng cơ bản (xem chương Nguyên lý Kết hợp).

Chẳng hạn như, Albert Einstein kết hợp khả năng suy luận logic, số học và phân tích với khả năng tưởng tượng và mơ mộng phi thường của mình để mang lại cho chúng ta một thành tựu tuyệt vời: lý thuyết về hình dạng và cấu trúc của vũ trụ. Chính ông đã từng nói: "Tôi tin vào trực giác và cảm hứng... Có những lúc tôi cảm thấy chắc chắn rằng mình đúng trong khi không hiểu lý do tại sao... Trí tưởng tượng còn quan trọng hơn nhiều so với tri thức. Bởi tri thức thì giới hạn, trong khi trí tưởng tượng bao trùm cả thế giới, khuyến khích sự tiến bộ và thúc đẩy sự tiến hóa".

Tương tự như vậy, Leonardo da Vinci, bậc thầy trong việc sử dụng cả hai bán cầu não, cho rằng để phát triển bộ não và những kỹ năng suy nghĩ vượt trội, chúng ta phải "học lấy nghệ thuật khoa học và khoa học nghệ thuật này".

Những thiên tài vĩ đại ấy kết luận rằng để nhận ra đầy đủ tiềm năng của bộ não, bạn chỉ cần vận dụng tất cả các kỹ năng đã được Tạo hóa ban tặng.

Tuy nhiên, hệ thống giáo dục hiện đại có xu hướng chia trẻ em, thậm chí cả những em còn rất nhỏ, theo hướng "trái" (khoa học và học thuật) hoặc "phải" (nghệ thuật và kinh doanh). Giới phê bình khuyến cáo rằng điều này chỉ khuyến khích sử dụng một nửa tiềm năng của trẻ và tạo ra một thế giới ương dở!

Không chỉ dừng ở đó, thực tế còn đáng ngại hơn rất nhiều!

Để hiểu rõ hơn, hãy xem xét hình ảnh ẩn dụ là việc chạy bộ. Nếu tôi yêu cầu bạn chạy một quãng ngắn với "đầy đủ khả năng sẵn có", tức sử dụng cả hai tay và hai chân, thì kết quả đạt được sẽ thế nào? Tất nhiên là bạn có thể có được thành tích không đến nỗi tồi, thậm chí là rất tốt.

Rồi cũng với yêu cầu đó, nhưng tôi đề nghị bạn sử dụng một nửa khả năng sẵn có thôi. Nói cách khác, tôi sẽ cột cổ tay phải vào mắt cá chân phải của bạn. Chỉ với "một nửa khả năng sẵn có" ấy, liệu kết quả sẽ giảm đi phân nửa? Rõ ràng là không. Chỉ một hai bước lò cò là bạn sẽ ngã lăn ra đất. Kết quả còn tệ hơn gấp trăm lần!

Với bộ não của con bạn, câu chuyện cũng tương tự như vậy, chỉ có điều sự chênh lệch giữa "một nửa" và "toàn bộ" là cực kỳ lớn. Nếu bé được tạo điều kiện phát huy tất cả những khả năng trí tuệ của mình thì thành tích của bé không chỉ tốt hơn hàng trăm lần, mà sẽ tốt hơn đến hàng ngàn lần. Do vậy, đừng buộc bé phải trở thành người suy nghĩ và phát triển "lệch"!

Kết quả của việc sử dụng "một nửa khả năng sẵn có"!

ĐIỀU CẦN LÀM

Hãy tạo điều kiện cho bé phát triển toàn diện bằng cách khuyến khích sự phát triển của cả hai bán cầu não.

Ví dụ như, ngay từ khi còn nhỏ, hãy tập cho bé quan tâm đến càng nhiều môn học, chủ đề, lĩnh vực càng tốt. Đừng để bé chỉ đi theo một hướng. Khuyến khích bé trở thành người "đa tài" bằng cách cho tiếp xúc và rèn luyện nhiều lĩnh vực khác nhau (yêu thích và giỏi cả nghệ thuật lẫn vật lý thì thật tuyệt!). Ngày nay thì điều này là rất quan trọng, bởi xã hội ngày càng đòi hỏi những người đa năng và sáng tạo.

Tạo môi trường kích thích hoạt động và chức năng của cả hai bán cầu não. Ví dụ, nếu con bạn muốn thiết kế một bộ đồ hóa trang cho bữa tiệc, hãy gợi ý bé phác họa một bản thiết kế yêu thích, liệt kê các nguyên phụ liệu cần thiết. Bạn có thể chỉ cho bé loại vải, các phụ liệu và số lượng phù hợp; còn bé sẽ phụ trách tính toán chi phí và mua sắm. Sau đó, bạn giúp may và trang trí trang phục. Kết quả là bé sẽ cảm thấy thỏa mãn và tự hào với những gì mình làm được, đồng thời cũng giúp sử dụng cả hai bán cầu não.

Khuyến khích bé sử dụng cả hai tay, để ý xem bé thuận tay nào hơn rồi thiết kế những trò chơi giúp sử dụng tay còn lại, hoặc sử dụng cả hai tay cùng lúc.

Bạn có thể bắt đầu từ những việc đơn giản như cho bé cầm thức ăn hay tự đút thức ăn, tiến tới là cầm bút chì màu để vẽ. Sau đó, để bé tập sử dụng cả hai tay cho những việc phức tạp hơn như may

vá, ủi quần áo, nấu ăn, sử dụng các dụng cụ bằng tay. Điều này rất có ích, vì nhỡ không may tay thuận có bị trặc hay gãy thì bé vẫn có thể dùng tay còn lại dễ dàng. Hãy luôn quan tâm khuyến khích bé thực hiện các chức năng "phải/trái", bao gồm cả việc chơi thể thao, tham gia bằng hết các hoạt động mà bạn có thể nghĩ tới. Chỉ cần quan tâm một chút, bạn sẽ nghĩ ra được nhiều loại trò chơi hào hứng, sáng tạo và vui vẻ cho bé con của mình.

Khuyến khích bé vẽ bằng cả hai tay

Chương 4
TRÍ THÔNG MINH ĐA DIỆN

Những năm gần cuối thế kỷ 20, con người đã có được nhận thức mới: bộ não của chúng ta không chỉ có một năng lực trí tuệ, mà còn có đa dạng các năng lực trí tuệ khác nhau.

Khi đến với thế giới này, bé con của bạn được trang bị đầy đủ các dạng trí tuệ khác nhau – chỉ chờ được khai phá và phát triển.

Có thể hình dung như vầy, con bạn đang tập chơi bản công-xét-tô mang tên Cuộc đời trên chiếc đàn dương cầm. Hãy xem mỗi ngón tay của bé là một loại hình trí thông minh. Rõ ràng bé hoàn toàn có thể chơi đàn với chỉ một ngón tay, hoặc mổ cò với hai ngón trỏ – không may là phương pháp này lại được rất nhiều người trong chúng ta sử dụng. Nhưng khi bé sử dụng tất cả các ngón tay để lướt trên bàn phím, bạn hãy tưởng tượng xem, bản nhạc sẽ hay hơn rất nhiều, và bản thân bé cũng cảm thấy thoải mái, tự tin hơn.

Trí thông minh đa diện của con bạn bao gồm:

- Trí tuệ Ngôn ngữ

- Trí tuệ Logic/Toán học

- Trí tuệ Kỹ thuật/Không gian

- Trí tuệ Cảm giác

- Trí tuệ Thân thể/Vận động

- Trí tuệ Sáng tạo Trí tuệ Cá nhân Trí tuệ Xã hội

- Trí tuệ Tâm linh

Trí tuệ Ngôn ngữ

Loại trí tuệ này chiếm phần lớn trong những bài kiểm tra mức thông minh (IQ). Nó liên quan tới năng lực nhận ra nghĩa của từ; đối với trẻ lớn hơn thì là khả năng vận dụng vốn từ đã biết để nói và viết, hiểu những cấu trúc từ phức tạp (gồm cụm từ, câu, đoạn văn và toàn bộ quyển sách). Nó cũng liên quan tới việc nhận biết những mối liên hệ ngôn ngữ dạng như chơi chữ, đối đáp…

Loại trí tuệ này không "cố định", có thể được cải thiện hay mai một đi ở mọi lứa tuổi.

ĐIỀU CẦN LÀM

- Làm phong phú thêm vốn từ, cả nói lẫn viết, của bé.

Hãy để việc phát triển vốn từ và chơi với từ ngữ trở thành một phần không thể thiếu trong sinh hoạt của gia đình. Có thể bắt đầu hoạt động này ngay từ khi bé mới lọt lòng, bằng việc thường xuyên trò chuyện và hát cho bé nghe.

Đừng nghĩ rằng bé không thể hiểu được bạn bởi bé chưa biết nói. Hai tháng tuổi, bé đã bắt đầu phát ra những âm thanh có chủ ý. Khi bé ở giai đoạn đi chập chững, bạn có thể để bé tham gia vào những cuộc trò chuyện của gia đình, ví dụ trong bữa cơm. Cách này không chỉ làm phong phú thêm vốn từ của bé, mà còn giúp bé nhận ra những ý chính trong một cuộc trò chuyện.

- Cùng bé xem sách hình, bạn chỉ vào tranh khi đọc hay kể chuyện cho bé nghe vì từ ngữ thường liên kết với hình ảnh.

Việc này sẽ nhanh chóng trở thành một hoạt động ưa thích đối với bé. Hãy sắp xếp đưa vào lịch sinh hoạt hằng ngày của bạn và bé, chẳng hạn như dành ra nửa giờ đọc truyện trước khi ngủ. Nó sẽ giúp hình thành thói quen đọc sách khi con bạn lớn hơn. Theo thời gian, sách hình sẽ không cần thiết nữa bởi bé có thể tự hình dung ra hình ảnh trong đầu.

Trí tuệ Logic/Toán học

Loại trí tuệ này liên quan đến khả năng "chơi" với con số, từ mức độ đơn giản (như đếm từ một đến hàng triệu triệu) đến mức độ trung bình (như làm các phép tính cộng trừ nhân chia), rồi cao cấp. Trí tuệ Logic cũng bao gồm khả năng nhận ra mối liên hệ giữa các con số, ví dụ "điền vào chỗ trống: 2, 4, 6, --, 10, 12, 14".

Loại trí tuệ này, cũng giống như Trí tuệ Ngôn ngữ, có thể thay đổi đáng kể thông qua quá trình rèn luyện. Đây rõ ràng là một kỹ năng quan trọng, giúp nâng cao năng lực xử trí của ta trong nhiều tình huống cuộc sống, từ mua sắm cho đến học hành, công việc.

ĐIỀU CẦN LÀM

- Hãy chắc rằng bé có thể đếm một cách dễ dàng và hăng hái trước khi bé bắt đầu đi học.

Điều này sẽ rất hữu ích trong việc gia tăng sự tự tin ở bé. Bạn có thể biến việc học đếm trở thành một trò vui, ví dụ như trò đếm cây, đếm cột điện khi đi trên đường. Nếu bé không thích đi bộ (điều thường gặp ở các bé ở tuổi chập chững tập đi), trò vui này sẽ giúp bé cảm thấy hứng thú hơn.

- "Chơi" với con số.

Khi cả nhà đi dạo, hãy chia làm hai nhóm và thi xem đội nào đếm được nhiều xe hơn, đếm được nhiều em bé trên xe đẩy hơn…

- Khi con bạn đã lớn hơn, hãy giúp bé tính nhẩm và đoán câu trả lời cho các câu đố vui, đố mẹo.

Những thiên tài toán học vĩ đại, như Trachtenburg, từng nói rằng ước lượng là một trong những bước quan trọng giúp họ nhận thấy môn toán dễ và vui hơn nhiều. Bạn có thể giúp con mình trở thành chuyên gia tính toán bằng cách khuyến khích bé nhẩm tính mà không cần ghi ra giấy, hoặc ước tính câu trả lời thay vì đưa ra con số chính xác.

Ví dụ, khi đã học về các phép tính, bé thường thích ước tính tòa nhà cao bao nhiêu bằng cách nhân độ cao ước tính của một tầng với số tầng của tòa nhà. Hãy biến việc tính toán trở thành trò đố vui hơn là một bài toán cần giải cho chính xác.

Biến việc tính toán trở thành trò đố vui mỗi khi ra ngoài đi dạo cùng bé

Trí tuệ Kỹ thuật/Không gian

Loại trí tuệ này cho phép con bạn định hướng tốt thế giới không gian ba chiều đầy phi thường và hấp dẫn. Trí tuệ Không gian bao gồm khả năng quan sát các mối liên hệ trong thế giới vi mô, đến khả năng xử lý "không gian cục bộ" của họa sĩ, nhà điêu khắc, kiến trúc sư, bác sĩ phẫu thuật hay kỹ sư cơ khí, và cho đến khả năng bao quát không gian bao la rộng lớn của thủy thủ, phi công hay nhà thiên văn.

Cũng giống như các loại trí tuệ khác, Trí tuệ Không gian có thể bồi dưỡng và nâng cao. Nếu được quan tâm phát triển thì tất cả các khả năng được kể đến ở trên, thậm chí cả một số lĩnh vực khác như hình học, bản đồ, khí tượng học và các loại hình kỹ thuật sẽ trở nên vô cùng hấp dẫn, lôi cuốn bé vào những hoạt động nghiên cứu sâu hơn.

ĐIỀU CẦN LÀM

- Chơi những trò chơi trí tuệ với bé, đặc biệt là trò ghép hình, cờ vua, cờ vây.

- Khi bé có biểu hiện thích thú tìm hiểu cách thức hoạt động của đồ vật, hãy khuyến khích bé tìm hiểu bằng cách tháo rời chúng ra (nếu được) rồi gắn trở lại như cũ – nhưng chỉ nên "chơi" trò này khi bé đã đủ lớn, không còn nhai nuốt những vật nhỏ.

- Cho bé chơi những loại đồ chơi giúp phát triển Trí tuệ Kỹ thuật/ Không gian như ghép hình, bộ đồ chơi xây dựng, các loại đồ chơi

đòi hỏi phải lắp ráp bằng tay; ngoài ra, hãy khuyến khích bé kết hợp các bộ đồ chơi khác nhau lại.

- Ví dụ, những khối gỗ có thể dùng làm cầu cho xe lửa đi qua. Thay vì mua những loại đồ chơi đắt tiền, hãy đổi đồ chơi với các gia đình khác. Hoặc khi ông bà, họ hàng hỏi về quà sinh nhật nên mua cho bé, hãy đề nghị những món bé thật sự cần.

- Bạn cũng có thể sử dụng những vật liệu sẵn có để cùng làm đồ chơi với bé. Làm búp bê vải rất đơn giản: chỉ cần một mảnh vải vuông, nhồi bông hay len để làm đầu rồi lấy dây thun cột lại, đính dây len làm tóc, gắn nút làm mắt, mũi… Để làm nhà cho búp bê, lấy bốn hộp giày gắn lại để làm thành bốn phòng. Sơn lớp tường bên ngoài bằng sơn nước, dán giấy hoa bên trong. Có thể tận dụng vải thừa để làm rèm, thảm trải sàn; còn bàn ghế làm từ các hộp diêm cũ.

Bất cứ điều gì bạn và bé cùng chung tay làm, thì đó đều là hoạt động sáng tạo và là bài học bổ ích cho bé. Là cha mẹ, nếu bạn không ngừng nuôi sức sáng tạo của mình thì con bạn cũng sẽ trở nên sáng tạo y như vậy.

- Ngay từ khi còn nhỏ, hãy chỉ bé cách sử dụng la bàn (bạn nên tặng bé một chiếc la bàn thật xinh làm quà) kết hợp với việc đọc bản đồ. Khi bạn và bé ra ngoài, hãy đề nghị bé giúp bạn tìm đường. Điều này sẽ giúp bé cảm thấy mình hữu ích và cũng giúp gia tăng Trí tuệ Kỹ thuật/Không gian của bé.

- Khi cả gia đình cùng đi nghỉ, hãy thiết kế những trò chơi định hướng, tìm đường…

Trong trò chơi đó, bạn cung cấp cho bé các thông tin về không gian, bao gồm hướng la bàn, khoảng cách từ điểm khởi đầu đến điểm đích và một số cột mốc để bé tự định hướng. Bạn cũng có thể "cải tiến" trò Trốn tìm bằng cách sử dụng thêm la bàn để tìm người đi trốn.

Những trò chơi như thế này sẽ giúp phát triển Trí tuệ Không gian của bé, đồng thời sẽ là nền tảng cho sự phát triển trí nhớ và kỹ năng tư duy (xem chương Trí nhớ). Bạn cũng nên hướng dẫn cho bé cách sử dụng kính thiên văn và kính hiển vi.

- Tập cho bé thói quen trao đổi, tận dụng đồ cũ.

Thay vì mua đồ chơi mới, bạn có thể để bé lựa đồ chơi cũ không còn dùng đến rồi bán lại cho các cửa hàng mua bán, trao đổi đồ cũ.

Với số tiền có được, bé có thể lựa chọn những món đồ chơi "mới" ở đó.

Trí tuệ Cảm giác

Loại trí tuệ này liên quan đến năm giác quan chính là thị giác, thính giác, khứu giác, vị giác và xúc giác. Thật ra ta không nên xem đó là một, mà là năm loại trí tuệ riêng biệt.

Những bộ óc vĩ đại và có trí nhớ tốt nhất lịch sử đều phát triển rất cao loại hình trí tuệ này. Họ cũng thường "pha trộn" các giác quan của mình, chẳng hạn như "nếm" màu sắc và "thấy" âm thanh. Kỹ năng này được gọi là "kết hợp cảm giác". Bé của bạn sẽ làm được điều này một cách tự nhiên. Hãy khuyến khích bé.

ĐIỀU CẦN LÀM

- Đọc thêm tập 2 của bộ sách này, quyển Bộ não tí hon – Thay đổi thế giới để nhận thấy rõ mỗi giác quan là một loại hình trí tuệ chuyên biệt có thể bồi đắp và phát triển.

- Chơi trò "pha trộn" cảm giác với bé.

- Bạn và bé có thể nghe các loại nhạc khác nhau, rồi đề nghị bé vẽ lại cảm nhận của mình về âm nhạc. Hãy tán thưởng bé và treo bức tranh đó trong phòng bé.

Cùng khám phá các thể loại nhạc với bé, ví dụ như Soul, Hip Hop, Flamenco, Blues, Jazz, Rock and Roll v.v.

- Khuyến khích bé khám phá và thể hiện những cảm nhận của mình. Bạn có thể đề nghị bé tìm vật có cảm giác êm ái nhất trong nhà (chiếc mền bông hoặc chiếc gối lông ngỗng chẳng hạn), hoặc vật nhám xù nhất (bàn chải giặt đồ hoặc miếng rửa chén).

Có thể để bé tham gia nấu nướng, bắt đầu từ những việc đơn giản như nhào bột, rây bột, rửa đậu v.v.

Nếu bạn may vá, hãy để bé thử áp các loại vải khác nhau lên má và cảm nhận sự khác nhau.

Trí tuệ Cơ thể/Vận động

Đây là loại trí tuệ vô cùng quan trọng cho con bạn ngay từ lúc còn thơ đến khi trưởng thành, bởi nó thể hiện khả năng tương giao, theo một cách tự chủ và cân bằng, với bản thân và với thế giới

xung quanh.

Loại trí tuệ này liên quan đến khả năng phản ứng với nhiều tốc độ khác nhau, từ vô cùng chậm đến đặc biệt nhanh, khả năng nhận biết vị trí của bản thân trong không gian so với các vật thể khác, khả năng phán đoán khoảng cách của các vật thể chuyển động, nhờ vào sức mạnh cơ bắp, sự linh hoạt thể chất và sức chịu đựng của tim mạch.

Thật không may là vào thế kỷ 20, chúng ta đã sai lầm khi cho rằng "đầu óc ngu si, tứ chi phát triển".

Bây giờ thì chúng ta đã biết sự thật không phải như vậy. Người La Mã đã nhận ra, mens sana in corpore sano (tinh thần minh mẫn, cơ thể tráng kiện).

Để nhận ra loại trí tuệ này đặc biệt thế nào, hãy tưởng tượng một siêu máy tính mạnh nhất thế giới được đặt ở cuối sân bóng đá với quả bóng trước mặt và một chương trình được cài đặt phải rê bóng xuyên qua mười hậu vệ kỳ cựu để ghi bàn vào khung thành đối phương. Trong khi đó, nhiệm vụ này cũng được giao cho một cầu thủ không hề có bằng cấp học thuật kinh người để xem anh ta xử lý quả bóng như thế nào. Chắc chắn người làm kinh ngạc hàng ngàn khán giả trên sân vì những cú dẫn bóng thông minh, chính xác không phải là siêu máy tính kia.

Sự phát triển trí tuệ thể chất của bé luôn phát triển song song với các dạng trí tuệ khác. Đây cũng là dạng trí tuệ cần được coi trọng và tán dương.

ĐIỀU CẦN LÀM

- Tạo thật nhiều cơ hội cho bé vận động, đặc biệt trong năm năm đầu đời.

Không ít bậc cha mẹ cảm thấy không thuận tiện khi để bé tự do vận động bởi luôn phải để mắt trông chừng bé (để tránh nguy hiểm như ổ điện hay cầu thang), thế nên họ dùng đến xe tập đi.

Để bé có cơ hội vận động, hãy cho bé vào khu vực chơi có hàng rào chắn, hoặc một chiếc cũi đủ rộng, đặt vào đó các món đồ chơi hấp dẫn để bé có thể tự chơi khi bạn không thể luôn để mắt trông bé. Nếu con bạn chỉ thích nằm thẳng và không muốn bò, hãy thử đặt bé nằm sấp để bé quen dần với tư thế này.

- Hằng ngày, hãy chơi các trò chơi vận động cùng với con – hoạt động này cũng giúp bạn tập thể dục luôn đấy!

Bạn và bé có thể cùng thi chạy, hoặc chơi đá bóng để giúp bé luyện tập khả năng phối hợp. Bóng mềm sẽ thích hợp với trẻ nhỏ, còn bóng nhỏ và cứng hơn thì phù hợp với trẻ lớn hơn.

- Hãy xóa bỏ định kiến "đầu óc ngu si, tứ chi phát triển".

Giỏi vận động cơ thể thì cũng đáng khen, đáng tự hào như giỏi vận động đầu óc vậy.

- Biến các hoạt động thể chất trở thành nếp sinh hoạt đặc trưng của gia đình bạn, qua đó bé cũng cảm thấy thích thú và ham muốn tham gia.

Nếu bản thân bạn có chơi môn thể thao nào đó, bạn có thể mang bé đi cùng. Bé sẽ nhanh chóng nhận ra thể thao cũng rất vui và thoải mái. Ví dụ như, nếu bạn tập judo, hãy mang bé theo cùng và khi bé đủ tuổi, cho bé tham gia vào lớp học dành cho trẻ em.

Trí tuệ Sáng tạo

Trong khi dạng trí thông minh truyền thống (Trí tuệ Ngôn ngữ và Toán học) có xu hướng tập trung vào việc tư duy phân tích và logic, thì Trí tuệ Sáng tạo hướng đến cách tư duy kết hợp và đột phá.

Trí tuệ sáng tạo cũng quan trọng như dạng trí thông minh truyền thống. Tuy nhiên, không giống như nhiều người nghĩ, khả năng sáng tạo của chúng ta là vô tận.

Loại trí thông minh này đang ngày càng trở nên đặc biệt quan trọng nên có hẳn hai chương dành để nói về chủ đề này (xem chương Óc sáng tạo và Thiết lập Bản đồ Tư duy).

ĐIỀU CẦN LÀM

- Đọc chương Óc sáng tạo và Thiết lập Bản đồ Tư duy để nhận thức rõ hơn về loại hình trí thông minh quan trọng này.

- Khuyến khích bé trau dồi các kỹ năng sáng tạo, đặc biệt là nghệ thuật, âm nhạc và khiêu vũ.

Tuy nhiên, không cần phải kéo lê bé từ lớp bồi dưỡng này đến lớp năng khiếu khác sau giờ học chính khóa ở trường. Nếu bé muốn tham gia lớp học, hãy để bé chọn môn mà bé thật sự hứng thú thay vì môn khiến bé cảm thấy mình "phải" học.

Có rất nhiều hoạt động sáng tạo mà bé có thể làm ở nhà. Chỉ cần đưa bé xấp giấy một mặt bạn không dùng tới nữa và một nắm bút chì màu. Âm nhạc luôn khiến trẻ thấy vui hơn, vì vậy hãy chơi vài bản nhạc cùng bé, hoặc rủ bé nhảy theo các điệu nhạc tươi vui cùng với bạn hoặc với các anh chị em trong nhà.

Trí tuệ Cá nhân

Trí tuệ Cá nhân ngày càng được xem là nhân tố trọng yếu trong trí thông minh đa diện, còn được gọi là Mức trí não (Brain Quotient – BQ).

Loại trí tuệ này thể hiện mối quan hệ sâu sắc và phức tạp của cá nhân với chính bản thân – có "bản thể" đóng vai trò như là kẻ thù đáng ghét nhất luôn chỉ trích la rầy, và cũng có "bản thể" đóng vai trò như là bạn tri âm tri kỷ, luôn luôn đồng cam cộng khổ.

Sự phát triển của Trí tuệ Cá nhân liên quan mật thiết tới bốn loại "thực phẩm" dành cho não: oxy, chất dinh dưỡng, tình yêu và thông tin. Thiếu hụt những yếu tố này sẽ sinh ra mối nghi ngờ, sự chối bỏ và căm ghét bản thân; trong khi có đầy đủ "dưỡng chất" sẽ nuôi dưỡng thêm lòng tự tin và tình yêu đối với bản thân – một trạng thái Trí tuệ Cá nhân cao độ.

Trẻ nhỏ phát triển loại trí tuệ đặc biệt này sẽ luôn tự tin vào bản thân trong mọi hoàn cảnh, vừa có thể ở một mình hay chơi một mình, trong khi vẫn cảm thấy thoải mái tham gia các hoạt động xã hội.

Theo sự phát triển của trẻ, Trí tuệ Cá nhân sẽ ngày càng liên quan chặt chẽ đến sự hiểu biết bản thân.

Tự tin và biết quý trọng bản thân là hành trang giúp bé vững bước trên đường đời

ĐIỀU CẦN LÀM

- Cung cấp cho bé đầy đủ thực phẩm dành cho trí não: oxy, chất dinh dưỡng, tình yêu và thông tin.

- Ngay từ khi còn nhỏ, hãy tập cho bé vẫn vui khi ở một mình.

Đây sẽ là bước đệm quan trọng cho tương lai. Người hài lòng với bản thân, có thể "tự lực cánh sinh", sẽ là người tự tin và có một cuộc sống trọn vẹn hơn.

Hãy tập cho bé chơi một mình, đồng thời vẫn dạy bé hòa nhập với bạn bè xung quanh. Chơi một mình cũng giúp gia tăng hơn nữa sự tập trung.

- Trí tuệ Xã hội

Giáo sư Howard Gardner thuộc Đại học Harvard, một trong những "chiến binh" mạnh mẽ trong cuộc đấu tranh cho sự hiểu biết về khả năng đa dạng của bộ não, đã miêu tả Trí tuệ Xã hội như là loại hình trí thông minh quan trọng hơn hết.

Loại trí tuệ này liên quan đến khả năng bẩm sinh của con người – khả năng hòa nhập với mọi người xung quanh.

Trí tuệ Xã hội sẽ "nở rộ" theo độ tuổi và kết hợp chặt chẽ với những loại hình trí thông minh khác. Việc thiếu vắng Trí tuệ Xã hội sẽ dẫn đến sự cô đơn, tuyệt vọng; còn ngược lại, Trí tuệ Xã hội mạnh mẽ sẽ mang lại thành công tột bậc.

Người mạnh về Trí tuệ Xã hội sẽ thích ứng với mọi tính cách khác nhau của con người, hòa hợp được với mọi dạng người, có khả năng lãnh đạo người khác để đạt được mục tiêu đề ra, có thể

thương lượng để đôi bên cùng có lợi, biết thấu hiểu và cảm thông với người khác, là đối tượng thường được nhờ giúp đỡ, người có khả năng gây cười và mang lại cảm giác dễ chịu cho mọi người, có khả năng trình bày quan điểm của mình một cách thành công mà không gây ra sự đối địch, được xem là người nổi bật giữa đám đông. Những người lãnh đạo giỏi cũng có thể hoán đổi vai trò và trở thành người thừa hành mẫn cán.

Đây cũng là loại trí tuệ có thể được rèn luyện và phát triển.

Những "hạt giống" lãnh đạo kiệt xuất sẽ được ươm mầm từ những cuộc chơi này

ĐIỀU CẦN LÀM

- Chú ý phát triển các loại hình trí thông minh khác để hỗ trợ và nâng cao cho loại trí tuệ này.

- Giúp trẻ thấu hiểu bản chất cơ bản của người khác.

Quá trình này có thể diễn ra từ từ và nhẹ nhàng theo thời gian. Hãy chơi trò đóng vai với bé, trong đó bé tưởng tượng và đóng vai thành một người giàu hoặc một người nghèo, một con nhện, một người đang bệnh, một nhà vô địch… Trò chơi này sẽ giúp bé (và cả bạn nữa!) đặt mình vào vị trí của người khác để hiểu họ nhiều hơn, đồng thời cũng giúp gia tăng Trí tuệ Sáng tạo ở bé.

- Cho trẻ chơi và tiếp xúc với nhiều người ở nhiều độ tuổi, quốc tịch, ngành nghề, tính cách…

Shakespeare đã từng nói: "Cả thế giới là một sân khấu…", vì vậy sẽ rất cần thiết cho bé khi được gặp gỡ thật nhiều "diễn viên" khác nhau.

- Tạo cơ hội cho bé được trình diễn trước đám đông, có thể là đọc sách, nói chuyện, đàn hát…

Bạn cũng có thể phối hợp với các phụ huynh khác để tạo một sân khấu cho con mình và các bạn của bé. Các bé sẽ tự viết kịch bản, dựng cảnh, làm trang phục và biểu diễn có bán vé để quyên góp cho một tổ chức từ thiện nào đó do các bé tự chọn. Với sự giúp đỡ của bạn, biết đâu con bạn sẽ trở thành một Shakespeare tương lai.

Trí tuệ Tâm linh

Trí tuệ Tâm linh được nhà tâm lý học người Mỹ A. A. Maslow xem như là đích cao nhất trong tháp nhu cầu của con người. Trí tuệ Tâm linh đạt đến khi những yêu cầu cơ bản như thức ăn, chỗ ở, giáo dục, tiện nghi, an toàn đã đạt được. Người mạnh về Trí tuệ Tâm linh cảm thấy cuộc sống của mình đầy đủ và có mục tiêu tích cực, họ hiểu rõ về bản thân và cảm nhận được mối liên hệ sâu sắc với vũ trụ. Họ có khả năng quân bình giữa sự khiêm tốn với lòng tự tin, và thường được đánh giá là chín chắn và sâu sắc.

Đây là loại trí tuệ "trưởng thành", bởi nó được phát triển từ ấu thơ. Dù vậy, cũng có nhiều trẻ đã tỏ ra sâu sắc trước tuổi mà chúng ta thường hay gọi là "cụ non".

Do đó, đừng bao giờ đánh giá thấp con của bạn!

Với tâm hồn trong sáng, trẻ nhỏ vốn là những bậc thầy thông thái!

ĐIỀU CẦN LÀM

- Hãy giúp bé, bằng cách tinh tế nhất có thể, thiết lập một mục đích sống tích cực và một tầm nhìn rộng.

Giúp bé cảm nhận sự đa chiều của cuộc sống, cảm nhận vẻ đẹp và sự bí ẩn của thế giới tự nhiên, hình thành sự ham tìm hiểu lẫn lòng tôn kính.

Ý tưởng đơn giản nhất mà bạn có thể bắt đầu là "Mọi thứ trong

cuộc sống này đều có liên hệ với nhau". Hãy chỉ cho bé thấy kết cục tích cực cho mọi vấn đề trong cuộc sống.

Hãy thiết kế cho bé những chuyến thám hiểm nho nhỏ, có thể chỉ là cuộc đi dạo bình thường, nhưng dành thời gian để nhìn ngắm và khám phá mọi thứ xung quanh.

Bạn và bé cũng có thể thảo luận về mọi vấn đề như cây lá, xe hơi, loài vật, mây trời… Điều này cũng sẽ giúp khơi dậy tinh thần ham học hỏi trong bạn.

- Tạo bầu không khí vui vẻ trong gia đình, ví dụ như tập thói quen kể chuyện cười, kể lại chuyện đã xảy ra trong ngày dưới góc nhìn hài hước…

Tiếng cười có thể giúp các thành viên trong gia đình cảm thấy dễ chịu hơn, giúp giảm bớt căng thẳng và mệt nhọc. Nhưng hãy chú ý rằng việc châm chọc trẻ – dù chỉ với hàm ý yêu thương, trìu mến – sẽ có thể gây tổn hại và để lại hậu quả lâu dài.

- Nuôi thú cưng.

- Mua những quyển sách tranh đẹp về vũ trụ và hệ mặt trời cho con bạn.

- Những quyển sách này sẽ giúp bé thấy được sự mênh mông, đẹp đẽ của vũ trụ nơi bé được sinh ra, đồng thời cũng tạo cho bé cảm giác liên kết với thế giới tự nhiên hùng vĩ, khơi dậy ở bé lòng ham thích tìm hiểu và sự tôn kính.

Chương 5
Trí tuệ cảm xúc

Việc biểu lộ cảm xúc và sự phát triển của Trí tuệ Cảm xúc, từng được xem là hoàn toàn không liên quan với nhau, thì nay được xem là yếu tố quan trọng trong sự phát triển toàn diện ở con bạn.

Trí tuệ Cảm xúc, cũng giống như các loại trí tuệ khác, có thể được dưỡng nuôi và phát triển.

Nhiều nghiên cứu cho rằng sức khỏe cảm xúc của trẻ khởi đầu từ trong bụng mẹ, phụ thuộc rất lớn vào trạng thái cảm xúc và Trí tuệ Cảm xúc của cha mẹ, đặc biệt là người mẹ.

Không lâu sau Chiến tranh Thế giới lần thứ hai, Thomas Verney và nhóm nghiên cứu của ông đã thực hiện cuộc nghiên cứu về phản ứng cảm xúc và cơ chế đương đầu với nghịch cảnh của những phụ nữ vừa mới mang thai thì được tin chồng tử trận. Họ cũng nghiên cứu trạng thái cảm xúc của các em bé sinh ra từ những bà mẹ này.

Khám phá đáng chú ý của nghiên cứu này là các bà mẹ đó gần như phản ứng giống hệt nhau khi nghe tin dữ: choáng váng, đau đớn và tuyệt vọng.

Sự khác biệt là ở khả năng ứng phó với nỗi đau. Sau một thời gian ngắn, một vài người phụ nữ lại bắt đầu nhen nhóm hy vọng ở tương lai, họ dần lấy lại sức mạnh và mục đích sống khi nghĩ về đứa con chưa chào đời của mình.

Những người phụ nữ còn lại không được như vậy. Họ không vượt qua được nỗi mất mát lớn ấy nên càng chìm sâu vào tuyệt vọng,

trở nên thụ động và không thể suy nghĩ được điều gì tích cực về tương lai.

Nghiên cứu về sức khỏe cảm xúc của những đứa trẻ được sinh ra đã hé lộ mối tương quan rất mật thiết với cảm xúc của người mẹ:

1. Người mẹ nào vượt qua được nỗi đau và lạc quan về tương lai thì con của họ ít khóc, ngủ ngoan, ngủ nhiều và nhìn chung là khỏe mạnh hơn.

2. Người mẹ nào không vượt qua được nỗi đau mất mát thì con của họ có khuynh hướng bứt rứt, ngủ chập chờn, thường xuyên quấy khóc. Chúng cũng kém khỏe mạnh hơn và có chiều hướng bị đau bụng.

Sức khỏe cảm xúc và sự phát triển cảm xúc bắt đầu từ trong bụng mẹ – nhiều nhất là từ trong tâm trí của người mẹ.

Cảm xúc – tiêu cực và tích cực

Do chúng ta thường chỉ tập trung vào những cảm xúc tiêu cực của trẻ và tìm cách "đối phó" với chúng nên chúng ta chỉ nhận được sự giận dữ, thất vọng, bạo lực, khóc lóc, hờn dỗi, cáu kỉnh và cứng đầu.

Sẽ tốt hơn nhiều nếu chúng ta tập trung vào những cảm xúc tích cực (như hạnh phúc, nhiệt tình, hân hoan, điềm tĩnh, vui vẻ) và sự phát triển của chúng ở trẻ.

Nhiều nghiên cứu đã được thực hiện về các dạng biểu cảm trên nét mặt, và kết quả đã làm ngạc nhiên rất nhiều người.

Trẻ nhỏ là những nghệ sĩ tài ba, có đầy đủ các trạng thái biểu cảm nét mặt. Chỉ cần được người lớn làm mẫu là bé có thể bắt chước và diễn lại tất cả những cung độ cảm xúc. Nếu không có những "tấm gương" này, khuôn mặt trẻ sẽ chỉ như là phiến đá vô tri, chứ không đầy biểu cảm như một diễn viên kiệt xuất.

Bé có khả năng biểu cảm tài tình chẳng khác nào một diễn viên kiệt xuất!

Biểu lộ cảm xúc

Trong một số xã hội, việc biểu lộ cảm xúc, cả tiêu cực và tích cực, đều bị cho là biểu hiện của sự non nớt, thiếu chín chắn, là hành vi không phù hợp nên bị bác bỏ và cự tuyệt. Vì vậy, cảm xúc thường bị che giấu dưới những khuôn mặt lạnh lùng, vô cảm. Điều này rất nguy hiểm, bởi nó ngăn chặn cơ chế giải tỏa tự nhiên của cơ thể và gây ra sự căng thẳng không cần thiết. Vì vậy cứ để cho con bạn được khóc khi bé bị đau hay buồn, để bé được một mình khi bé có việc riêng cần làm, để bé được phấn khích, ồn ào khi bé vui sướng.

Hãy nhìn nhận trạng thái cảm xúc cũng giống như cơ thể, cần phát triển sức mạnh tối đa, sự linh hoạt tối đa và sức chịu đựng tối đa.

Trẻ cần được làm mẫu để bắt chước và học hỏi. Chúng đã, đang và sẽ hiểu tất cả các cung bậc cảm xúc (ngay cả cảm xúc tiêu cực) nếu những cảm xúc đó được thể hiện, được xem là tự nhiên và được xử lý phù hợp.

Tôi vẫn còn nhớ những khi cha tôi buồn bã, thất vọng hay giận dữ, ông thường vào xưởng làm việc của mình, mở to bản nhạc Bach yêu thích và chế tạo ra một món đồ nào đó. Đến khi trở ra, ông lại trở nên vui vẻ. Ngay từ rất nhỏ, tôi đã học được một bài học vô giá rằng tâm trạng buồn bã, thất vọng, giận dữ thường đến

rất tự nhiên, chúng có thể đầy xúc cảm và sáng tạo chứ không phải luôn dẫn đến bạo lực và đập phá. Cũng như những cơn bão vậy, rồi chúng sẽ qua thôi…

Khi con bạn lớn dần, bạn có thể chỉ cho bé bài tập "đếm đến 10" khi cần phải kiềm chế những phản ứng cảm xúc không phù hợp với hoàn cảnh.

ĐIỀU CẦN LÀM

- Hãy nhớ rằng mỉm cười sẽ dễ dàng cho các cơ trên khuôn mặt hơn là cái nhăn mặt khó chịu.

Khi cười, bạn không chỉ giao cho khuôn mặt một nhiệm vụ dễ dàng, mà còn gửi đến bộ não dòng hóa chất tích cực.

Hãy cho con bạn một cuộc sống dễ chịu. Nếu bạn cười nhiều với bé, bạn sẽ nhanh chóng nhận được những nụ cười đáp lại của bé dành cho bạn và cho mọi người khác nữa – sẽ rất có lợi cho cuộc sống của bé sau này (trong những cuộc phỏng vấn xin việc, những hoàn cảnh khó khăn, những cuộc tranh cãi hay gây hấn bạo lực). Nụ cười có thể giúp bé nhiều hơn những gì bạn có thể tưởng tượng.

- Thường xuyên biểu lộ cảm xúc, đặc biệt là những cảm xúc tích cực.

Khi con bạn còn nhỏ, hãy dành nhiều thời gian cho việc nhìn nhau giữa bạn và bé. Bạn sẽ sớm nhận được sự đáp trả của bé, và đó chính xác là những gì bạn đã trao đi.

- Hãy để bạn bè, người thân xúm xít quanh con bạn, bế bé hay chơi đùa cùng bé. Bé sẽ học được nhiều biểu hiện cảm xúc trên khuôn mặt họ.

- Bất cứ khi nào có thể, hãy để bé tự do biểu lộ cảm xúc của mình và hướng dẫn bé điều chỉnh hành vi thích hợp.

Ví dụ, con bạn thật sự giận dữ về một điều gì đó đến nỗi không thể kiểm soát được, hãy để bé được bùng nổ rồi sau đó mới hướng dẫn để bé không lặp lại. Dù là rất khó, nhất là ở nơi công cộng, nhưng hãy cố đừng điều chỉnh hành vi hay cố xoa dịu bé (trừ khi bé gây hại cho bản thân hay cho người khác).

Bạn cũng cố đừng tỏ ra thất vọng hay buồn phiền, mà hãy ở bên

bé. Khi "giông tố" qua đi, hãy trò chuyện nhẹ nhàng với bé thay vì kết tội về những gì đã xảy ra. Có thể bé cũng cảm thấy sợ hãi bởi chính hành vi của mình và cần được trấn an rằng đó là điều bình thường.

- Hãy chỉ cho con bạn biết tầm quan trọng của việc bày tỏ cảm xúc với người khác.

Bạn có thể lấy chính mình ra làm gương, bày tỏ tình cảm của mình với bạn bè và người thân, cho họ thấy bạn yêu thương và quan tâm đến họ thế nào. Con bạn sẽ làm theo và thể hiện cảm xúc của mình với bạn bè.

Một đứa trẻ đáng yêu sẽ làm gương cho những đứa trẻ xung quanh, sẽ tạo thành một nhóm trẻ đáng yêu.

Đó là cách tốt nhất để dạy trẻ ngoan ngoãn, bởi khi bạn dạy bảo và yêu cầu bé phải ngoan, kết quả thường sẽ ngược lại.

Cách người lớn nói chuyện sẽ hình thành nên tâm hồn con trẻ

Chương 6
TRÍ NHỚ

Trí nhớ của bé có tiềm năng trở thành kho dữ liệu khổng lồ. Khả năng lưu trữ tự nhiên của bộ não bé là "mười ki-lô-mét rưỡi số 0 theo sau số 1" mẫu dữ liệu hay ký ức. Con số này triệu triệu triệu lần lớn hơn số lượng nguyên tử từng được biết đến trong vũ trụ.

"Cơ bắp trí nhớ" khổng lồ này, cũng giống như các cơ bắp và kỹ năng trí óc khác, có thể được nuôi dưỡng, lớn lên và mạnh mẽ hơn nhờ tập luyện đúng cách.

Trí nhớ của con người, và cũng là của con bạn, hoạt động dựa trên ba nguyên tắc chủ yếu sau:

- Nhớ những thứ LIÊN KẾT

- Nhớ những thứ NỔI BẬT

- Nhớ những thứ LẶP LẠI

Liên kết

Bộ não thực tế là một cỗ máy liên kết, giúp kết nối những sự vật, sự kiện khác nhau lại. Việc học nói, nhận biết niềm vui hay nỗi đau, hiểu biết các thuật ngữ, hiểu bản tính con người, con vật và những sự vật khác xung quanh đều là chức năng của công cụ này.

Bé sẽ không ngừng học tập và ghi nhớ theo cách: quả bóng là để chơi, muỗng dùng để đưa thức ăn vào miệng, thú bông mang lại cảm giác dễ chịu và thân thuộc, bếp lò nóng sẽ gây bỏng, nụ cười thể hiện niềm vui v.v.

Ôm ấp + hôn + mỉm cười + chú ý + … = Yêu thương

Câu chuyện về Larisa và Ivan

Larisa Curiel là mẹ của bé Ivan, và đây là câu chuyện cô kể:

"Trong xe của ba"

Con trai Ivan của tôi không còn là một em bé bé bỏng nữa. Bé được một tuổi chín tháng rồi, và nay đã trở thành một cậu bé vô cùng đáng yêu.

Bé rất thích chơi, thích nhảy và hát. Một trong những trò chơi bé thích nhất là kéo một bên ống tay áo dài ra để giấu bàn tay mình vào trong rồi quay sang tôi bảo: "Mẹ, không có bàn tay nào trong này cả".

Khi tôi nhìn bé một cách ngạc nhiên và hỏi: "Nó đâu rồi, Ivan?", bé sẽ mỉm cười trả lời: "Trong xe của ba". Không chỉ bàn tay giấu đi của bé ở "trong xe của ba", mà tất cả mọi thứ biến đi đâu mất đều đang ở "trong xe của ba" hết!

Chồng tôi và tôi rất buồn cười trước câu trả lời của bé và tự hỏi tại sao mọi thứ đều ở "trong xe của ba"?!

Thế rồi một ngày, đột nhiên chúng tôi phát hiện ra tại sao bé lại nói như vậy. Vài ngày trước khi bé bắt đầu trả lời "trong xe của ba" cho câu hỏi mọi thứ ở đâu, gia đình chúng tôi trở về nhà sau chuyến đi nghỉ cuối tuần. Ngày hôm sau, khi Ivan bảo tôi mở bài nhạc yêu thích của bé vào giờ ăn trưa như thường lệ, tôi bảo: "Đĩa nhạc không có ở đây con à. Chúng ở trong xe của ba rồi". Chúng tôi đã quên lấy chúng ra khỏi xe mà vào lúc đó, ba bé đã lái xe đi làm.

Đó chỉ là câu trả lời đơn giản cho một câu hỏi đơn giản, nhưng bé đã ghi nhớ vào trong tâm trí mình.

Vì thế khi một thứ không có ở đây thì nó phải ở "trong xe của ba"!

Câu chuyện này cho thấy rằng, dù chỉ mới một năm chín tháng tuổi, bé đã phát triển một trí nhớ mạnh mẽ, có sức liên kết tuyệt vời và phân tích logic hoàn hảo dựa trên cơ sở dữ liệu hiện tại cũng như óc hài hước đáng kinh ngạc.

Địa điểm

Một nhánh nhỏ hơn của Liên kết là địa điểm, nghĩa là chúng ta ghi nhớ sự việc nhờ vào mọi thứ xung quanh nơi nó diễn ra (đa liên kết). Bạn sẽ thấy bé thường xuyên áp dụng điều này, thậm chí đến

mức chỉ nhớ được điều gì đó khi bối cảnh được dựng lại.

Một ví dụ đơn giản là khi đang ngồi ở phòng khách, bạn chợt thấy muốn uống thứ gì đó. Bạn bước vào bếp, rồi chợt dừng lại, bối rối vì quên mất mình đang tính làm gì, cũng không hiểu vì sao mình lại đang đứng đây. Dù có cố thế nào, bạn cũng không thể nhớ được. Ấy vậy mà khi vừa trở ra phòng khách, bạn lập tức nhớ ra điều mình muốn.

Nổi bật

Bộ não sẽ nhớ rõ những gì nổi bật và độc đáo. Đặc tính này còn được biết đến với cái tên Hiệu ứng Von Restorff, được đặt theo tên của nhà tâm lý học người Đức đã khám phá ra rằng, vì mục đích sinh tồn, não người được "thiết kế" để chú ý và ghi nhớ những thứ khác biệt, nổi bật hẳn so với môi trường xung quanh.

Ấn tượng đầu tiên

Một nhánh nhỏ của hiệu ứng Von Restorff là hiệu ứng Những điều đầu tiên sẽ xuất hiện trước. Con bạn có xu hướng nhớ kỹ những gì diễn ra "lần đầu tiên" – lần đầu đi máy bay, lần đầu nằm viện, lần đầu được lãnh thưởng…

Những năm tháng đầu đời luôn đầy ắp những trải nghiệm đầu tiên, đó là lý do con người có xu hướng ghi nhớ những năm đó hơn những năm tháng sau này. Quãng đời tiếp theo thường là những chuỗi ngày lặp lại, những thói quen thường lệ không có gì đặc biệt, nên nó không được ưu tiên in đậm trong trí nhớ.

Ấn tượng sau cùng

Bộ não của bé có xu hướng ghi nhớ rõ những gì "sau cuối" – chuyến nghỉ mát gần đây nhất, bữa ăn gần nhất, lần gần nhất họp bạn, chuyến viếng thăm gần đây nhất của ông bà, bài học gần đây nhất ở trường…

Các giác quan

Hiệu ứng Von Restorff càng mạnh mẽ khi có sự tham gia của các giác quan. Tất cả các phương pháp ghi nhớ "siêu việt" đều dựa trên sự kết hợp những hình ảnh nổi bật với những cảm nhận giác quan khác nhau.

Ký ức đầu tiên của Tony

Những ký ức đầu tiên của tôi là ở thời điểm cuối năm 1944, đầu năm 1945, vào giai đoạn kết thúc của Thế chiến thứ hai, khi tôi khoảng từ hai tuổi đến hai tuổi rưỡi. Tôi vẫn còn nhớ rõ ngày mình đứng trước tấm màn cửa dày mượt trong phòng khách, kẹp giữa cái ấm áp, mềm mại của nó và cái lạnh lẽo của khung cửa kính nhìn ra khu vườn sau nhà.

Từ chân trời phía xa vang lên tiếng gầm rú ngày một to, đến nỗi làm rung bần bật mặt sàn nhà nơi tôi đang đứng, và rồi xuất hiện một phi đội máy bay ném bom thuộc Không lực Hoàng gia. Trong ánh mắt trẻ thơ của tôi lúc ấy, trông chúng thật kỳ bí, hư ảo và to lớn tuyệt vời.

Chỉ một lúc sau sự xuất hiện của những chiếc máy bay, ký ức tiếp theo của tôi, cũng rõ ràng và sinh động không kém, là tiếng rít chói tai của chiếc máy bay Doodlebug trên bầu trời rồi đột nhiên im bặt trước khi lao thẳng xuống mặt đất, chẳng biết đáp xuống nơi chốn nào.

Sau một vài giây im lặng, chiếc máy bay chạm đất đâu đó cách nhà tôi vài trăm thước. Cú va chạm gây ra cơn chấn động làm rung cả tòa nhà, và áp lực kinh khủng của vụ nổ làm vỡ tấm kính dày của cửa chính nhà tôi. Những mảnh kính vỡ bị thổi bạt vào bên trong sảnh, óng ánh những tia sáng nhiều màu trên sàn nhà. Tôi nhớ mình đứng đó, thích thú và say mê nhìn ngắm những sắc cầu vồng lung linh phản chiếu trên đống kính vỡ. Tôi nhẹ nhàng cầm chúng trên tay, như thể nâng niu một con vật mỏng manh yếu đuối, nhưng dù ở độ tuổi nhỏ như vậy, tôi vẫn ý thức được rằng những cạnh sắc là rất nguy hiểm. Những mẩu kính, những tia sáng lung linh nhiều màu và toàn bộ khung cảnh thần bí lúc đó vẫn còn hiện lên sống động trong tâm trí tôi đến tận ngày hôm nay, như thể tôi vẫn còn đang nhìn thấy nó bằng chính đôi mắt của mình vậy.

Những ký ức đầu tiên này thể hiện rõ tầm quan trọng của sự liên kết, hiệu ứng Von Restorff và các giác quan trong tâm trí trẻ.

Cũng nên nói thêm rằng đối với người lớn, nỗi sợ hãi là mạng lưới liên kết dày đặc, khổng lồ của nỗi đau, chiến tranh và chết chóc, nhưng trẻ nhỏ thì vẫn chưa hiểu được điều đó. Người lớn vẫn thường sai lầm "nhồi" những ý nghĩa tiêu cực hay nỗi sợ hãi lên

trẻ em, trong khi đó là điều mà chúng chưa biết đến.

Lặp lại và ôn lại

Trẻ em học bằng cách lặp lại, thích lặp lại và cần lặp lại. Trong ba năm đầu đời, để học nói, học đọc, trẻ cần lặp lại từ hàng chục đến hàng trăm lần.

Khi trí nhớ của bé đã hoàn thiện hơn, nguyên tắc lặp lại năm lần của Von Restorff sẽ thích hợp cho việc chuyển từ trí nhớ ngắn hạn (short-term memory – STM) sang trí nhớ dài hạn hay trí nhớ suốt đời (long-term memory/ life-time memory– LTM).

Nguyên tắc chung chính là ôn lại…

lần thứ 1 ngay sau khi sự kiện diễn ra,

lần thứ 2 vào ngày hôm sau,

lần thứ 3 là một tuần sau,

lần thứ 4 là một tháng sau,

và lần thứ 5 là ba hoặc sáu tháng sau.

Lý do nhiều người trưởng thành thường cho rằng khi họ càng lớn tuổi thì trí nhớ của họ càng giảm sút là bởi họ không áp dụng nguyên tắc trên. Nếu áp dụng, trí nhớ sẽ luôn được cải thiện theo tuổi tác.

Những món đồ chơi luôn nhắc nhở chúng ta về những ký ức đẹp tuổi thơ

ĐIỀU CẦN LÀM

- Áp dụng nguyên tắc Liên kết trong quá trình học của con bạn.

Hãy đặt những câu hỏi như: "Điều đó khiến con nghĩ/liên tưởng đến cái gì?".

Hướng dẫn bé cách sử dụng Bản đồ Tư duy để thấy rõ sự liên kết.

- Kích thích tất cả các giác quan của con bạn để giúp bé có thêm công cụ lưu giữ những thông tin quanh mình.

Mùi hương là một công cụ đặc biệt mạnh mẽ. Với người lớn, mùi hương có thể ngay lập tức gợi nhớ những kỷ niệm xưa cũ từ hàng chục năm trước. Bạn hãy khuyến khích con mình để ý đến mùi hương. Ví dụ, ngửi hương hoa khi đi dạo, hít vị mằn mặn của gió biển khi đi nghỉ và thưởng thức mùi bánh mì nướng thơm phức khi vào hiệu bánh. Sau chục năm nữa, một trong những mùi hương đó sẽ đánh thức những ký ức thời thơ ấu của con bạn.

- Tạo cho con bạn những trải nghiệm mới mẻ trong những năm tuổi thơ.

Đó có thể là chuyến viếng thăm những địa điểm mới, gặp gỡ những người mới, nếm thử những món ăn mới, tham gia những hoạt động mới…

Hãy giúp những trải nghiệm gần nhất của con bạn trở nên tích cực, nhất là đối với sự chia ly. Nếu buổi chia ly buồn bã, không dễ chịu thì sẽ khiến ký ức và cảm xúc của bé trong khoảng thời gian giữa lần gặp cuối và lần gặp tiếp theo đầy căng thẳng, tiêu cực. Ngược lại, nếu đó là cuộc chia ly vui vẻ và lạc quan, thì ký ức sẽ là tích cực và dễ chịu.

- Ngay khi con bạn có thể cầm bút, hãy hướng dẫn bé thiết lập Bản đồ Tư duy.

Đưa bé xấp giấy và nắm bút, rồi chờ xem điều gì xảy ra. Một vài chủ đề gợi ý dành cho bạn là: Kỳ nghỉ của tôi, Chó cưng của tôi, Gia đình tôi, Cuộc sống của tôi, Bạn tôi, Ông tôi… (xem Bản đồ Tư duy Bạn tôi, Sally và Tôi đây!).

- Khám phá ký ức của chính mình, đặc biệt là những ký ức nổi trội nhất, và xem nguyên tắc nào được áp dụng cho ký ức đó.

- Tìm hiểu về trí nhớ rồi áp dụng những gì mình biết được cho việc học của con bạn. Tất cả mọi người sẽ ngạc nhiên và thích thú trước tiến bộ của bé.

- Cùng con bạn ôn lại.

Bạn có thể tổ chức giờ "tổng kết cuối ngày" để mỗi thành viên trong gia đình lần lượt kể lại những điều đặc biệt đã diễn ra với mình trong ngày. Chụp hình và quay phim cũng là một công cụ tuyệt vời để ôn lại.

- Nhiều gia đình có sổ kỷ niệm dành riêng cho con mình. Đó là cuốn album chứa đựng những tấm hình, giấy tờ, những dòng ghi lại sự kiện nổi bật, những món quà, bức vẽ mang đậm ký ức…

- Chơi trò ghi nhớ.

Bạn xếp khoảng 20 đến 30 vật khác nhau trên bàn, cho bé xem trong vài phút rồi che lại. Nhiệm vụ của bé là kể ra những vật có mặt, càng nhiều càng tốt.

Một dạng khác phức tạp hơn là ghi nhớ cả vị trí và đặc điểm của vật.

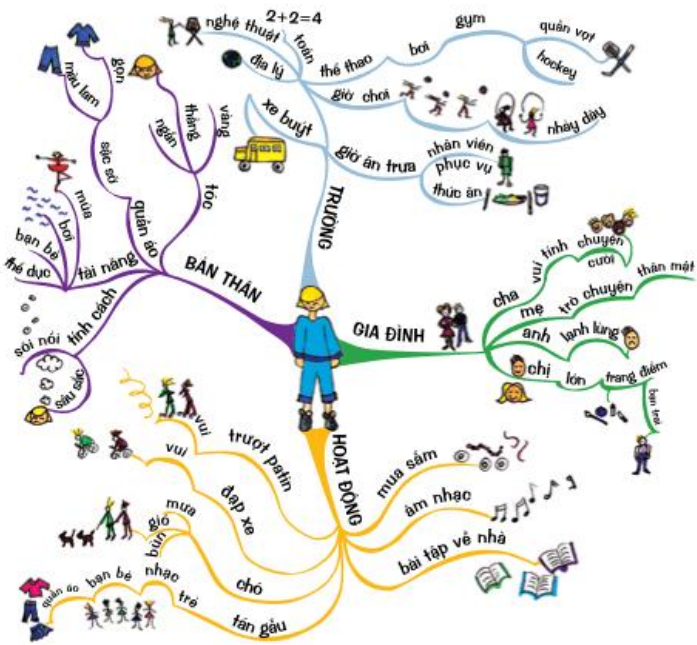

BẠN TÔI, SALLY

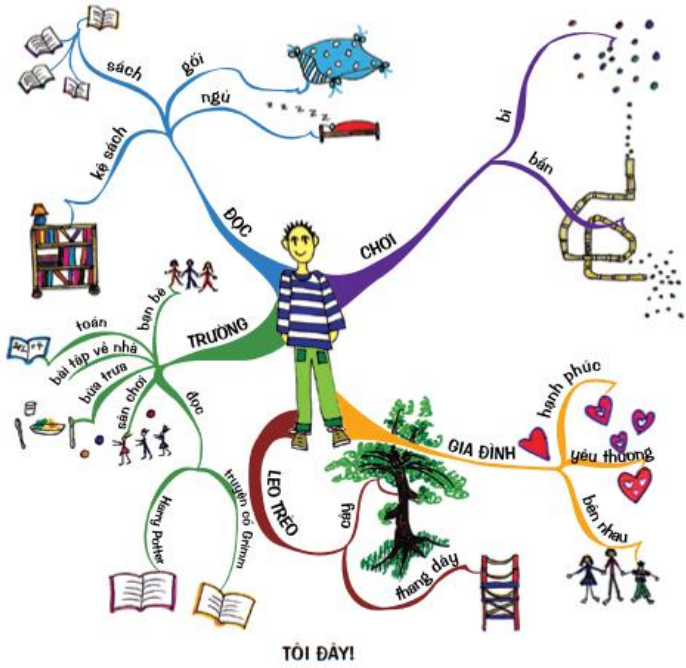

Một trò chơi khác mà bạn cũng nên thử: trò kết đôi. Bạn dùng một xấp hình giống nhau từng cặp, xếp úp mặt ngẫu nhiên trên bàn. Bé được lật hai hình ở vị trí bất kỳ cùng lúc, nếu giống nhau thì lật ngửa, nếu khác nhau thì úp lại và lật tiếp hai hình khác.

Hãy sáng tạo những trò chơi liên quan tới con số, ví dụ như xem ai nhớ được nhiều số hơn trong dãy số dài.

Bạn cũng có thể tự tạo những trò chơi thử trí nhớ liên quan đến giác quan (ngửi những bông hoa khác nhau, nếm những món ăn khác nhau, nghe những âm thanh khác nhau của nhạc cụ/chim/loài vật…)

Câu chuyện về Tatiana

Giá trị của những trò chơi này được minh chứng một cách tuyệt vời qua câu chuyện của Tatiana Cooley. Vào ngày 5 tháng 2 năm 1997, lúc 9 giờ sáng, giải Vô địch Trí nhớ toàn nước Mỹ chuẩn bị bắt đầu. Khi Tony Dottino, đồng tổ chức giải và tôi chuẩn bị khai mạc thì một cô gái có đôi mắt sáng, thở hổn hển xuất hiện nơi cửa, hỏi một cách nhiệt tình rằng liệu cô có còn kịp tham gia hay không. Tôi hỏi tại sao cô muốn tham gia, cô trả lời một cách thích thú: “Cháu không thể nghĩ ra điều gì nên làm hơn là sử dụng ngày

thứ Bảy ở New York để đùa chơi với trí nhớ của mình".

Và thế là cô được tham gia.

Theo diễn tiến của cuộc thi, Tatiana dần dẫn đầu một cách dễ dàng các đối thủ khác gồm chuyên gia IT, giảng viên đại học, các sinh viên thuộc tốp đầu ở trường đại học, sinh viên nghiên cứu về trí nhớ, nhà báo, giáo viên và nhà tâm lý học. Càng tiến vào vòng trong, sự thể hiện của Tatiana càng xuất sắc và cuối cùng vượt qua những thử thách trí nhớ về con số, danh sách mua sắm dài dằng dặc, các bài thơ phức tạp và các cỗ bài, Tatiana trở thành quán quân đầu tiên của giải Vô địch Trí nhớ toàn nước Mỹ.

Trong bài phát biểu đầy cảm động lúc nhận giải, Tatiana giải thích cách thức mà cô, ngay từ lúc chưa đầy ba tuổi, đã "phải lòng" trí nhớ đến như thế nào.

Lý do cho tình yêu này bắt nguồn từ cha cô. Những ký ức đầu tiên về tuổi thơ của Tatiana là những trò chơi cả về thể chất lẫn trí não, đặc biệt là những trò về trí nhớ cùng với cha. Nó bao gồm những trò liên kết nhanh, trò nhìn nhanh 20 vật (hay nhiều hơn) đặt trên bàn trước khi bị che phủ rồi liệt kê lại càng nhiều càng tốt, và nhiều trò luyện trí nhớ khác nữa liên quan tới từ ngữ, con số, tình huống và câu chuyện.

Mỗi lần hai cha con đi đâu đó cùng nhau, cha Tatiana sẽ hỏi những câu như: "Tatiana à, con có thấy chiếc tàu lửa kia không? Nó có bao nhiêu toa vậy nhỉ?". Ông hỏi như vậy lúc chỉ cho cô chiếc tàu lửa chở hàng xuyên quốc gia đặc biệt dài với 73 toa hàng. Tatiana bé nhỏ sẽ đếm và hân hoan thông báo kết quả cho cha.

Một vài tuần sau đó, trong một lúc ngẫu nhiên, cha Tatiana hỏi con: "Tatiana nè, con còn nhớ lúc cha con mình về quê cách đây không lâu, có thấy một chiếc tàu lửa rất dài không? Nó có bao nhiêu toa vậy?". Tatiana sẽ nói lại với cha câu trả lời chính xác.

Bằng những trò chơi như vậy, cha Tatiana không những củng cố trí nhớ cho con gái mình, mà còn khiến cô thích thú hơn với thế giới xung quanh, giúp cô mở rộng các giác quan và đặc biệt khuyến khích trí tưởng tượng phong phú của cô.

Hãy chơi những trò chơi như vậy với con mình, bạn nhé!

Chương 7
ÓC SÁNG TẠO

Mối liên kết tự nhiên

Leonardo da Vinci, người có thể được xem là thiên tài sáng tạo vĩ đại nhất của thiên niên kỷ vừa qua, đã để lại một số nguyên tắc mà ông đã áp dụng trong đời mình để phát triển một trí tuệ vượt bậc. Một trong những nguyên tắc quan trọng nhất của ông là Liên kết tự nhiên: nhận thức khi quan sát, tìm hiểu hay học hỏi điều gì đó, rằng "mọi thứ đều liên kết với nhau". Hay nói cách khác, luôn có một sự liên kết, bằng hình thức này hay hình thức khác, giữa điều bất kỳ nào đó với mọi thứ xung quanh.

Cũng cần nói thêm rằng trong quá trình tìm kiếm những nguyên tắc phát triển trí tuệ, Leonardo đã đề cập đến điểm giống nhau rất lớn giữa trí nhớ và sự sáng tạo. Ông đã hé lộ lý thuyết cơ bản, vốn là nền tảng cho hệ thống trí nhớ. Lý thuyết đó đã mở ra bằng chứng đầu tiên cho thấy khả năng của bộ não con người là vô hạn.

Quá trình sáng tạo chính là sự kết hợp điều (a) với điều (b) để tạo nên cái mới (c) (Ví dụ: quả táo + đầu = trọng lực; dòng điện + kim loại = ánh sáng;...).

Trong hệ thống này, trong đầu người ghi nhớ có một danh sách dài những từ ngữ, hoặc bản đồ, hoặc địa điểm theo lộ trình với nhiều hình ảnh gắn với chúng. Điều mới cần ghi nhớ phải liên kết với hình ảnh sẵn có để tạo nên một hình ảnh mới sống động hơn, gắn với cảm nhận đa giác quan; để rồi ngay khi được khơi gợi, nó sẽ ngay lập tức xuất hiện.

Vì mỗi người có "bộ" hình ảnh cố định khác nhau, và vì điều cần ghi nhớ có thể là "mọi thứ", nên rõ ràng hệ thống trí nhớ phải dựa vào một sự thật cơ bản, cũng giống với khám phá của Leonardo về

Tư duy Sáng tạo, rằng "mọi thứ, ở một khía cạnh nào đó, luôn có liên hệ với tất cả những thứ khác".Bao nhiêu "thứ" có thể dùng làm hình ảnh ghi nhớ cố định? Bao nhiêu "thứ" có thể ghi nhớ? Rõ ràng câu trả lời cho cả hai câu hỏi trên là vô tận. Và bộ phận nào được sử dụng để thực hiện nhiệm vụ vĩ đại này? Đó chính là bộ não con người!

Tất cả là một
Mọi thứ đều liên kết với nhau

Và thế là chúng ta có được bằng chứng đơn giản rằng bộ não của con bạn thực sự là một cỗ máy liên tưởng vô tận, rằng trí nhớ và sự sáng tạo hoạt động theo những cách thức tương tự, và việc rèn luyện một trong hai kỹ năng trí tuệ to lớn này sẽ tự động rèn luyện luôn cả kỹ năng còn lại.

Hai nguyên liệu quan trọng nhất của sự sáng tạo mà mọi em bé đều được thừa hưởng ngay từ khi mới ra đời là sự tưởng tượng và liên kết. Chúng cần được nuôi dưỡng xuyên suốt những năm đầu đời. Hiểu được sự tồn tại cũng như vai trò của chúng sẽ giúp các ông bố, bà mẹ trẻ hiểu rõ hơn về con mình, giải đáp được nhiều thắc mắc và tránh được những bối rối thường gặp phải.

Sự sáng tạo và trí thông minh (IQ)

Hai yếu tố này thường bị lẫn lộn và đôi khi, với những người thiếu kinh nghiệm, còn có thể bị xem là tương phản. Tất nhiên thực tế không đúng như vậy. Chúng cần được rèn luyện đồng thời và hỗ trợ nhau cùng phát triển.

Khi bài kiểm tra trí thông minh cho trẻ em được thực hiện bởi

những người thiếu kinh nghiệm, hai trong số những điểm mạnh chính yếu (thực ra là yêu cầu bắt buộc!) của suy nghĩ sáng tạo – sự mới mẻ (nhìn sự vật theo cách chưa từng có trước kia) và tính đa chiều (nhìn sự vật ở nhiều góc nhìn khác nhau) – có thể khiến trẻ bị cho điểm thấp hơn khả năng thật sự của trẻ.

Hai ví dụ sau sẽ minh họa cho điều đó:

Một cậu bé 10 tuổi thực hiện bài kiểm tra IQ, trong đó có những câu hỏi nêu ra nhiều lựa chọn. Nhiệm vụ của cậu là phải chọn đáp án đúng trong bốn câu đáp án cho sẵn.

Có một câu hỏi đưa ra bốn hình ảnh khác nhau, có ghi tên bên dưới. Hình ảnh đầu tiên là mặt trời, hình ảnh thứ hai là mặt trăng, hình ảnh thứ ba là trái đất, hình ảnh thứ tư là quả chanh. Câu hỏi là hãy chọn ra "hình ảnh khác với hình ảnh còn lại".

Câu trả lời "hiển nhiên" được trông đợi là quả chanh.

Nhưng cậu bé ngay lập tức chọn câu số 3, trái đất (tốc độ chính là nhân tố chính của suy nghĩ sáng tạo).

Điểm số của cậu rất thấp, bởi trong câu hỏi này cũng như nhiều câu hỏi khác, cậu không nhìn ra được câu trả lời rõ ràng và "logic". Thậm chí nhiều câu trả lời của cậu, điển hình như câu trên, kỳ lạ đến nỗi người kiểm tra tự hỏi liệu cậu có bị chậm phát triển trí tuệ hay không.

Kết quả là họ gửi cậu bé đến phòng khám, kiểm tra lại từng câu trả lời của cậu và đề nghị cậu giải thích lý do lựa chọn của mình. Lời giải thích của cậu bé thật sự đáng kinh ngạc, thậm chí khiến những nhà tâm lý có mặt cảm thấy mình trở nên thật kém cỏi. Khi họ hỏi tại sao cậu chọn trái đất chứ không chọn quả chanh, cậu mở to mắt kinh ngạc rồi trả lời với giọng cảm thương cho sự thiếu hiểu biết đó: "Bởi vì đó là thứ duy nhất có màu xanh!".

Câu trả lời cho thấy sự hiểu biết về không gian, quy mô, màu sắc, và một quá trình suy nghĩ phức tạp, sáng tạo hơn nhiều so với phương án đơn giản mà những chuyên gia kiểm tra trí thông minh trông đợi. Rõ ràng bộ não của cậu bé suy nghĩ theo một cách thức hoàn toàn mới và hoàn toàn sáng tạo, tương tự câu chuyện về Calvin và Spaceman Spiff ở những chương tiếp theo.

Bài kiểm tra thứ hai cũng là những câu hỏi nhiều lựa chọn, nhưng lần này là những bức hình nhiều màu sắc, không có chú thích đi kèm. Người tham gia là một cô bé 10 tuổi.

Bức hình đầu tiên trong câu hỏi là một đống than, bức thứ hai là một bông hoa thủy tiên vàng, thứ ba là một chiếc xẻng, và cuối cùng là một lò sưởi trống. Cũng giống như trong bài thi đầu tiên, cô bé được yêu cầu chọn ra bức không tương thích với những bức còn lại bằng cách đánh dấu chéo ngang bức hình. Cô bé gạch chéo bức hình có đống than. Và một lần nữa, cô bé không ghi điểm bởi không chọn câu trả lời "hợp lý": câu số 2 – bông hoa thủy tiên.

Khi được hỏi tại sao lại chọn câu trả lời đó, cô bé trả lời: "Ồ, cháu nghĩ câu trả lời đúng là bông hoa thủy tiên, nhưng đó là một bức hình đẹp nên cháu không nỡ làm hỏng chút nào."

Câu trả lời của cô bé cũng dễ thương như chính cô vậy, thể hiện sự sáng tạo tuyệt vời và một Trí tuệ Tâm linh (Spiritual Intelligence) đáng nể.

Vấn đề nan giải giữa món quà Giáng sinh đắt tiền và chiếc hộp quà

Vào ngày sinh nhật cũng như những dịp tặng quà khác trong năm, cha mẹ và họ hàng thường bỏ thời gian, công sức để tìm kiếm (chưa kể đến khoản chi phí không hề dễ chịu tí nào!) để mua món đồ chơi mới nhất với đủ màu sắc tươi sáng và một vài tính năng đặc biệt cho đứa trẻ mà họ yêu quý. Nhưng rồi điều khiến những người lớn ấy cảm thấy vô cùng bối rối, ngượng ngùng là đứa bé sẽ vồ lấy món đồ chơi mới, nghiến ngấu tìm hiểu nó bằng tất cả các giác quan trong vòng vài phút vỏn vẹn, rồi vứt nó sang một bên. Cả giờ sau, ngày hôm sau, thậm chí là cả tuần sau đó, đứa bé chỉ chơi với chiếc hộp.

Một trong vô vàn những tính năng của chiếc hộp

Tại sao lại như vậy?

Vì bộ não của bé luôn ham muốn tìm tòi cái mới và có khả năng suy nghĩ sáng tạo vô tận.

Món đồ chơi đẹp đẽ nhiều màu sắc kia thường có cấu trúc ổn định, chỉ gồm một vài chi tiết lắp ráp và thường chỉ có một hoặc hai chức năng. Nó có thể hoạt động bằng pin và chỉ để nhìn ngắm. Thời gian là bao nhiêu để nhà khoa học siêu đẳng trẻ tuổi ấy tìm hiểu? Chẳng mất chút thời gian nào cả!

Còn chiếc hộp thì sao? Theo trí tưởng tượng sáng tạo của bé, chiếc hộp có thể là con tàu, chiếc xe hơi, tàu vũ trụ, cổng vào một hang động khổng lồ, chiếc xe trượt, chỗ ẩn nấp lý tưởng, con ngựa… Mỗi một khả năng đó mở ra một chuyến phiêu lưu vô tận của trí tưởng tượng.

Trong khi thế giới hiện đại kêu gào mọi người đào sâu suy nghĩ "bên ngoài chiếc hộp", tức suy nghĩ vượt qua lối thông thường, thì con bạn sẽ giúp bạn nhận ra điều đó thật sự dễ dàng khi bạn ở bên trong chiếc hộp.

Chuyến tàu điện

Một ngày nọ, tôi có việc phải di chuyển bằng tàu điện ngầm. Đã từng đi chuyến tương tự như vậy vài tháng trước nên tôi biết rõ thời gian ngồi tàu, và đã chuẩn bị sẵn lịch trình đọc sách/làm việc/nghỉ ngơi/nhìn ngắm mọi người xung quanh.

Trong chuyến đi, tôi ngồi phía sau một người mẹ đi cùng cô con gái bé bỏng của bà. Khi tàu đã đi được một nửa hành trình, tôi giật mình nhận ra con tàu đang lao đi nhanh hơn bình thường, và dường như ngày càng tăng tốc. Tôi bắt đầu lo lắng và kinh hãi hình dung ra kết cục bi thảm khi con tàu không còn kiểm soát được tốc độ.

Khi tâm trí tôi như tê liệt trước nỗi sợ hãi ngày càng tăng thì cô bé ngồi trước tôi cũng nhận ra được tốc độ khác lạ của con tàu. Cô quay sang, bám lấy tay mẹ và nói một cách đầy phấn khích: "Mẹ ơi, nếu con tàu cứ càng lúc càng chạy nhanh như vầy thì chẳng mấy chốc nó sẽ đủ nhanh để chở mình đến ngày mai. Thật tuyệt vì khi chúng ta trở về, con sẽ có thể nói cho bố biết chuyện gì sẽ xảy ra vào ngày mai".

Phản ứng của người mẹ là quay sang mắng cô bé: "Đừng nói thêm bất cứ điều gì ngu ngốc và điên rồ như vậy với mẹ nữa. Giờ thì con

phải giữ im lặng, ngồi yên ở đó và chỉ nói với mẹ khi có điều gì quan trọng mà thôi.”.

Thế là cô bé rút vào “chiếc vỏ ốc” của mình. Cô bé, một thiên tài ngay từ trước những ngày đầu đến lớp, đã phóng trí tưởng tượng của mình vào lãnh địa từng hấp dẫn biết bao nhà vật lý vĩ đại của thế kỷ 19 và 20. Nếu được khuyến khích một cách hợp lý, tôi tin chắc chúng ta sẽ được nhìn thấy một trong những người phụ nữ đoạt giải Nobel ở đầu thế kỷ 21 này.

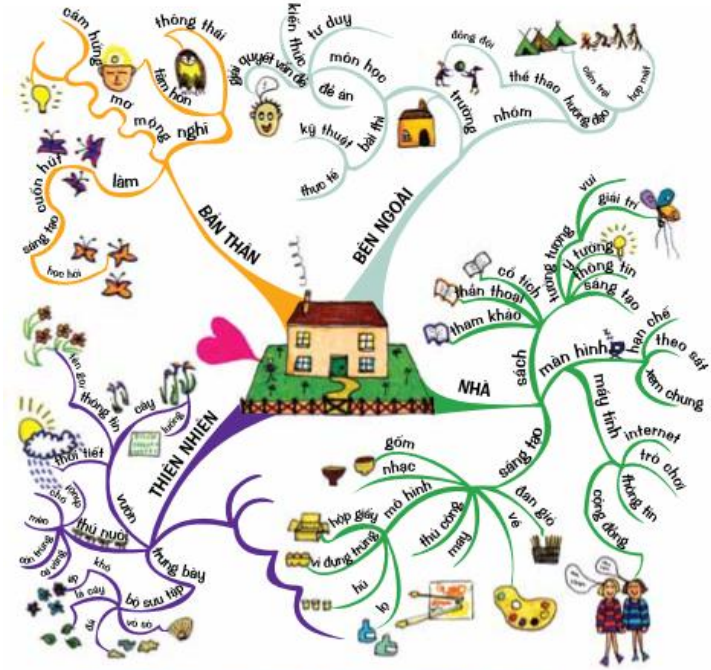

MÔI TRƯỜNG LÝ TƯỞNG CHO SỰ SÁNG TẠO CỦA TRẺ

ĐIỀU CẦN LÀM

- Hãy khuyến khích sự sáng tạo của bé.

Trong những năm đầu đời, con bạn chỉ có ít thông tin trong “cỗ máy liên hợp” khổng lồ của mình, vì thế khả năng liên tưởng của bé đôi khi làm nảy sinh những ý tưởng có thể khiến người lớn phải kinh ngạc bởi tính độc đáo, sáng tạo.

- Khi quan sát và đánh giá hành vi của con mình, hãy luôn nhớ trường hợp hành tinh xanh và bông hoa thủy tiên vàng, và hãy tìm hiểu quá trình hơn là kết quả.

Nếu người lớn chúng ta thực hành điều này từ vài ngàn năm trước thì giờ đây chúng ta đã sở hữu một khả năng trí tuệ và kho tàng tri thức mà phải đến cuối thế kỷ 21 này loài người mới có thể đạt đến.

- Hãy cho con bạn những món đồ chơi có thể khơi dậy, mở rộng và khuyến khích trí tưởng tượng hơn là những món tẻ nhạt, hạn chế sức sáng tạo.

Tận dụng những gì sẵn có trong nhà để làm đồ chơi cho bé. Không cần phải tiêu tốn quá nhiều tiền để mua đồ chơi. Bạn có thể dùng hũ sữa chua, hộp đựng trứng, chai nhựa rỗng, ca đo lường hay những đồ vật dư thừa khác trong nhà bếp để cho bé thỏa sức sáng tạo. Cũng không cần hướng dẫn hay gợi ý, hãy cung cấp những nguyên liệu thô đó và để bé vận dụng trí tưởng tượng của mình.

Với những trẻ lớn hơn, bạn có thể đưa cho bé hồ dán, giấy thừa, cọ vẽ… để bé tạo nên những công trình sáng tạo của riêng mình. Ví dụ một vài lõi giấy vệ sinh hay lõi màn bọc thực phẩm nhà bếp có thể gắn với nhau để tạo thành đường đua kỳ thú cho mấy chiếc xe hơi đồ chơi.

- Chơi những trò chơi kết hợp với con.

Từ khi còn rất nhỏ, bé đã rất thích trò ghép từ, và hoạt động này cũng giúp bé phát triển tính hài hước. Trò chơi ghép chữ luôn khiến các bé thích thú bởi nó kết nối những hình ảnh trong trí não và tự động khiến bé cười.

Chương 8

NHỮNG NGƯỜI BẠN TƯỞNG TƯỢNG

Mối liên kết tự nhiên

Những người bạn tưởng tượng là một trong những vấn đề đã gây ra rất nhiều tranh cãi không cần thiết, cũng giống như vấn đề giữa thiên hướng tự nhiên với điều kiện giáo dục, nuôi dưỡng(*) và IQ với khả năng sáng tạo.

(*) *Xem chương 1, phần 1 của tập 2 – quyển Bộ não tí hon – Thay đổi thế giới*

Mơ mộng là khả năng vốn có của mọi bộ não. Bộ não trong trẻo của con bạn còn có thể tưởng tượng mạnh mẽ và sinh động đến kinh ngạc. Đó là trạng thái lý tưởng, "trạng thái hồn nhiên trong sáng" mà các nghệ sĩ sáng tạo vĩ đại luôn cố gắng để quay trở lại.

Trong bộ não của bé, việc "sản sinh" những người bạn tưởng tượng là một quá trình tương tự quá trình đã từng được vận dụng bởi những tên tuổi lớn như Lewis Carroll (truyện Alice ở xứ thần tiên) và Antoine de Saint Exupéry ("cha đẻ" của Hoàng tử bé); những nhà văn lớn viết nên những bộ tiểu thuyết bất hủ như Dickens và Dostoyevsky; các nhà sản xuất và nhà sáng tạo những bộ phim vang bóng như Walt Disney (cùng những người bạn tưởng tượng của ông là chuột Mickey, nai Bambi, vịt Donald và Hiawatha), hay Gene Roddenberry (người sáng tạo nên Star Trek với những người bạn tưởng tượng gồm thuyền trưởng Kirk, Uhuru, Spock, Scottie…).

Thế giới thần tiên của bé

Tưởng tượng sẽ mang lại những lợi ích như:

1. Rèn luyện khả năng tưởng tượng đa chiều.

2. Cho con bạn những nhân vật ảo với những hành động khác nhau, ứng biến linh hoạt trong tình huống thực tế mà bé đang cố gắng tìm hiểu.

3. Là người bạn thân thiết mà bé có thể tâm sự những chuyện riêng tư.

4. Cũng giống như thú cưng, người bạn tưởng tượng "luôn biết lắng nghe và luôn luôn thấu hiểu".

5. Là người bạn đồng hành thực sự chứ không chỉ tưởng tượng. Nghiên cứu đã chứng minh rằng bộ não phản ứng giống nhau với hình ảnh tưởng tượng và hình ảnh thu nhận từ đôi mắt trong thế giới thật.

6. Tập cho bé vui vẻ khi chỉ có một mình với những suy nghĩ của mình; qua đó khuyến khích phát triển Trí thông minh Sáng tạo, Trí thông minh Hướng nội (Intra-personal Intelligence) và Trí thông minh Tương tác (Inter-personal Intelligence).

7. Giúp gia tăng sự tự tin.

ĐIỀU CẦN LÀM

- Chào đón những người bạn tưởng tượng (như Ông già Noel…) đến với gia đình, thậm chí có thể dành riêng một chỗ cho người bạn ấy trong bữa cơm gia đình.

Nếu những đứa con lớn hơn châm chọc em mình và những người bạn tưởng tượng ấy thì hãy nói chuyện riêng với chúng, nhắc

chúng nhớ lại bản thân mình lúc còn nhỏ bằng em bây giờ. Khuyến khích chúng tham gia với em nếu có thể.

- Hỏi thăm về người bạn tưởng tượng của bé.

Khi bé trực tiếp hay gián tiếp giới thiệu những người bạn tưởng tượng của mình với bạn, hãy hỏi bé những câu hỏi tích cực và hàm ý quan tâm tìm hiểu, chẳng hạn như: "Bạn con có anh hay chị gì không? Bạn ấy có nhiều bạn không? Bạn ấy chắc có nuôi một con thú cưng nhỉ?". Những câu hỏi này sẽ giúp bạn tìm hiểu thêm về những nhân vật "phụ" tưởng tượng. Nếu không tồn tại những nhân vật "phụ" ấy thì ngay lập tức trẻ sẽ nghĩ ra chúng với tốc độ và sự độc đáo mà biết bao nhà văn sẽ đánh đổi cả gia tài để có được.

Đây là cơ hội tuyệt vời để đánh thức "con người thiên tài" bên trong bé, đồng thời dạy và định hướng cho bé trở thành một nhà văn tài năng theo một cách hoàn toàn tự nhiên. Nhiều câu chuyện thần tiên sống mãi với thời gian, như Alice ở xứ thần tiên, đều là những câu chuyện kể của gia đình đấy thôi!

- "Cả thế giới là một sân khấu", hãy để bé được là nhà sản xuất, đạo diễn, diễn viên và khán giả của sân khấu này.

- Lập nhóm kể chuyện gia đình.

Nhiều câu chuyện cổ tuyệt vời cho trẻ em được viết bởi chính cha mẹ, cô dì, chú bác, những họ hàng và bạn bè của gia đình. Hãy tận dụng nguồn sáng tạo vô tận ấy.

Một người trong nhóm sẽ bắt đầu một câu chuyện tưởng tượng, rồi bỏ lửng ở một tình tiết kịch tính nào đó. Đến lượt người thứ hai sáng tác tiếp từ đoạn bỏ lỡ ấy, dẫn câu chuyện tiến triển thêm theo ý mình rồi lại dừng lại ở một chi tiết mới. Cứ tiếp tục như vậy, từng người trong nhóm sẽ đóng góp và tạo nên một câu chuyện hoàn chỉnh. Khi đã xong, cả nhóm sẽ chỉnh sửa lại rồi in thành sách có vẽ tranh minh họa màu sắc, mỗi trang không quá ba câu cho bé dễ đọc rồi góp vào thư viện sách của bé.

Khi đọc truyện cho bé, cha mẹ nên chỉ tay vào từng từ để bé nhận biết mặt chữ, và cũng nên khuyến khích bé đọc theo mình.

Trong quá trình sáng tác quyển sách truyện của gia đình, ba mẹ nên ghi nhận và khen ngợi sự tham gia của bé. Điều này giúp bé nhận ra mình là một nhà sáng tạo, một nghệ sĩ, một nhà văn. Hãy tưởng tượng bé sẽ dễ dàng thế nào trong bài văn sẽ gặp ở trường.

Bản đồ Tư duy là một công cụ lý tưởng giúp ta có được cái nhìn tổng quan về câu chuyện: toàn bộ nhân vật, bối cảnh, chủ đề, tình tiết.

Chẳng hạn, hãy xem Bản đồ Tư duy Cuộc phiêu lưu của chiếc nón.

Câu chuyện bao gồm 6 chương:

Chương 1 – bà Montgomery mua chiếc nón ở một cửa hàng sang trọng, thường đội nó để đi xem đua ngựa, rồi để quên trên xe lửa. Cuối cùng nó được chuyển vào phòng chứa đồ thất lạc.

Chương 2 – cô Matilda mua lại chiếc nón từ cửa hàng từ thiện (được chuyển từ phòng chứa đồ thất lạc), trang trí thêm vài bông hoa xinh xắn và đội đi dự tiệc cưới của người bạn thân. Nhưng không may là cô lại để chiếc nón ở phía sau, thế là ai đó nhầm lẫn đưa cho cô bé Susie.

Chương 3 – Susie cất chiếc nón vào hộp đồ hóa trang, rồi trang trí lại để đội trong vở kịch của trường. Chiếc nón lại bị để quên trên sân trường và nhân viên bảo vệ trường lấy đưa cho cô Batty.

Chương 4 – cô Batty gắn vài chiếc lông vũ màu xanh dương lên chiếc nón và đội để làm vườn. Chiếc nón lại bị bỏ vất vưởng trong cơn mưa.

Chương 5 – lão Fred nhặt được nó và đội mỗi ngày. Nón được máng lên móc và "được" con mèo trưng dụng làm ổ. Cuối cùng, nón bị ném vào thùng rác.

Chương 6 – những người lang thang cơ nhỡ nhặt được chiếc nón và nó đã được Tom đội trong bữa tiệc của những người lang thang, ở đó nó được hết thảy mọi người trầm trồ ngưỡng mộ.

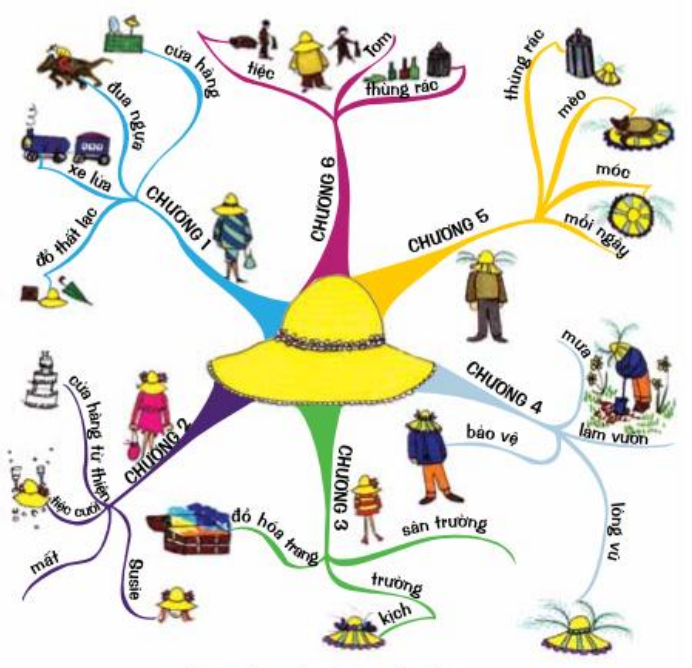

CUỘC PHIÊU LƯU CỦA CHIẾC NÓN

Chương 9
THỰC PHẨM CHO TRÍ NÃO

Khi nhắc đến thực phẩm, chúng ta thường chỉ nghĩ về đồ ăn cung cấp dinh dưỡng. Nhưng đồ ăn dinh dưỡng chỉ là một trong bốn loại "thực phẩm" cần thiết cho trí não, gồm: oxy, chất dinh dưỡng, tình yêu thương và thông tin. Bốn loại "thực phẩm" này đều giữ vai trò quan trọng như nhau, và rất cần thiết cho sự tồn tại của bé.

Oxy

Hãy đảm bảo rằng con bạn nhận được càng nhiều oxy càng tốt trong suốt thời kỳ còn nằm trong bụng mẹ lẫn những năm tháng đầu đời. Oxy là nhiên liệu sống còn và là nguồn năng lượng không thể thiếu.

Một cơ thể càng khỏe khoắn, cân đối thì bộ não càng được cung cấp nhiều dưỡng chất "có chỉ số octan cao". Bộ não của bé cũng giống như chiếc xe đua công thức một vậy, và xăng ở đây chính là máu! Nếu bé không đủ sức khỏe thì chiếc "siêu xe" não bộ sẽ chỉ nhận được xăng chất lượng kém. Để hoạt động được ở khả năng cao nhất, bộ não cần nguồn cung cấp oxy tốt nhất.

Chất dinh dưỡng

Phần lớn năng lượng của triệu triệu tế bào não được cung cấp từ đồ ăn, thức uống mà chúng ta đưa vào cơ thể hàng ngày. Vì vậy, việc cung cấp dinh dưỡng qua bữa ăn hàng ngày cũng quan trọng như việc cung cấp oxy cho não vậy. Hãy đảm bảo bữa ăn của bạn luôn đa dạng, tươi mới, chứa nhiều vitamin, khoáng chất, protein, carbohydrate và chất béo mà cơ thể cần.

Tình yêu thương

Bộ não cần đón nhận rất nhiều tình yêu thương, bởi tình yêu thương giúp não sống và phát triển. Vì vậy, tình yêu không chỉ là một thứ "dễ thương", mà nó còn đóng vai trò tối quan trọng. Các cuộc nghiên cứu đã chỉ ra rằng không có tình yêu, não sẽ chết. Bộ não hút lấy tình yêu như ong hút mật ngọt vậy! Do đó, hãy cho bé nhiều tình yêu hết mức có thể, vì tình yêu không bao giờ là quá nhiều đối với bộ não.

Tình yêu là một trong bốn loại "thực phẩm" mà não cần để tồn tại. Nhưng ở đây chúng ta không chỉ nói đến sự phát triển nhân cách hay tình cảm, mà còn là sự tăng trưởng của cấu trúc não bộ. Câu chuyện về hai chú khỉ con sau đây sẽ minh chứng cho điều đó.

Câu chuyện về hai chú khỉ con

Khi Jeepers được sinh ra ở sở thú, chú được mẹ dành cho tình yêu thương và sự chăm sóc cũng giống như bao bà mẹ khỉ vẫn thường dành cho con mình. Mẹ Jeepers mang chú đi khắp nơi, chải lông cho chú, nện cho vài cái khi chú quấy phá, nói chuyện với chú hàng ngày và cho bú mỗi khi chú đói bụng. Hai mẹ con cùng sống trong một chuồng chung với nhiều chú khỉ khác. Chẳng mấy chốc Jeepers đã có thể nhốn nháo chạy đùa cùng các bạn khỉ con.

Creepers thì không được may mắn như vậy. Mẹ chú chết không lâu sau khi chú được sinh ra, và Creepers phải ở chung chuồng với một con khỉ đực trưởng thành. Người giữ thú vẫn cho chú ăn đều đặn hàng ngày, nhưng chú không có mẹ âu yếm, không được trò chuyện, chải lông và cũng không ai chăm sóc. Suốt ngày, Creepers chỉ ngồi yên một mình, trông bộ dạng vô cùng khổ sở.

Khi hai chú khỉ được gần một tuổi thì cả sở thú bị nhiễm bệnh và đáng buồn là Jeepers và Creepers đều chết. Một nhà tâm lý học nghiên cứu về hành vi ở loài khỉ đã khám nghiệm não của hai chú. Ông vô cùng kinh ngạc khi thấy hệ thống thần kinh phát triển của Jeepers. Nó giống như một cây sồi khỏe mạnh với hàng triệu nhánh liên kết chằng chịt. Ngược lại, hệ thống thần kinh của Creepers như một cây non khô héo. Nó không hề phát triển.

Thế đấy, tình yêu thương đã giúp cho não bộ, cũng như cơ thể, hoạt động tốt và phát triển tối đa.

Thông tin

Thông tin cũng là thực phẩm cho trí não. Môi trường thích hợp sẽ giúp bộ não tạo ra vô vàn những mối liên kết.

Thế giới tự nhiên là nguồn cung cấp thông tin dồi dào nhất; vì vậy, hãy để bé ở bên "bà mẹ thiên nhiên" càng lâu càng tốt. Bảo tàng, phòng triển lãm, buổi trưng bày dành cho trẻ em cũng là nguồn "thực phẩm" tuyệt vời.

Một trong những nguồn thông tin quan trọng khác nữa là câu trả lời của bạn cho mọi câu hỏi của bé và môi trường giàu thông tin, kiến thức về tất cả mọi lĩnh vực.

ĐIỀU CẦN LÀM

Áp dụng tất cả các đề nghị trong chương này với con bạn, và hãy yêu thương bé bằng cả trí óc, cả tâm hồn, cả trái tim.

Chương 10
THIẾT LẬP BẢN ĐỒ TƯ DUY

Bản đồ Tư duy thể hiện cách thức hoạt động của bộ não con người. Bản đồ Tư duy là một phương pháp có thể khai thác:

- Năng lực Trí nhớ

- Khả năng Liên kết

- Địa điểm

- Sự nổi bật – hiệu ứng Von Restorff

Cùng tất cả những kỹ năng của bán cầu não phải và trái.

BẢN ĐỒ TƯ DUY MỞ RỘNG VÀ PHÂN NHÁNH MỘT CÁCH CÓ HỆ THỐNG

Cũng giống như bản đồ đường sá, Bản đồ Tư duy sẽ:

1. Cho bạn cái nhìn tổng thể về một chủ đề/lĩnh vực nào đó

2. Giúp bạn lên kế hoạch/lựa chọn và cho biết bạn đang đi đâu, đã qua những đâu

3. Tập hợp và lưu giữ khối lượng thông tin lớn

4. Khuyến khích xem xét các hướng đi sáng tạo, mới mẻ để giải quyết rắc rối

5. Giúp bạn làm việc cực kỳ hiệu quả

6. Dễ nhìn, dễ đọc, dễ suy nghĩ và dễ nhớ

7. Thu hút sự chú ý của đôi mắt và bộ não

Hướng dẫn lập Bản đồ Tư duy

1. Lấy một tờ giấy khổ A4 không đường kẻ, đặt nằm ngang. Vẽ hình chủ đề chính ở ngay giữa tờ giấy. Nên dùng ít nhất ba màu khác nhau để vẽ và nét vẽ/hình ảnh càng hàm súc, càng dí dỏm

càng tốt. Ví dụ, nếu lập Bản đồ Tư duy cho ngôi nhà của mình, bạn có thể vẽ hình ngôi nhà ở chính giữa tờ giấy.

2. Vẽ những nét cong, dày, tỏa ra từ hình ảnh trung tâm. Mỗi đường tượng trưng cho một ý tưởng chính (ý tưởng cấp 1). Phần đầu nhánh nối với hình ảnh trung tâm nên vẽ nét dày hơn, rồi dần thon lại đến cuối nhánh. Nên dùng một màu khác nhau cho mỗi nhánh.

3. Viết ý tưởng chính lên mỗi nhánh (ví dụ: Nhà bếp, Phòng tắm, Phòng ngủ, Phòng khách…) bằng bút có màu đậm hơn màu của nhánh.

4. Từ nhánh ý tưởng chính, vẽ thêm những nhánh mảnh hơn tỏa ra xung quanh (ý tưởng cấp 2). Ví dụ, nhánh chính Nhà bếp tỏa ra các nhánh nhỏ: Bếp lò, Tủ lạnh, Máy rửa chén, Tủ chén, Bồn rửa, Bàn ăn, Ghế…

5. Cứ tiếp tục phân nhánh nếu muốn, nhánh nhỏ hơn nên dùng chữ viết nhỏ hơn. Bạn có thể quy ước kiểu chữ riêng – ví dụ chữ in hoa cho ý tưởng cấp 1, chữ thường cho ý tưởng cấp 2…

6. Vẽ hình minh họa để làm nổi bật ý tưởng, vừa dễ ghi nhớ vừa giúp bạn đào sâu suy nghĩ. Công cụ này giúp vận dụng cả hai bán cầu não của bạn cùng một lúc.

Bản đồ Tư duy phản ánh đúng cách thức vận hành của bộ não nên bé sẽ dễ dàng hiểu Bản đồ Tư duy hơn so với những hình thức ghi chép thông tin khác.

Câu chuyện dưới đây sẽ chứng minh cho điều này.

Câu chuyện về một chuyên viên công nghệ thông tin

Brent là một kỹ sư máy tính trẻ tuổi sống tại Colorado. Anh là cha của Christina – một cô bé ba tuổi xinh xắn, đáng yêu. Vì cả hai vợ chồng Brent đều rất bận rộn với công việc nên họ thay phiên nhau về nhà sớm để có thời gian ở bên "thiên thần bé nhỏ", cũng như tranh thủ làm việc nhà.

Thứ Ba là ngày Brent về nhà sớm, và cũng là ngày phải mua sắm thực phẩm, đồ dùng cho gia đình. Anh nghĩ rằng đây là một cơ hội tốt để hai cha con vừa có thời gian bên nhau, vừa có thể chia sẻ công việc vì Christina sẽ giúp anh mua sắm.

Nhưng thực tế không phải như vậy. Christina khăng khăng là mình không thích đi mua sắm, và cô bé cũng không muốn đi cùng cha đến siêu thị.

Kết quả là vào mỗi thứ Ba, Brent phải lôi một "tiểu yêu" nhăn nhó, la hét nhặng xị đi quanh siêu thị, khép nép trước những ánh nhìn nghiêm nghị và phản đối của những người đi mua hàng khác, những người có lẽ đang cho rằng anh thật sự là một người cha khắc nghiệt, tàn bạo, không quan tâm đến con cái.

Tình trạng này tiếp diễn trong vài tuần, và Christina vẫn chứng minh tính kiên trì vô song của mình bằng thái độ không đổi.

Vào một thứ Ba nọ, trong giờ nghỉ giữa buổi, Brent đọc lướt qua danh sách những thứ cần mua sắm của mình, ngao ngán nghĩ đến viễn cảnh không mấy vui vẻ của buổi chiều nay. Chợt anh nảy ra ý tưởng sẽ chuyển danh sách này thành một Bản đồ Tư duy, trang trí với những hình ảnh về thực phẩm và đồ đạc cần mua. Khi làm việc này, anh chỉ nghĩ rằng nó sẽ là một món quà dễ thương cho Christina, biết đâu sẽ giúp cô bé có cái nhìn thiện cảm hơn với việc mua sắm.

Chiều hôm đó, anh dẫn Christina đến siêu thị. Một lần nữa, cô bé lại la hét không chịu tham gia. Đến lối vào, anh trao cho cô bé tấm Bản đồ Tư duy đầy màu sắc và tranh minh họa.

Brent ngỡ rằng Christina sẽ chỉ đơn giản thích nó như một món đồ đầy màu sắc.

Nhưng anh đã đánh giá thấp con gái của mình.

Cô bé giơ tấm bản đồ lên trước mặt như thể cầm vô lăng xe, xem xét nó hết sức chăm chú. Chỉ vào hình vẽ củ cà rốt, cô quay sang nhìn cha và nói dứt khoát: "Cà rốt!". Rồi như chiếc tên lửa lập trình sẵn hướng đi, Christina dẫn Brent băng qua "mê cung" quầy, kệ của siêu thị để đến chính xác nơi có cà rốt. Ngay khi lựa, cân và bỏ cà rốt vào xe đẩy, Christina chỉ vào hình vẽ khoai tây, rồi dõng dạc: "Khoai tây!". Một lần nữa, cô bé dẫn cha đi thẳng đến quầy khoai tây. Cứ tiếp tục như thế, Christina lần lượt chỉ vào từng hình vẽ trên bản đồ, dẫn cha lên lầu, xuống lầu, băng ngang, băng dọc siêu thị một cách chính xác.

Brent kể lại rằng anh thật sự kinh ngạc với những gì Christina thể hiện, không chỉ là khả năng ngay lập tức nhận ra và gọi tên món hàng trong bản đồ, mà còn ở một thực tế mà trước đó anh hoàn

toàn không nhận thức được: trong bộ não ba tuổi của Christina, dù không thích mua sắm nhưng cô bé vẫn nhớ rõ vị trí của hàng trăm loại hàng hóa trong siêu thị.

Trong vài tuần sau đó, Christina luôn háo hức chờ đến thứ Ba để được đi mua sắm với một tấm Bản đồ Tư duy khác. Lần nào cô bé cũng là người dẫn đường cho cha mình.

Càng ngày Christina càng yêu thích việc đi siêu thị. Nó trở thành một niềm đam mê bởi Bản đồ Tư duy đã giúp giải phóng trí thông minh, cho phép cô bé phát huy năng lực ghi nhớ, kiến thức, kỹ năng của mình, đến nỗi mỗi lần cha mẹ hỏi Christina muốn làm gì, câu trả lời duy nhất của cô bé là: "Đi siêu thị!".

Lý do vì sao Bản đồ Tư duy lại hiệu quả với trẻ nhỏ là bởi nó cho phép bộ não "nhìn thấy" những hình ảnh quen thuộc ("một hình ảnh có thể nói thay cho cả ngàn lời") và sự liên kết, mối tương quan giữa chúng mà không bị ngữ pháp hay ngữ nghĩa "gò bó". Bản đồ Tư duy vừa giúp trẻ nhìn thấy "bức tranh toàn cảnh", đồng thời vẫn cho phép gộp các thông tin có liên quan mật thiết lại với nhau.

Bản đồ Tư duy còn được xem là một công cụ "đa dụng". Với trẻ nhỏ, nó là một công cụ tuyệt vời giúp bé khám phá vương quốc rộng lớn của trí nhớ, học hỏi, suy nghĩ sáng tạo, phân tích, chuẩn bị bài, ôn tập và thể hiện bản thân.

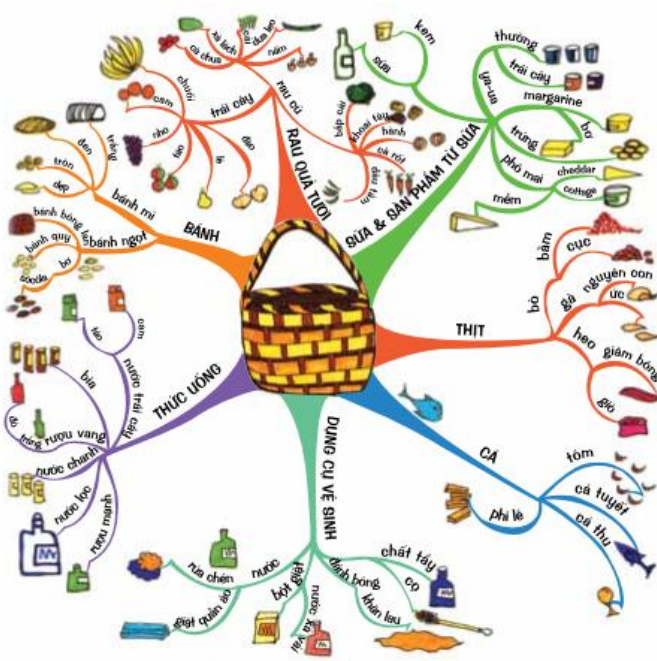

DANH SÁCH MUA HÀNG CỦA CHRISTINA

ĐIỀU CẦN LÀM

- Lập Bản đồ Tư duy trước mặt con bạn để bé dần quen và có thể bắt chước. Bắt đầu với những chủ đề đơn giản, ví dụ như cuộc đi chơi hay một bữa tiệc.

- Chuẩn bị đủ dụng cụ cần thiết để lập Bản đồ Tư duy.

- Sử dụng Bản đồ Tư duy để tóm tắt những chủ đề mà con bạn quan tâm (ví dụ như Thú cưng của bé, Kỳ nghỉ trong mơ, Tiệc tùng…) hay đang học (Hình tam giác, Khí hậu thế giới…).

- Dựa theo câu chuyện của Brent để biến những chuyến mua sắm ở siêu thị trở thành cuộc phiêu lưu cùng với Bản đồ Tư duy.

- Dùng Bản đồ Tư duy để tóm tắt và minh họa cho những quyển truyện kể gia đình.

- Lập Bản đồ Tư duy về quá trình phát triển của bé. Đặt tấm hình của bé ở chính giữa bản đồ, từ đó tỏa ra các nhánh như Thói quen, Sở thích, Bạn bè, Mốc phát triển, Thành tích…

PHẦN 2

CHỈ CÓ MỘT TRÊN ĐỜI

Chương 1
SỰ ĐỘC VỀ THỂ CHẤT

Hiện nay có khoảng bảy tỉ người trên trái đất, mỗi người đều hoàn toàn khác biệt so với những người còn lại. Sẽ không bao giờ có một người nào giống con bạn cả. Bé được sinh ra ở thế dẫn đầu trong tiến trình tiến hóa đến trí tuệ bậc cao hơn, khám phá kiến thức, thành tựu và sự hiểu biết.

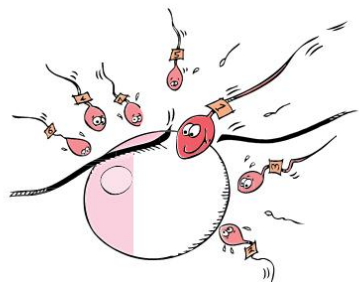

Và người chiến thắng là…

Xét về mặt thể chất, con của bạn là độc nhất vô nhị. Với khả năng sắp xếp và kết hợp đa dạng các gen chứa trong tinh trùng của cha và trứng của mẹ, thì loài người chúng ta có thể tạo ra hơn ba trăm ngàn tỉ tỉ em bé (300.000.000.000.000.000.000.000); trong đó, về diện mạo, mỗi bé là một bản thể duy nhất, dễ dàng phân biệt với tất cả mọi người còn lại.

Với dân số hiện tại của trái đất, khoảng bảy tỉ người (7.000.000.000), thì chúng ta có thể tạo ra một lượng người phủ đến năm mươi ngàn tỉ hành tinh tương tự (50.000.000.000.000), trong đó không có bất kỳ hai người nào giống nhau.

Con bạn là duy nhất!

ĐIỀU CẦN LÀM

- Trân trọng "viên ngọc" quý, độc nhất vô nhị của mình.

- Thường xuyên chỉ ra những điểm khác biệt của bé theo cách thức tích cực. Ví dụ như: "Bố/Mẹ chưa bao giờ biết ai khác làm điều đó như con cả".

- Giải thích có minh họa cho bé biết về sự duy nhất của dấu vân tay, đồng tử mắt, khuôn mặt, ADN, suy nghĩ…

- Nhờ bé chỉ ra những điểm khác biệt độc đáo mà bé thấy ở bạn, ở các thành viên trong gia đình, ở bạn bè hay ở cả thú cưng nhà bạn.

Chương 2
SỰ ĐỘC VỀ TINH THẦN

Thật không hiểu nổi! Chúng tôi nuôi dạy hai anh em chúng nó theo cách thức y chang nhau. Chúng cũng được cho ăn giống nhau. Chúng học chung một trường, có cùng thầy giáo, học cùng môn học. Chúng tôi nghe cùng loại nhạc, chơi cùng trò chơi với chúng. Chúng tôi đưa chúng đến cùng một nhà thờ, nơi chúng được dạy cùng một tôn giáo. Chúng tôi dạy cho chúng cùng một giá trị, chỉ cho chúng cùng một quan niệm về những chuẩn mực hành vi xã hội. Chúng tôi đối xử với chúng công bằng và yêu thương chúng như nhau.

Nhưng chúng lại HOÀN TOÀN khác nhau."

Đã bao nhiêu lần bạn nghe các bậc phụ huynh kể lể như vậy? Và chắc bạn cũng đã từng có những lời than thở tương tự về các con mình?

Chúng ta đã mất quá nhiều thời gian bối rối trước kết quả gần như vô lý và khác thường của việc nuôi nấng, dạy dỗ này, đó là bởi chúng ta chỉ nhìn mọi thứ từ bên ngoài với nhận thức và giả định chung chung hơn là nhìn từ bên trong với đôi mắt xem xét cặn kẽ, sâu sắc.

Hãy xem xét tình huống thực tế, những điều đã thực sự diễn ra trong quá trình phát triển của con bạn.

Câu chuyện về hai chị em

Hãy tưởng tượng một gia đình bình thường với một ông bố, một bà mẹ, một cô con gái bảy tuổi và một cậu em trai vừa lên năm. Đầu tiên, hãy nhìn mọi thứ bằng cặp mắt của bé gái.

Trong mọi bữa ăn sáng, ăn trưa và ăn tối – khi bốn người trong gia đình ngồi dùng bữa bên nhau, cô bé là người duy nhất không bao giờ nhìn thấy mặt mình. Cô chỉ nhìn thấy khuôn mặt của cha mẹ và em trai. Cô là bé gái duy nhất ngồi ở bàn với một người đàn ông trưởng thành, một phụ nữ trưởng thành và một cậu bé nhỏ tuổi hơn.

Cô bé cũng là người duy nhất đến trường với những suy nghĩ, cảm giác của riêng mình; là người duy nhất ngồi ở chỗ ngồi dành riêng cho cô trong lớp; là người duy nhất nhìn thầy, nhìn bạn từ tầm mắt ở chỗ ngồi ấy. Hãy nghĩ về sự khác nhau của việc ngồi đầu/cuối/ở giữa/dãy bên của lớp học đối với ký ức của bạn về lớp học ấy.

Sao mà bọn trẻ khác nhau đến vậy?

Cô bé là người duy nhất có những mối quan hệ đặc biệt như cô đã từng có với thầy cô, cũng là người duy nhất có những cảm giác như cô đã từng có với các môn học. Cô là người duy nhất có những người bạn với những tình cảm đặc biệt như cô đã từng có.

Cô bé là người duy nhất có những người bạn tưởng tượng mà chỉ mình cô có thể tạo ra, và cô là người duy nhất có những giấc mơ, những tưởng tượng, những nỗi sợ hãi và hy vọng mà chỉ mình cô có.

Chỉ duy nhất đôi mắt cô nhìn thấy những gì cô đã thấy, chỉ chiếc mũi cô ngửi thấy những mùi hương cô đã ngửi. Chỉ duy nhất mình cô cảm nhận những điều kỳ diệu đặc biệt từ vũ trụ gửi đến tai cô, mắt cô, mũi cô, làn da cô… mà thôi.

Mỗi một phút giây trong đời, cô bé là một bản thể duy nhất sống, nhìn, phản ứng theo cách duy nhất của mình. Cô hoàn toàn khác biệt với bất kỳ người nào từng sống, đang sống và sẽ sống.

Và giờ, hãy xem xét trường hợp của cậu bé.

Trong hàng ngàn bữa ăn cùng với gia đình, cậu là đứa bé trai duy nhất ngồi chung bàn với một người đàn ông trưởng thành, một người phụ nữ trưởng thành và một chị gái lớn hơn mình một chút. Cũng giống chị mình, ở những bữa ăn đó, cậu chỉ nhìn thấy ba khuôn mặt của ba thành viên khác trong gia đình, chưa bao giờ thấy khuôn mặt của chính mình.

Duy chỉ có cậu hiểu những gì được nói với mình theo cách cậu đã hiểu. Cậu là người duy nhất sẽ đi học "cùng trường" với chị mình và sẽ trải qua quãng thời gian ở trường theo cách không hề giống chị chút nào.

Cậu sẽ ngồi trong lớp học, nơi chiếc ghế của riêng mình, nhìn mọi vật từ góc nhìn không ai khác có được. Cậu sẽ học "chung thầy" với chị, nhưng lại hoàn toàn không chung chút nào. Thầy giáo có cùng giới tính với cậu, trong khi với chị cậu thì ngược lại. Vì vậy, "thầy chung" đó sẽ rất khác. Thầy của cậu sẽ lớn hơn thầy của chị cậu hai tuổi. Mối quan hệ giữa "thầy chung" đó với cậu sẽ rất khác với chị cậu. Cậu là người duy nhất có những người bạn theo cách cậu đã có, là người duy nhất không bao giờ nhìn thấy mặt mình, cơ thể mình trong bất kỳ môn thể thao hay trò chơi nào cậu từng tham gia.

Cậu, cũng như chị mình, có những giấc mơ, nỗi sợ, niềm đam mê, tình yêu, hy vọng riêng.

Và cậu, hoàn toàn là một bản thể duy nhất, khác biệt với tất cả mọi người.

ĐIỀU CẦN LÀM

- Các con bạn không khác nhau thì mới đáng lo!

Có thể bạn kỳ vọng rằng chúng sẽ giống nhau nhưng điều đó sẽ không bao giờ xảy ra.

- Khuyến khích, trân trọng và tự hào về sự khác nhau của con bạn so với những người khác.

Nhấn mạnh những điểm khác biệt giữa các con.

Hãy lập Bản đồ Tư duy để nhấn mạnh sự giống và khác nhau khi nhìn sự vật từ hai góc nhìn khác. Khuyến khích các con nhìn sự vật, sự việc từ quan điểm của người khác.

PHẦN 3

NGUYÊN LÝ HOẠT ĐỘNG CỦA BỘ NÃO

Chương 1
NGUYÊN LÝ BẮT CHƯỚC

Bộ não được thiết kế để học tập thông qua bắt chước.

Trong thế kỷ qua, loài người đã cực kỳ sai lầm khi nghĩ rằng bắt chước là lừa bịp và lừa bịp là sai trái.

Điều này đúng trong âm nhạc và nghệ thuật.

Những cuộc nghiên cứu gần đây do tôi thực hiện đã cho thấy ở tuổi 15, 95% trẻ vị thành niên cho rằng mình không thể hát, không thể vẽ hay điêu khắc. Ý nghĩ này rõ ràng là không đúng(*)!

(*) *Xem thêm chương 5 và chương 6, phần 3 quyển Bộ não tí hon – Thay đổi thế giới*

Việc nhận ra bắt chước là khuynh hướng tự nhiên của bộ não có thể làm tăng sự thấu hiểu và ý nghĩa cho mối quan hệ cha mẹ - con cái. Cha mẹ sẽ thấy rằng bé thực sự là một "chiếc máy photo" tuyệt vời. Bé sẽ sao chép tất cả – từ ngôn ngữ, cử chỉ của thầy cô giáo, các anh chị mình; âm thanh của tự nhiên; tiếng động của máy móc; và đặc biệt nhất là bạn! Bé làm việc này một cách vô cùng khách quan, với sự chính xác đáng kinh ngạc, đôi khi bé nói những từ, những câu khiến bố mẹ phải thốt lên: "Chúng tôi có bao giờ nói vậy đâu!".

Khi biết đây là một khuynh hướng tự nhiên của bộ não, bạn sẽ giảm bớt nỗi lo và sợ hãi khi con bạn bước vào tuổi vị thành niên. Cha mẹ thường lo lắng quá mức về những "người hùng" mà con em mình lựa chọn, nhất là các "ngôi sao showbiz" bởi những rắc rối liên quan đến tình dục và ma túy.

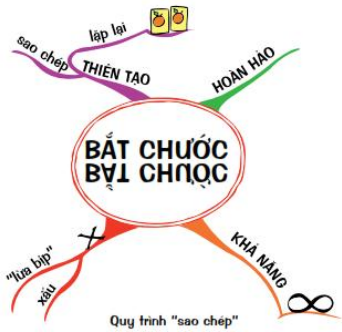

Quy trình "sao chép"

Tuy nhiên, điều quan trọng là hãy xem con bạn thực sự bắt chước điều gì. Một phân tích gần đây cho thấy hoàn toàn không phải do ma túy, mà thực tế là "người hùng" đó có nhiều thứ mà trẻ khao khát, như: sự nổi tiếng, vẻ gợi cảm, giàu có, đi vòng quanh thế giới, tài năng, dẫn đầu. Beethoven, hay The Beatles cũng là những "ngôi sao âm nhạc" vào thời của họ đấy thôi!

Đó là những điều đáng khao khát. Chúng ta có thể định hướng cho trẻ bằng sự thấu hiểu và khích lệ những mặt tích cực ở những người mà trẻ muốn bắt chước.

ĐIỀU CẦN LÀM

- Khuyến khích khả năng bắt chước ở con bạn trong nhiều hoạt động khác nhau.

Các bé gái có khuynh hướng bắt chước hành vi của người mẹ, còn các bé trai thì bắt chước cha. Vì vậy, nếu người mẹ yêu thích việc bếp núc, cô con gái của bà sẽ thường lảng vảng trong bếp, đứng cạnh mẹ và bắt chước những kỹ thuật nấu nướng của bà.

Nếu bạn không muốn có các hành vi rập khuôn giới tính, hãy chia sẻ công việc giữa hai vợ chồng với nhau để các con thấy được cả cha và mẹ đều có thể sửa xe lẫn làm bánh.

- Bắt chước con bạn!

Hãy đùa vui với bé bằng cách lặp lại những gì bé đang làm.

Ví dụ, nếu bé nằm bò trên sàn để thực hiện một mẫu xếp hình phức tạp nào đó, hãy nằm xuống và tham gia với bé. Bé sẽ rất thích thú khi thấy bạn ở vị trí giống như mình, thậm chí cảm thấy

tự hào vì bạn đang muốn học hỏi việc bé đang làm.

Hoặc khi con bạn đang thử nghiệm giọng hát opera siêu đẳng của mình, hãy hát theo bé, thậm chí hát những nốt cao hơn. Bé sẽ lập tức tham gia vào trò chơi, lặp lại những gì bạn đã làm.

Tương tự như vậy với trò nhảy hay lắc lư theo nhạc, bé sẽ khiến bạn vô cùng ngạc nhiên với những động tác tuyệt vời.

- Giải thích cho con bạn rằng sao chép là một trong những cách tốt nhất để học.

Sẽ thật tuyệt nếu bé kế thừa những thành tựu có sẵn, rồi thêm vào đó những diễn giải, chú thích của riêng mình. Sao chép chỉ xấu khi đánh cắp hoàn toàn ý tưởng của người khác thay vì dựa vào sức lực, trí nhớ của mình (điển hình là việc "copy" bài làm của bạn trong giờ kiểm tra).

- Áp dụng những điều trên với chính bản thân.

Khi giúp con học tất cả những kỹ năng cần thiết, hãy dùng nguyên lý Bắt chước của bộ não làm công cụ học tập chính.

Chương 2
NGUYÊN LÝ KẾT HỢP

Một trong những thông tin đáng khích lệ gần đây về bộ não con người đó là não bộ không hoạt động theo nguyên lý số học thông thường. Hay nói cách khác, bộ não không suy nghĩ theo cách cộng dồn, cặm cụi cộng điều này với điều kia, rồi điều kia nữa để cho ra số tổng.

Bộ não của con bạn có khả năng KẾT HỢP một cách siêu phàm. Theo đó, một cộng một sẽ không chỉ bằng hai mà có thể là 2+. Ở đây, 2+ có thể bằng 3, bằng 5.244, bằng hàng triệu triệu hay vô tận.

Để hiểu rõ khái niệm này, hãy nghĩ về một thói quen rất quen thuộc và cần thiết, đó là mơ mộng. Khi chìm đắm trong mộng tưởng, bạn lấy "một" (là bản thân mình) cộng thêm "một" (một người khác). Chỉ với sự kết hợp đơn giản "một cộng một" ấy, bộ não của bạn có thể mơ mộng cả ngày lẫn đêm, từ ngày này sang ngày khác, từ tháng này sang tháng khác, từ năm này sang năm khác, thậm chí một số trường hợp có thể kéo dài đến cả đời, tạo ra hàng loạt câu chuyện tình, những tấn bi kịch, những màn hài hước tuyệt vời nhất.

Nguyên lý này chứng thực rằng bộ não của bé có tiềm năng suy nghĩ không giới hạn.

Không những thế, con bạn có thể tiếp tục nâng cao khả năng tư duy và học tập đến suốt cuộc đời. Trí nhớ, lẫn sự sáng tạo, cũng sẽ tiếp tục phát triển.

Điều này trái ngược với ý kiến từ hàng thế kỷ trước rằng những khả năng trên sẽ ngày càng suy giảm theo tuổi tác của con người. Chắc hẳn bạn đã từng nghe những điều như: "Giờ tôi không học thêm gì được nữa, bởi trí nhớ của tôi đã gần như đầy ắp rồi. Tôi phải giữ vài khoảng trống trí nhớ quý báu còn lại cho những thứ đặc biệt quan trọng". Hoặc một số người vẫn nói rằng sự sáng tạo giống như một thùng chứa khổng lồ nhưng có giới hạn; đến một ngày nào đó, khi đã sử dụng hết rồi thì nó chỉ còn là chiếc thùng rỗng trơ đáy!

Tuy nhiên, nguyên lý Kết hợp đặt dấu chấm hết cho những ý kiến vớ vẩn, vô lý ấy để thay thế bằng công thức:

Trăm hay không bằng tay quen

"Bạn càng sáng tạo một cách hợp lý, thì việc sáng tạo càng lúc càng dễ dàng hơn" và "bạn càng ghi nhớ một cách hợp lý, thì việc ghi nhớ sẽ trở nên dễ dàng hơn".

Nguyên lý Kết hợp cũng giải thích rằng khi đứa trẻ xây dựng lối suy nghĩ kết hợp của riêng mình, bé sẽ càng trở nên độc đáo, có hệ thống tư duy không hề giống bất kỳ ai đã sống, đang sống và sẽ sống.

Tuy nhiên, mặt trái của nguyên lý Kết hợp đó là khi dữ liệu đầu vào sai thì dữ liệu đầu ra cũng sẽ sai.

Với bộ não của con người, khi dữ liệu đầu vào sai, kết quả đầu ra không những sai mà còn tồi tệ hơn rất nhiều. Thông tin sai lệch, dữ liệu không thích hợp sẽ làm tổ trong bộ não và nhân lên đến vô tận.

Như vậy, cũng giống như khả năng sáng tạo vô tận, bộ não cũng có khả năng tự hủy hoại vô tận.

Nhưng tin tốt là bộ não của bé không được sinh ra để tự hủy hoại.

Nó chỉ xảy ra trong một tình huống duy nhất, và tình huống này cần có ba điều kiện:

1. Bộ não của bé bị đưa công thức sai

2. Bé bị buộc phải tin vào công thức sai đó

3. Bé bị buộc phải hành động dựa trên công thức sai đó

Một minh họa đơn giản cho nguyên tắc trên là: hãy tưởng tượng một vận động viên khỏe mạnh, dẻo dai và cân đối bị mắc kẹt trong một vũng cát lún. Giả sử cô ta tin rằng cách tốt nhất để thoát khỏi hoàn cảnh này là cố gắng hết sức để vẫy vùng và vươn lên.

Điều gì sẽ xảy ra?

Cô ấy sẽ chìm!

Cô ấy chìm thế nào?

Rất nhanh!

Nghịch lý ở đây là càng khỏe khoắn, càng linh hoạt, càng thông minh, càng sáng tạo, càng quyết tâm thì cô sẽ càng chìm nhanh, bởi cô dồn tất cả các khả năng, sức mạnh của mình vào một quá trình sai cơ bản, nên kết quả sẽ hoàn toàn trái ngược với mong muốn.

Rất nhiều thất bại và bi kịch lớn xảy ra trong đời không hẳn là do thiếu cố gắng, mà bởi sự cố gắng hết mình theo cách hoàn toàn trái ngược với chức năng mong đợi của bộ não, hay nói cách khác, do đã quá nhiệt tình áp dụng phương pháp sai.

Như vậy, bạn có thể thấy việc nuôi dạy con theo phương pháp đúng trong những năm đầu đời của bé thật sự là một điều cần thiết.

Quyển sách này ra đời với mục đích cung cấp cho bạn những phương pháp đúng ấy.

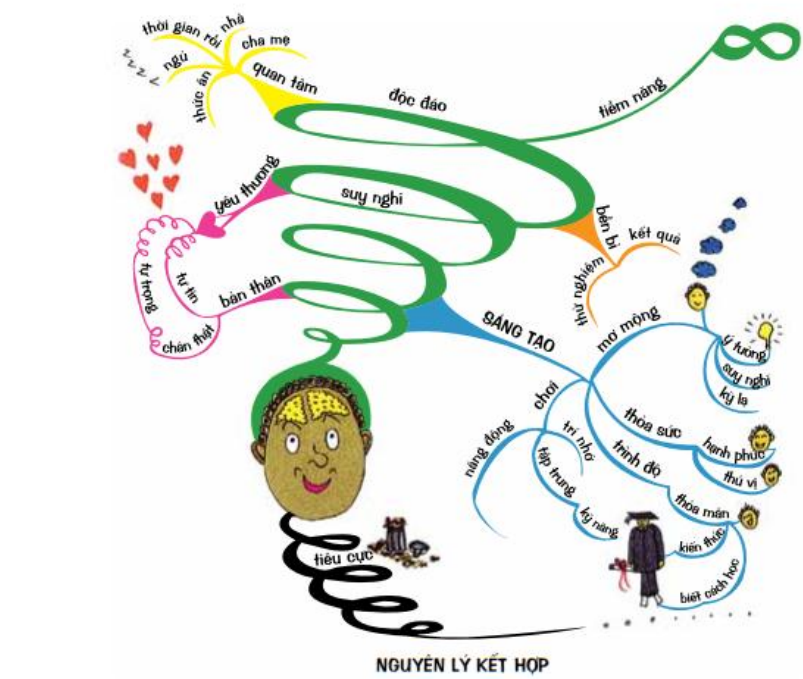

ĐIỀU CẦN LÀM

- Hãy giúp con bạn tin rằng khả năng suy nghĩ và sáng tạo của bé là vô hạn, sẽ không bao giờ vơi cạn.

Giải thích cho bé rằng kiến thức và kỹ năng có thể được bồi đắp suốt cả đời, như những viên gạch dần xây nên tòa tháp cao. Những viên gạch ở chân tháp cũng quan trọng như những viên gạch trên đỉnh tháp vậy.

- Liên tục nhắc nhở con bạn rằng trí nhớ của bé vô cùng mạnh mẽ, có khả năng ghi nhớ bất kỳ điều gì bé muốn. Càng ghi nhớ một cách hợp lý thì việc ghi nhớ sẽ càng dễ dàng.

- Hãy để bé được là chính mình, một con người độc nhất vô nhị.

Bé sẽ ngày càng khác so với bạn, so với những thành viên khác trong gia đình, và so với tất cả những người khác. Sự phát triển đi đến khác biệt này cần sự cổ vũ, khích lệ lớn lao. Không may là ở một vài gia đình, cha mẹ có xu hướng mong muốn con cái phải giống với "hình mẫu" nào đó. Điều này vô tình tạo nên giới hạn cho bé. Con bạn sẽ giống mỗi mình bé, và bạn hãy nên trân trọng điều này.

- Hãy luôn quan tâm đến trí não của con bạn và thường xuyên tìm kiếm những phương pháp đúng để áp dụng, sai để tránh. Có thể tham khảo một vài ví dụ sau:

Sai

- Nghĩ rằng bé thật ngốc nghếch

- Chỉ sử dụng một nửa hoặc một phần não bộ

- Ghi chú đơn điệu một màu sắc

- Ghi luông tuồng theo hàng

- Trí nhớ có giới hạn, càng lớn tuổi càng khó ghi nhớ

- Nghĩ bằng hình ảnh thì thật trẻ con

- Thực phẩm không quá quan trọng

- Trẻ được nuôi dạy như nhau sẽ trở nên giống nhau

- Trẻ em nên được "kiểm soát chặt chẽ"

- Sao chép là lừa bịp, và lừa bịp thì chắc chắn là xấu xa, tồi tệ

- Bộ não chỉ thực hiện được phép cộng dồn

- Cảm thấy có lỗi khi thất bại

- Mọi sự chỉ có một ý nghĩa duy nhất

- Nói thật là yếu đuối

- Cái gì thuộc về tự nhiên thì không thể thay đổi

- Trẻ nhỏ thật non nớt và không biết gì

- Con người chỉ thuận tay phải hoặc tay trái

- Thắc mắc là ngu ngốc

- Phần lớn mọi người đều không có khả năng thiên bẩm về âm nhạc hay nghệ thuật

- Không nên dạy bé đọc

Đúng

- Nghĩ rằng bé rất thông minh

- Sử dụng toàn bộ bộ não

- Ghi chú bằng nhiều màu sắc khác nhau

- Ghi chú bằng Bản đồ Tư duy

- Trí nhớ dựa trên sự Tưởng tượng và Liên tưởng, có thể trau dồi suốt cả đời

- Nghĩ bằng hình ảnh thì thật dễ thương

- Bữa ăn đầy đủ dinh dưỡng có vai trò sống còn đối với sức khỏe thể chất và tinh thần

- Mỗi đứa trẻ là một cá nhân khác biệt, duy nhất trong vũ trụ

- Trẻ em nên được tự do tìm tòi học hỏi và thể hiện mình càng nhiều càng tốt

- Bắt chước là nền tảng cho sự học hỏi và rất có ích

- Bộ não có khả năng kết hợp

- "Thất bại" là một phần quan trọng trong quá trình học hỏi và tạo sức bật để thành công

- Mọi sự đều có vô vàn ý nghĩa

- Nói thật là mạnh mẽ và cần thiết

- Với khả năng trí não, con người có thể tạo nên sự thay đổi

- Bé mạnh mẽ một cách đáng kinh ngạc và thông minh vô cùng

- Bẩm sinh tất cả mọi người đều thuận hai tay

- Tất cả các câu hỏi đều thể hiện sự thông minh

- Tất cả mọi người đều có khả năng về âm nhạc và nghệ thuật

- Bé rất thích được dạy cách đọc

Chương 3
NGUYÊN LÝ TEFCAS

Bộ não của con bạn hoạt động theo nguyên lý TEFCAS, một nguyên lý được áp dụng cho quá trình học hỏi suốt đời của bé.

Nguyên lý TEFCAS liên quan đến những gì phải xảy ra trong quá trình học hỏi của bé.

T – Trial (Thử nghiệm)

Con bạn phải thử mọi thứ để học hỏi. Một ví dụ điển hình đó là quá trình tập đi.

Để đi được, bé phải trải qua quá trình thử nghiệm hàng trăm ngàn lần, thậm chí hàng triệu lần trước khi thành công. Mỗi cuộc thử nghiệm là một bài học, một kinh nghiệm, và cần được xem như là một "hiệp" trong trò chơi khám phá khổng lồ của bé.

Nếu không có những thử nghiệm và dám chấp nhận rủi ro, chúng ta sẽ chẳng bao giờ học hỏi được gì. Do đó, bé là người luôn sẵn sàng chấp nhận rủi ro ngay từ khi mới sinh ra.

Với tinh thần ham học hỏi, bé đã luôn sẵn sàng đối mặt với rủi ro ngay từ khi mới sinh ra.

E – Event (Sự kiện)

Khi con bạn thử nghiệm, sẽ có những sự kiện xảy ra.

Để minh họa rõ hơn điều này, hãy tưởng tượng con bạn đang trong giai đoạn tập đứng. Bé phát hiện ra rằng nắm vật gì đó sẽ giúp bé đứng lên dễ dàng hơn. Và một lần, bé nắm lấy tấm khăn trải bàn để thử nâng mình lên, nhưng hóa ra bé lại kéo khăn, làm

vài bộ muỗng đĩa và một hộp nước cam rơi xuống đất.

Đây là sự kiện thực tế đã xảy ra, là kết quả của việc thử nghiệm. Mỗi cuộc thử nghiệm có thể dẫn đến nhiều sự kiện khác nhau, nhưng cuối cùng chỉ có một sự kiện quan trọng nhất.

Từ minh họa trên, ta có thể thấy "thất bại" không phải là cách thức mà Tự Nhiên đã trao cho bé. Mỗi thử nghiệm và sự kiện chỉ đơn giản là một bước trong quá trình học hỏi để đi đến mục đích cuối cùng. Vì vậy, việc khuyến khích bé học hỏi với thái độ "không sợ thất bại" là rất quan trọng để bé luôn hào hứng và nỗ lực hết mình.

F – Feedback (Phản hồi)

Phản hồi chính là kết quả của thử nghiệm và sự kiện xảy ra từ thử nghiệm ấy. Phản hồi ồ ạt gửi đến bé thông qua các giác quan, thể hiện dưới dạng hình ảnh, âm thanh, mùi vị, cảm giác tiếp chạm.

Trong ví dụ trên, bé sẽ nghe thấy tiếng muỗng nĩa rơi loảng xoảng, nghe thấy tiếng tung tóe của nước cam, nhìn thấy tất cả những thứ ấy và tấm khăn trải bàn rơi xuống sàn, ngửi được mùi nước cam, cảm nhận được sự mềm mại của tấm khăn trải. Bé cũng được cảnh báo bởi cú ngã, và rút ra được kinh nghiệm rằng điểm tựa không vững chắc thì không lý tưởng chút nào khi học đứng.

C – Check (Kiểm tra)

Với những phản hồi gửi đến, bộ não của bé sẽ ghi nhận tất cả dữ liệu,

kiểm tra lại mối tương quan với những thử nghiệm trước đó và mục tiêu mong muốn.

Trên cơ sở những cân nhắc đó, bé sẽ:

A – Adjust (Điều chỉnh)

Bé sẽ điều chỉnh hành vi dựa trên mục tiêu của mình.

S – Succeed (Thành công)

Bé đạt được mục tiêu sau khi đã trải qua vô số những lần thử nghiệm và rút ra bài học.

ĐIỀU CẦN LÀM

- Quan sát quá trình TEFCAS trong tất cả mọi điều bé học, ví dụ học bò, học đi, học nói, học giao tiếp…

- Đừng để "nỗi sợ thất bại" ảnh hưởng đến quá trình học hỏi của bé.

Luôn miệng nói "cẩn thận nào con" sẽ không giúp con mình an toàn hơn chút nào mà ngược lại còn hủy hoại lòng tự tin ở bé.

Chương 4
NGUYÊN LÝ THÀNH CÔNG

Con bạn được sinh ra để thành công. Cuộc đời bé là một câu chuyện thành công.

Cho đến gần cuối thế kỷ 20, nhiều chuyên gia giáo dục và tâm lý học vẫn cho rằng bộ não hoạt động trên nguyên tắc thử - sai. Đây là một sai lầm rất khó nhận thấy. Suốt hàng thế kỷ, nó khiến chúng ta cảm thấy cuộc sống này đầy rẫy những "lầm lỗi", "sai phạm", "thất bại".

Nếu bộ não là một cơ chế "thử nghiệm và sai lầm", thì tôi và bạn được sinh ra, thử nghiệm, thử nghiệm, thử nghiệm, dẫn đến sai lầm, sai lầm, sai lầm, sai lầm, sai lầm mãi, rồi cuộc chơi kết thúc! Nhưng thực tế không phải như vậy, chúng ta thử nghiệm, thử nghiệm, thử nghiệm, thử nghiệm, và kết quả là thành công, thành công, thành công, thành công, thành công, thành công, và rồi Sai lầm! Kiểm tra! Điều chỉnh! Thành công! Thử nghiệm lại!

Do đó, cơ chế hoạt động của bộ não là Thử nghiệm và Thành công. Việc chuyển đổi từ sai lầm sang thành công có liên quan mật thiết với nhau, được minh chứng rõ nét qua hiệu ứng Pygmalion:

Cơ chế Thử nghiệm và Thành công

Vào ngày khai giảng năm học, giáo viên mới của lớp học sinh mười tuổi được trao kết quả kiểm tra trí thông minh của các em. Danh sách được xếp theo thứ tự giảm dần, các em có chỉ số IQ cao (khoảng 150) nằm ở trên cùng, còn các em có chỉ số IQ thấp (khoảng 85) nằm ở cuối danh sách. Giáo viên cũng được thông báo rằng điểm số này không quá quan trọng, chỉ dùng để tham khảo mà thôi.

Vào cuối năm học, khi kết quả học tập và hạnh kiểm được tổng kết, giáo viên so sánh kết quả của các em với danh sách chỉ số IQ mà thầy nhận được trước đó.

Thoạt nhìn, kết quả không mấy lạc quan: tương quan giữa IQ và điểm số học lực, hạnh kiểm là rất cao, đến 80%. Điều này cho thấy thầy cô giáo và cha mẹ không thể can thiệp nhiều vào khả năng sẵn có của con trẻ. Thiên hướng tự nhiên sẽ áp đảo môi trường giáo dục của gia đình và nhà trường!

Tuy nhiên, điều bất ngờ trong câu chuyện này nằm ở chỗ, bảng IQ thầy giáo nhận được hoàn toàn trái ngược với thực tế. Nói cách khác, các em có chỉ số IQ cao nhất lại nằm cuối danh sách và ngược lại, các em chỉ số thấp lại nằm ở đầu.

Vậy tại sao lại xảy ra mối tương quan như thầy giáo đã nhận thấy?

Rõ ràng không phải vì chỉ số IQ của bọn trẻ, mà chính sự kỳ vọng của người thầy đã làm nên điều đó. Nếu giáo viên kỳ vọng đứa trẻ học tốt, thì 80% khả năng bé sẽ làm như vậy. Tương tự, nếu người thầy nghĩ học sinh của mình không thông minh, thì 80% khả năng bé sẽ học hành lết bết mặc cho chỉ số IQ cao chót vót.

Những lời lẽ tích cực của bố mẹ
sẽ nâng bước thành công của con

Làm thế nào mà một đứa trẻ thông minh, sáng láng lại nhanh chóng đội sổ như vậy? Dễ hiểu thôi. Hãy thử tưởng tượng xem, bạn là một đứa bé hết sức lanh lẹ, thông minh nhưng vì lý do nào đó, thầy giáo vẫn cứ luôn nghĩ rằng bạn tối dạ, chậm hiểu. Khi bạn đưa ra những nhận xét đầy sáng tạo cho bài học trên lớp, thì thầy sẽ hiểu chúng như những câu trả lời ngớ ngẩn. Và khi bạn đạt được điểm số bài thi cao thì thầy sẽ nghĩ thế nào? Rằng bạn không trung thực. Khi biết thầy giáo xem mình là ngớ ngẩn, lừa dối, thì cảm giác của bạn với thầy là thế nào? Và phản ứng của bạn sẽ ra sao? Tất nhiên là đau lòng, thất vọng và đầy tiêu cực.

Nếu cha mẹ và thầy cô cứ mong đợi "sai lầm", "lỗi", "thất bại" thì họ sẽ nhận được những điều ấy. Nếu họ trông đợi "thành công", "thành tích", "sự xuất sắc" thì họ sẽ được thấy.

Hiệu ứng Pygmalion được đặt tên theo vở kịch Pygmalion của George Bernard Shaw, sau này được chuyển thể thành vở nhạc kịch và phim ca nhạc My fair lady.

Cốt truyện xoay quanh hai nhân vật chính là vị giáo sư ngôn ngữ Higgins và Eliza Doolittle, cô gái đẩy xe bán hoa dạo.

Giáo sư Higgins tin rằng ông có kiến thức, có khả năng dạy Eliza tiếng Anh chuẩn mực của giới thượng lưu. Ông muốn làm vậy, và tin Eliza hoàn toàn có khả năng tiếp thu. Còn Eliza, cô cũng muốn học, tin rằng mình có thể học. Cô cũng cho rằng giáo sư có đủ kiến thức và kỹ năng để dạy mình.

Xung quanh họ, mọi người chế giễu, nhạo báng, khinh miệt. Nhưng Higgins và Eliza đã thành công, bởi cả hai người đều có một công thức đúng để đi đến thành công.

Vở kịch Pygmalion là sự phản ánh đúng thực tế.

Hãy tưởng tượng một cô bé năm tuổi đợi cha đi làm về để khoe với ông bức tranh cô vừa vẽ xong. Cầm bức tranh trên tay, người cha lắc đầu nói: "Tranh gì thế này? Nhìn không ra hình thù gì cả. Con

không có năng khiếu vẽ đâu. Con đừng tốn thời gian vẽ vời làm gì mấy cái vô giá trị này". Nghe những lời ấy, trái tim cô bé như tan vỡ bởi cảm giác xấu hổ và thấp kém, má cô đỏ ửng, nước mắt trào ra. Lòng cô tràn ngập nỗi buồn và sự thất vọng. Cô sẽ không thể cầm trên tay cây chì màu lần nữa.

Nhưng hãy tưởng tượng một kết cục khác cho câu chuyện trên. Người cha khi cầm bức tranh của con gái, tròn mắt một cách đầy phấn khích: "Cảm ơn con. Món quà tuyệt quá. Con vẽ mới đẹp làm sao. Này, con đến đây và ngồi vào lòng cha nào, kể cho cha nghe sao con có thể phối màu đẹp thế. Còn mấy hình khối chỗ này có nghĩa gì vậy? Con đang sắp trở thành một nghệ sĩ thực thụ rồi đấy, vẽ cho cha thêm vài bức nữa nhé!".

Cô bé sẽ phổng mũi vì tự hào, lòng tràn ngập niềm vui và sự tin tưởng vào bản thân. Khuôn mặt cô bừng sáng, đôi mắt lấp lánh. Và chắc chắn cô sẽ tiếp tục vẽ.

ĐIỀU CẦN LÀM

- Hãy cho con bạn và bản thân bạn một công thức đúng.

Công thức Buzan/Pygmalion: Bạn có kiến thức để truyền dạy con, mong muốn dạy bé và tin rằng bé có đủ khả năng lĩnh hội. Đồng thời, con bạn phải tin vào kiến thức của bạn, tin rằng bạn có thể dạy bé, mong muốn được bạn chỉ dạy và tin rằng mình có thể tiếp thu.

- Hãy quan sát ở những nơi cha mẹ - con cái hay đi với nhau để biết số lượng những lời nhận xét tiêu cực/mang tính phủ định và tích cực/mang tính khẳng định mà bọn trẻ nhận được cho mọi hành vi của chúng.

Đáng buồn thay, tỉ số là 15:1 với phần "thắng" nghiêng về những lời nhận xét tiêu cực, đại loại như:

1. Con nghịch quá!

2. Im lặng nào!

3. Đừng đụng vào đó!

4. Đừng chạy nữa nào!

5. Đừng chơi với đồ ăn!

6. Con hư quá!

7. Con ngốc thật đấy!

8. Thật ngớ ngẩn!

9. Đừng có phát ra thứ âm thanh kinh khủng đó!

10. Con phiền thật!

11. Mẹ còn phải nói bao nhiêu lần nữa trước khi nó lọt vô được cái sọ dày cui này hả?

12. Đừng cựa quậy như vậy!

13. Làm ơn ngồi yên một chỗ đi nào!

14. Con phiền như cái mụt nhọt vậy!

15. Chẳng ai quan tâm con nói gì đâu!

Trong khi chỉ có một lời nhận xét tích cực:

16. Mẹ yêu con!

- Hãy luôn nói những lời tích cực/khẳng định với con trẻ.

Đây có thể là một thử thách lớn nếu bé cư xử không phải phép ở nơi công cộng. Nếu một trong những lời tiêu cực trên đã ở ngay trên đầu lưỡi của bạn, hãy cố giữ nó lại và điều chỉnh lại hành vi của bé bằng những lời tích cực và đỡ khắt khe hơn. Sau đó, hãy cố giúp bé hiểu rằng mọi hành vi đều có giới hạn của nó.

- Thận trọng trong mọi lời nói, suy xét về tác động của chúng đến con bạn. Bên cạnh đó, cũng hãy nhớ sử dụng những lời tích cực trong những cuộc "độc thoại nội tâm", hay tự trò chuyện với bản thân.

Chương 5
SỰ BỀN BỈ

Vào những năm 1970, đã có một thay đổi lớn trong suy nghĩ của tôi về sự bền bỉ.

Trước đó, tôi nhìn nhận sự bền bỉ ở phương diện tiêu cực, gắn với "chậm chạp", "lì lợm", "cứng đầu", "tối dạ".

Nhưng tôi đã sai. Sai khủng khiếp!

Tôi nhanh chóng nhận ra rằng sự bền bỉ là một trí tuệ tuyệt vời, thực tế đây là động cơ thúc đẩy quá trình học hỏi, suy nghĩ và sáng tạo. Nó là thành phần "T" trong quá trình TEFCAS.

Những nghiên cứu sau đó của tôi về các thiên tài vĩ đại thế giới đã chứng minh điều đó. Trong tiểu sử của các nghệ sĩ hàng đầu, các nhà khoa học, vận động viên và nhà lãnh đạo ở mọi lĩnh vực đều hiện diện sự bền bỉ. Đó là khả năng đứng lên sau khi bị vấp ngã, sự kiên trì đấu tranh để đi đến mục tiêu cuối cùng. Có thể nói, đó là nét tính cách vượt trội khiến họ trở thành những người đi đầu trong lĩnh vực của mình.

Thomas Edison là một ví dụ điển hình. Ông chính là người đã chế tạo ra bóng đèn và điện tín, là nhà phát minh ra nhiều công trình nhất với trung bình mỗi hai tuần lại cho ra một phát minh mới. Edison cũng nổi tiếng với câu nói: "Thiên tài chỉ có 1% là cảm hứng, 99% còn lại là mồ hôi công sức". Ông chỉ ra rằng một đầu óc bình thường hoàn toàn có thể có những ý tưởng vĩ đại. Thiên tài là người có lòng kiên trì đi đến mục tiêu cuối cùng, biến ước mơ và ý tưởng của mình thành hiện thực.

Câu chuyện về Thomas Edison

Khi phát minh ra bóng điện, Edison được truyền cảm hứng bởi hình ảnh "thắp sáng hành tinh vào ban đêm". Ông tuyên bố mục tiêu của mình với gia đình, bạn bè và thế giới, khẳng định sẽ cho dòng điện chạy qua vật thể nào đó có thể tạo ra hơi ấm và ánh sáng.

Ông bị cười nhạo, giễu cợt.

Edison đã trải qua vô số thí nghiệm, thử vô số chất khác nhau nhưng vẫn không thành công. Khi đã gần đến thí nghiệm thứ 10.000 mà vẫn không thu được kết quả đáng kể, thì sự công kích nhắm vào Edison lên đến mức độ mà ngay cả gia đình và bạn bè ông đã có ý định đưa ông vào bệnh viện tâm thần.

Edison trì hoãn được điều kinh khủng này bởi ông chỉ ra ông là người duy nhất trên thế giới đã biết hàng ngàn chất liệu không dùng được, nên cũng là người tiến gần nhất đến chất liệu thích hợp.

Cuối cùng, khi đã tiến sát cột mốc thử nghiệm thứ 10.000, ánh sáng đã được thắp lên.

Từ ngày đó đến nay, bóng đèn điện đã trở thành biểu tượng cho cảm hứng và thiên tài. Vì là biểu tượng của thiên tài, nên theo định nghĩa của Thomas Edi- son, nó cũng là biểu tượng của sự bền bỉ.

Trải qua nhiều lần thử nghiệm, cuối cùng Edision cũng đã "thắp sáng" được cả hành tinh!

Sự kiện nào xảy ra ở đầu thập niên 1970 đã làm thay đổi suy nghĩ của tôi về dạng trí thông minh này? Đó là bài học sâu sắc tôi lĩnh hội được từ một cô bé năm tuổi.

Câu chuyện về Olivia

Khung cảnh là một con đường nhỏ thẳng tắp rợp bóng cây gần khu vực Hampstead, nơi tập trung của những nhà văn, nghệ sĩ ở phía bắc Luân Đôn. Thời gian là một buổi sáng muộn thứ Bảy, thời tiết dễ chịu với mùi hương táo thoảng trong gió.

Tôi đi dọc theo con đường để đến thăm bạn tôi là Gerard Benson và vợ anh là Joan. Gerard không có nhà, nhưng Joan thì có. Chị mời tôi vào một căn phòng rộng rãi, nơi đã có bốn người bạn của chị ở đó, ngồi quanh một chiếc bàn cổ hình chữ nhật khổng lồ chiếm gần hết diện tích căn phòng. Họ đang dùng trà sáng và thảo luận với nhau về tự do, về nam nữ bình quyền, về bản chất mối quan hệ của đàn ông - phụ nữ và cách nuôi dạy con cái.

Cuộc thảo luận đã sôi nổi từ trước đó. Trà trong ấm đã nguội, nhưng sức nóng từ cuộc tranh luận cứ tăng dần. Chẳng mấy chốc, nó trở nên dữ dội đến nỗi từ ngữ qua xử lý của những "nhà lý luận vĩ đại" trở thành những quả lựu đạn ném qua lại quanh bàn mà vẫn không ai xoay xở được cách để thuyết phục người khác thay đổi ý kiến của mình.

Khi tranh luận đã lên đến cực điểm, nhiệt độ căn phòng lẫn huyết áp của những người tham dự không ngừng tăng lên, thì bức màn ngăn căn phòng với khu vườn nhẹ nhàng được vén lên, và bé Olivia xuất hiện.

Cô bé thật xinh xắn trong bộ váy theo phong cách hippy thời đó: áo tay phồng, váy vải Ấn Độ màu vàng lá úa dài chấm đất, và đôi chân trần nhô ra dưới rèm váy. Mái tóc nâu dài ngang lưng ôm lấy khuôn mặt thiên thần.

Sau vài giây xem xét mọi thứ xung quanh, Olivia bước đi nhẹ nhàng, hầu như không được ai chú ý, đến bên trái chiếc ghế nơi một phụ nữ đang ngồi.

Tay phải của Olivia giữ một chiếc túi trắng, trong đó đựng tài sản quý giá của cô bé: phần kẹo đặc biệt dành riêng cho ngày cuối tuần. Đầu chỉ đứng nhỉnh hơn ghế một chút, cô bé giơ cao chiếc túi trắng đựng kẹo của mình lên cho người phụ nữ ngồi đó và nói: "Cô muốn ăn kẹo không?". Olivia không nhận được lời đáp lại, bởi người phụ nữ vẫn mải mê với cuộc tranh luận.

Olivia vẫn đứng yên đó, bình thản và bất động như tượng Nữ thần Tự do, tay vẫn giơ chiếc túi trắng cao nhất có thể, và lặp lại với giọng như trước: "Cô muốn ăn kẹo không?".

Một lần nữa cô bé vẫn không được chú ý. Do dự một chút, cô lặp lại: “Cô muốn ăn kẹo không?”.

Khoảng chừng 12 lần lặp lại như vậy, cuối cùng thì người phụ nữ – gần như vô thức – lẩm bẩm: “Ồ cảm ơn!”, vừa đưa tay vào giỏ lấy một viên kẹo, cho vào miệng rồi tiếp tục bày tỏ quan điểm của mình.

Hoàn thành nhiệm vụ đầu tiên, Olivia tiến đến người phụ nữ thứ hai.

Olivia như một thiên thần bé nhỏ,
phân phát kẹo cho mọi người

Cô bé lại hỏi: “Cô muốn ăn kẹo không?”, và lại tiếp tục không được chú ý. Sau khoảng 15 lần lặp lại, nhiệm vụ thứ hai của Olivia cũng hoàn thành. Lần này, tôi bắt đầu cảm thấy tò mò và thích thú. Một phần tâm trí tôi vẫn tham gia vào cuộc tranh luận, nhưng phần còn lại thì dõi theo quan sát cô bé.

Hai đã xong, còn bốn nhiệm vụ nữa phải hoàn thành.

Olivia tiến tới người phụ nữ thứ ba, lặp lại đúng quy trình cũ, và cũng nhận được kết quả tương tự. Tai tôi không còn nghe thấy những giọng the thé cãi cọ xung quanh nữa, mà chỉ còn tập trung vào câu thần chú của cô bé: “Cô muốn ăn kẹo không? Cô muốn ăn kẹo không?...”.

Mục tiêu thứ ba, thứ tư và thứ năm cuối cùng cũng bị hạ gục bởi Olivia, chỉ còn người cuối cùng là tôi.

Khi Olivia đến đứng bên trái chiếc ghế tôi đang ngồi, tôi giả vờ không hề thấy cô bé, không hề đoái hoài gì đến lời mời của cô. Tôi nghĩ rằng cô bé sẽ ngừng ở lần chào mời thứ 20. Nhưng không phải vậy. Olivia vẫn cứ tiếp tục và tiếp tục: “Chú muốn ăn kẹo

chứ?" với tôi cho đến lần thứ 36. Chính tôi là người quyết định đã đến lúc ngừng lại.

Tôi quay lại, mắt sáng lên, đưa cả hai tay mình ra rồi thốt lên một cách hào hứng: "Có chứ, chú muốn cả túi kẹo luôn!".

Tôi được đáp lại bằng nụ cười rực rỡ nhất mà tôi từng thấy, nụ cười của một người chiến thắng vì đã gây được sự chú ý của tôi.

Nhiệm vụ hoàn thành, Olivia rời khỏi phòng, nhẹ nhàng và kín đáo như lúc bước vào. Tôi ngồi đó, âm thanh của cuộc tranh luận rực lửa xung quanh không còn lọt được vào tai, bởi tâm trí tôi bị thu hút hoàn toàn vào bài học mình vừa trải qua.

Trong vòng một giờ đồng hồ, sáu người lớn học cao, hiểu nhiều vận dụng hết lý lẽ, hết tài nghệ thuyết phục của mình mong thay đổi suy nghĩ của những người còn lại.

Thế mà chẳng một suy nghĩ hay hành vi nào mảy may thay đổi.

Vậy mà một cô bé nhỏ xíu lại thay đổi được suy nghĩ và hành vi của cả sáu người lớn ấy.

Sau đó, cuộc tranh luận dần lắng xuống. Sau bữa ăn trưa nhẹ với rượu vang trắng và salad, các vị khách chia tay nhau, mỗi người mỗi ngả. Tuy nhiên, có ít nhất một người trong số đó đã thay đổi hoàn toàn. Tôi bắt đầu áp dụng bài học của Olivia vào thực tiễn – bớt tranh cãi và kiên trì hơn. Và tôi thành công hơn.

Tôi đã từng chứng kiến nhiều thiên tài nhỏ tuổi, cũng như Olivia vậy, đã vận dụng đức tính kiên trì, bền bỉ của mình như một công cụ tối thượng cho các bài học, cho các nhiệm vụ. Và các bé đã thành công.

Tiếp theo là một ví dụ khác minh họa cho khả năng kiên trì, bền bỉ của mấy nhóc tì này.

Một người đàn ông cao 1,9 mét, nặng 90 kg, giám đốc kinh doanh, một chiều đi làm về được hai cô con gái nhỏ ba và bốn tuổi ùa ra chào đón như mọi ngày. Sau khi ôm hôn cha, chúng hỏi:

– Ba ơi, tụi con có thể ăn kem không ba?

– Không. – Người cha lơ đãng trả lời.

– Ba ơi, tụi con muốn ăn kem.

– Ba đã nói không rồi mà.

– Thhhhhhhhhhôi mà ba ơi, tụi con muốn ăn kem.

– Không được. Đừng đòi hỏi nữa.

– Bbbbbbba, đi mà baaaa. Tụi con muốn KEM.

Trẻ nhỏ là "bậc thầy" về khả năng kiên trì đeo bám một khi các bé đã "ưng" cái gì đó!

– Đừng làm phiền ba nữa. Ba đã nói không. Sau một lúc ngừng lại suy nghĩ.

– Thôi mà bbbbbbbbaa, tụi con muốn ăn KEM!

– Ba nói không là không.

Lại thêm một lúc ngừng lại, một vài cái ôm chân, vài cái chớp mắt khẩn cầu, câu thần chú bắt đầu:

– Tụi con muốn kem, tụi con muốn kem, tụi con muốn kem, tụi con muốn kem, tụi con muốn kem, tụi con muốn kem, tụi con muốn kem, tụi con muốn kem, tụi con muốn kem, tụi con muốn kem, tụi con muốn kem, tụi con muốn kem,

tụi con muốn kem, tụi con muốn kem, tụi con muốn kem.

– ĐƯỢC RỒI, ĐƯỢC RỒI! Nhưng chỉ lần này thôi đấy!

Trẻ con 1 - người lớn 0.

Kiên trì, bền bỉ là một phẩm chất quan trọng, một công cụ quan trọng cho con của bạn. Và nó cần được khuyến khích phát triển

ĐIỀU CẦN LÀM

- Quan sát những hành vi bền bỉ của các bé.

Hãy nhớ rằng "chiêu" này được bé vận dụng từ rất sớm, chẳng hạn như lúc đói bụng, bé sẽ liên tục quấy khóc cho đến khi nào được bú sữa mới thôi.

- Xem con như một người thầy dạy tính kiên nhẫn cho bản thân bạn. Hãy nhìn và lắng nghe bé, rồi áp dụng các kỹ thuật đó lên chính bé.

Ví dụ, hãy thử bảo: "Mang giày vào, mang giày vào, mang giày vào, mang giày vào" hoặc "Đến giờ con đi tắm rồi, đến giờ con đi tắm rồi, đến giờ con đi tắm rồi, đến giờ con đi tắm rồi" và xem kết quả sẽ thế nào.

- Giữ thái độ tích cực, khuyến khích đối với tính bền bỉ của con.

Khi bé nằng nặc vòi vĩnh bạn, hãy xem đó như một vở kịch giải trí thay vì cảm thấy thất vọng, bối rối như trước kia.

- Hướng những hành vi bền bỉ, dai dẳng của con bạn theo hướng tích cực. Ví dụ, bé nhì nhằng đòi ăn kem trước bữa ăn, hãy hứa với bé rằng bé sẽ được ăn sau khi ăn cơm xong, rồi giữ đúng lời hứa ấy.

- Thưởng cho những hành động kiên trì, bền bỉ của bé.

Đó có thể là những lời khen ngợi, động viên. Lời khen cũng rất có giá trị, không nhất thiết lúc nào cũng phải có phần thưởng vật chất.

Chương 6
SUY NGHĨ TỎA LAN

Mỗi một suy nghĩ của bé cũng giống như một ngôi sao băng với vô vàn ý nghĩ liên tưởng chiếu tỏa.

Những ý nghĩ liên tưởng của bé tỏa ra như một ngôi sao băng khổng lồ

Trò chơi thử nghiệm

Để hiểu bản chất và tầm quan trọng của điều này, hãy thử một trò chơi rất thú vị. Tốt nhất nên tổ chức trò này giữa một nhóm bốn người và thực hiện cùng lúc với nhau theo trình tự như sau:

Viết từ "YÊU" trên một tờ giấy không dòng kẻ, bao bọc bên ngoài là một trái tim. Từ trái tim, vẽ 10 đường tỏa ra xung quanh.

Bạn và ba người cùng chơi phải thực hiện yêu cầu bằng "trực giác", trả lời càng nhanh càng tốt: ở 10 đường tỏa ra ấy, viết ra 10 liên tưởng đầu tiên xuất hiện trong đầu bạn – bất luận chúng có điên rồ, lung tung, không phù hợp đến thế nào đi nữa – khi bạn nghĩ tới khái niệm "YÊU".

Khi cả bốn người đã hoàn thành, hãy tìm kiếm những từ chung

mà cả bốn người đều nghĩ đến, rồi đến từ mà cả ba người, rồi hai người nghĩ đến, còn lại là những từ riêng biệt. Từ chung này phải là từ giống nhau hoàn toàn. Nếu bạn có từ "sô-cô-la", còn một trong những người cùng chơi có từ "kẹo sô-cô-la" thì nó không được tính là từ chung.

Nhưng trước khi tiến hành so sánh, hãy dự đoán số từ chung vào ô "Dự đoán" theo bảng dưới đây:

Lượng từ chung dự đoán				
Số lượng người	4	3	2	1
Dự đoán				

Kết quả:

Nhiều chuyên gia giáo dục, nhà tâm lý học, công chúng và cả bản thân tôi, khi tham gia dự đoán đều cho rằng có vài từ chung giữa bốn người, nhiều hơn một chút giữa ba người, nhiều hơn nữa giữa hai người và phần còn lại sẽ nhiều nhất.

Nhưng chúng tôi đã sai lầm biết bao. Kết quả cho sáu nhóm khác nhau như sau:

Lượng từ chung dự đoán				
Số lượng người	4	3	2	1
Nhóm 1	0	0	0	38
Nhóm 2	0	1	2	33
Nhóm 3	1	0	0	36
Nhóm 4	0	2	2	30
Nhóm 5	0	0	1	38
Nhóm 6	1	1	1	31

Thêm một điều đáng kinh ngạc nữa, là khi lấy từ chung của cả bốn người làm từ trung tâm, thì liên tưởng của cả bốn người với từ này cũng hoàn toàn khác.

Tại sao lại có điều này?

Bởi bộ não hoạt động theo cách đa liên tưởng, đa kết nối.

Trước khi được sinh ra, con bạn đã bắt đầu xây dựng cơ sở dữ liệu của riêng mình với tất cả thông tin thông qua các giác quan ùa vào bộ não non nớt nhưng đầy hiếu kỳ, ham học hỏi của bé. Ở tuổi lên ba, bé đã tích lũy được lượng dữ liệu lớn hơn bất kỳ thư viện nào trên trái đất. Có thể bạn lo lắng với điều này, bởi cho rằng bộ

não bé sẽ sớm "hết chỗ trống" như nhiều người vẫn lầm tưởng.

Đừng lo! Bộ não của con bạn không bao giờ đầy. Ở bất kỳ độ tuổi nào, cho dù lượng thông tin lưu trữ có nhiều đến đâu thì nó cũng chỉ là một phần nhỏ so với tiềm năng lưu trữ chưa dùng đến.

Mỗi một thông tin trong đầu bé cũng có nhiều liên tưởng, nhiều kết nối khác nhau. Mỗi từ, mỗi số, mỗi hình ảnh, mỗi mùi vị, mỗi màu sắc, mỗi giai điệu... đều là từ trung tâm với dày đặc những liên tưởng xung quanh, nghĩa là mọi suy nghĩ của bé đều khác với bạn, với các anh chị em, với mọi người khác trên thế giới.

Câu chuyện về những đám mây

Đây là câu chuyện về một cậu bé tám tuổi rất yêu thích môn Địa lý. Cậu luôn đạt điểm cao nhất trong những bài kiểm tra môn này. Một ngày nọ, thầy giáo Địa lý cho học sinh một bài tập về nhà: viết một bài luận về loại và dạng của mây. Cậu bé háo hức trở về nhà, quyết tâm thực hiện ngay bài tập.

Hôm đó là một ngày ấm áp, bầu trời có thật nhiều những đám mây cuồn cuộn. Cậu bé nằm ngửa người trong vườn nhà mình, vừa ngắm mây vừa mơ mộng. Chẳng mấy chốc, cậu đã thấy những công trình kiến trúc, những cảnh vật, phong cảnh và cả những nhân vật tưởng tượng ẩn hiện trong những đám mây. Vô cùng hào hứng, cậu mang cả thế giới thần tiên này vào bài luận về nhà dưới dạng truyện ngắn.

Cậu bé rất hài lòng với bài tập của mình và mong chờ lẫn hy vọng rằng nó sẽ đạt điểm cao như những bài tập khác của cậu từ trước giờ.

Vào ngày trả bài tập, đúng như cậu bé mong đợi, thầy giáo chọn bài của cậu để đọc trước lớp. Nhưng không phải với sự tán thưởng mà bài luận đó đáng được nhận, thầy giáo đọc nó với giọng thật châm biếm, đảo tròn mắt với mỗi đoạn giới thiệu nhân vật mới, gây ra những trận cười rũ rượi của các bạn cùng lớp. Cậu bé vô cùng bối rối và xấu hổ, không biết vì lý do gì thầy lại đọc bài của mình với thái độ ấy, tại sao các bạn lại cười như vậy, và tại sao cậu lại bị điểm 0.

Cậu bé kể với tôi rằng kể từ giây phút xấu hổ đó, môn Địa lý yêu thích với những giấc mơ tươi đẹp của cậu đã vỡ tan không lý do, mang theo một nỗi đau sâu sắc trong lòng cậu. Chẳng mấy chốc, điểm số của cậu rơi xuống cuối lớp.

Bốn năm sau, chàng trai mơ mộng ngày nào, cũng trong một lúc thả hồn theo mây gió, đột nhiên phát hiện ra nguyên nhân điểm 0 năm nào của mình. Khi nói đến "dạng" của mây, thầy giáo có ý nói đến những đặc điểm phân biệt của mây, ví dụ như mây tầng, mây tích.

Não của bé có đủ sức mạnh/năng lượng để thắp sáng cả một thành phố

Một sự hiểu lầm dễ thương của cậu bé nhưng gặp phải thái độ mỉa mai thô bạo, không giải thích của thầy giáo đã phá hủy tình yêu của cậu với môn Địa lý, với niềm khao khát khám phá, tìm hiểu vũ trụ mà lẽ ra rất đáng được trân trọng và khuyến khích.

Nếu chúng ta tìm thấy một loại khoáng sản cực quý, thì bạn sẽ liên tưởng ngay đến những từ gì?

Hiếm

Quý

Ngọc

Vô giá

Kim cương…

Con bạn chính là điều cực quý, cực hiếm hơn hết mọi viên ngọc trên đời. Vì vậy, hãy áp dụng những từ trên với chính con mình, với bản thân bạn và với cả những người yêu thương nữa.

ĐIỀU CẦN LÀM

- Hiểu và ghi nhớ theo cách tương tự như con bạn.

- Thử thí nghiệm sau như một kỹ sư tin học đã từng làm: ghi từ "Cha/Mẹ" ở giữa tờ giấy và vẽ thêm 10 đường nối tỏa ra xung quanh. Bảo con bạn hãy ghi ra 10 (hoặc ít hơn) liên tưởng ngay lập tức nảy ra trong đầu bé khi nghĩ về từ khóa đó. Kết quả sẽ rất ngạc nhiên đấy, nếu không nói là đáng báo động!

Ví dụ như trường hợp một kỹ sư tin học nọ: Anh rất yêu thương và tự hào về con trai mình. Trên bàn làm việc, anh để ảnh hai cha con và anh cũng thường xuyên kể với bạn bè, đồng nghiệp về con trai.

Nhưng kết quả cuộc thử nghiệm đã khiến anh thật sự sốc.

Cậu con trai nhỏ đã tìm được bốn từ liên tưởng:KHÔNG CÓ Ở NHÀ, LÀM VIỆC, TIỀN, RẦY LA!

Tại sao đây lại là những gì cậu bé nghĩ về bố mình?

Là một người quản lý nên anh rất bận. Anh phải dậy từ lúc 5 giờ sáng và ra khỏi nhà lúc 6 giờ, trước khi con anh thức dậy.

- Mẹ ơi, ba đâu rồi?

- Ba đã đi rồi con.

- Đi đâu?

- Đi làm.

- Để làm gì?

- Để kiếm tiền.

Một lần nữa, là người quản lý, người cha thường về nhà ngay trước giờ con mình đi ngủ. Với tâm trạng mệt mỏi và kiệt sức, nghe kể về những hành vi trong ngày của con, thường là "nghịch ngợm", anh thường la rầy, nhắc nhở.

Và kết quả là thế đấy!

Chương 7
TÌM KIẾM SỰ THẬT

Bộ não của con bạn luôn tìm kiếm sự thật, chỉ vì một lý do đơn giản: để tồn tại.

Nếu không biết được lửa gây bỏng và vật nhọn có thể làm chảy máu, thì cơ hội sống của con người sẽ giảm xuống rất nhiều. Do đó, theo bản năng, bộ não của con bạn luôn săn tìm sự thật để tăng khả năng tồn tại của mình.

Bé kiểm tra mọi thứ, bao gồm cả những việc cha mẹ làm, rồi sàng lọc chúng bằng bộ óc mạnh mẽ của mình. Với trực giác, giác quan và sự logic, bé kiểm tra đi, kiểm tra lại mọi thứ để xem cha mẹ thích hợp ra sao với mình.

(Nếu bạn cảm thấy lo lắng, e ngại thì hãy nhớ rằng chính bạn cũng đã từng làm vậy với cha mẹ mình!)

Đó là lý do tại sao trẻ em (mà đa số người lớn cũng vậy!) có thể chịu đựng được mọi sự thiếu thốn, khó khăn, bệnh tật nhưng lại cảm thấy đau đớn vô cùng khi bị đối xử bất công, khi bị lừa gạt hay nói dối.

Vì vậy mà chúng ta, những người cha, người mẹ đầy yêu thương, hãy luôn nói thật với trẻ. Khi nói thật, ta có được hai lợi ích sau:

Thứ nhất là, khi bộ não nói ra sự thật, cơ thể sẽ cởi mở hơn, mọi giác quan đều nhạy bén và sắc sảo hơn, căng thẳng giảm đi đáng kể. Con bạn sẽ nhận thấy được điều đó, bắt chước theo, và cũng thu được nhiều lợi ích.

Thứ hai là, khi nói thật, bạn không phải bận tâm ghi nhớ những lời nói dối, trí nhớ của bạn cũng đỡ bị áp lực và hoạt động một

cách trôi chảy hơn, chính xác hơn.

Rất nhiều thiên tài vĩ đại của thế giới đã đặt mục tiêu của cuộc đời mình là "tìm kiếm sự thật" dù trong lĩnh vực khoa học, nghệ thuật, triết học hay tôn giáo. Isaac Newton, một trong mười thiên tài của mọi thời đại đã viết bên lề bài luận của mình khi còn ở Cambridge rằng: "Tôi có ba người bạn: Aristotle, Plato và Sự thật".

Những thám tử tí hon này luôn thích thú tìm kiếm sự thật!

Shakespeare cũng từng nói: "Vinh quang của thời gian là làm dịu đi những vị vua tranh đấu, lột trần sự giả dối và đem Sự thật ra ánh sáng".

Câu chuyện về cậu bé Austin

Ở tuổi lên bốn, Austin sống cùng bố mẹ trong một cuộc sống dường như vô cùng hoàn hảo. Austin là một cậu bé dễ thương, khỏe mạnh, vui vẻ và tình cảm. Mẹ của cậu, Diana, là giám đốc của một tập đoàn lớn, và Keith – cha cậu, là một bác sĩ hàng đầu, đồng thời cũng là giám đốc bệnh viện. Họ sống trong một ngôi nhà rộng rãi với sân vườn thoáng đãng và một hồ bơi lớn.

Nhưng chỉ một năm sau đó, rắc rối đã xảy đến với cuộc sống của họ. Tôi nhận được cú điện thoại khẩn từ Diana và Keith, kể rằng Austin đã thực sự trở thành một "tiểu yêu" rất vô lễ, hung hăng, gần như không cách nào trị được. Hai người đã thử rất nhiều cách mong giải quyết được vấn đề này nhưng không hiệu quả. Tình hình đã đến mức không thể kiểm soát và tiềm ẩn nhiều nguy

hiểm đến nỗi Diana và Keith, dù không hề muốn chút nào, đã nghĩ đến chuyện đưa Austin đi điều trị tâm lý.

Tôi hứa sẽ làm tất cả những gì có thể để giúp họ, và vào một buổi xế chiều mùa hè thời tiết dễ chịu, tôi đến thăm gia đình họ. Ba chúng tôi ngồi bên cạnh bể bơi, vừa uống nước trái cây pha rượu pân thêm đá, vừa bàn luận về Austin.

Chẳng mấy chốc Austin đã đi học về. Khi cậu bé bước vào, tôi ngạc nhiên khi không thấy một khuôn mặt cau có, bực bội như mình tưởng tượng, mà vẫn là cậu bé ngộ nghĩnh, đáng yêu như tôi vẫn nhớ của một năm về trước, dù có lớn hơn một chút. Austin chào rồi hỏi xin một ly nước trái cây như chúng tôi, với nhiều đá và hai ống hút.

Trong mười phút, cậu bé cư xử hoàn toàn bình thường, vừa nhấm nháp ly nước của mình vừa đi vòng quanh ngắm nghía mấy bụi hoa.

Khi đã uống xong, Austin len lén bước tới bàn chúng tôi đang ngồi. Khi đã đứng ngay bên cạnh chúng tôi, cậu đột nhiên hút mạnh cả hai ống hút, gây ra âm thanh rột roạt rõ to giữa không gian vốn đang yên tĩnh.

- Austin, ngừng ngay! – Diana lên tiếng. Austin ngừng. Được 20 giây.

Và rồi, một lần nữa cậu bé hút mạnh, gây ra một tiếng "rộttttttttttttt" thậm chí còn mạnh hơn, khó chịu hơn lần trước.

- Austin, mẹ đã nói con một lần rồi! Ngừng ngay! – Diana cao giọng. Một lần nữa, Austin dừng.

Được 20 giây, rồi một tiếng "rộttttttttttttttttttttttttttttt" rõ to, rõ mạnh khác.

- Austin, một lần nữa… – Diana đe dọa, chỉ tay vào mặt cậu. Và tất nhiên, Austin làm thêm lần nữa.

- Được rồi, Austin! Vậy đó! Keith, anh nói nó đi. – Diana giận tím mặt.

Keith, hơi giật mình vì nhiệm vụ đột nhiên bị đẩy vào tay mình, nhanh chóng trấn tĩnh lại và trừng mắt nhìn Austin:

- Được rồi đấy con trai, thôi ngay! Austin nghe theo.

Được 20 giây. Rồi hết sức bình tĩnh, đĩnh đạc, không chút sợ hãi, lại thêm một tiếng "rộtttttttttttttttttttttttttttt" kinh khủng.

Keith trừng mắt nhìn cậu con trai, rồi lại rơi vào chính chiếc bẫy mà trước đó vợ mình đã mắc phải. "Đủ rồi đấy! Một lần nữa…".

Tất nhiên là Austin đáp ứng ngay một lần nữa.

Lần này thì tôi phải thừa nhận rằng tôi âm thầm cổ vũ cho cậu bé! Trong lòng tôi thầm thì: "Cố lên, nhóc! Con đã khiến họ vào cuộc rồi đấy!". Keith đã thực sự nổi giận, quay sang Austin đe dọa: "Được rồi đấy Austin! Đủ rồi! Một lần nữa là con bị ăn đòn đấy! Con biết là ba sẽ làm mà!".

Lời đe dọa này dường như có tác dụng với Austin, nên cậu bé có vẻ chịu từ bỏ. Tôi vẫn len lén liếc nhìn Austin trong khi Diana và Keith mệt mỏi giải thích đây chỉ là một ví dụ nhẹ nhàng cho sự bất trị của cậu con trai. Austin vẫn lẩn quẩn quanh chúng tôi, lúc lại gần, lúc tiến ra xa, và rồi đột nhiên, thêm một tiếng "Rộttttttttttttttttttttttttttttttttttttt" khác dữ dội hơn những lần trước.

Keith đứng phắt dậy khỏi ghế. Austin đã chuẩn bị sẵn cho trường hợp này nên chạy nhanh đến góc vườn. Keith ngồi xuống, nhẹ nhõm bảo: "Ahh, giờ thì ổn rồi. Chúng ta không còn phải nghe thấy nó nữa".

Và đứng ở đó, nơi góc xa khu vườn, Austin vẫn hút rột roạt ống hút của mình ở vị thế người đại thắng trong cuộc chiến cân não.

Diana, Keith và tôi tiếp tục bàn chuyện thêm khoảng vài phút thì đột nhiên, hoàn toàn bất ngờ, tôi bị một cú đấm thật mạnh vào vai.

Tôi quay sang Austin và nói như bố mẹ cậu lúc trước: "Austin, ngừng ngay!".

Cậu ngừng lại chỉ vài giây, rồi đấm một cú toàn lực vào ngay vị trí cũ trên vai tôi. Một cậu bé năm tuổi với cú đấm mạnh, đúng hướng và đúng kỹ thuật có thể làm đau bất kỳ người lớn nào. Tôi đau điếng!

Lần này tôi chộp lấy hai vai Austin, nhìn thẳng vào mắt cậu bé và nói: "Austin, bác không muốn cháu lặp lại điều này. Bác thậm chí không muốn cháu có ý định lặp lại điều này nữa. Nhưng nếu cháu lại làm như thế, thì ta sẽ làm thế này: khi cháu đánh bác, bác sẽ

đánh lại cháu ngay đúng vị trí cháu đã làm với bác nhưng mạnh hơn. Giờ thì cháu chọn đi".

Austin chỉ suy nghĩ một chút xíu, rồi lại đánh tôi một lần nữa, cũng đúng ngay vị trí cũ. Tôi lập tức giữ cậu bé lại, giải thích rằng tôi không muốn tí nào, nhưng vì chúng tôi đã thỏa thuận với nhau nên tôi sẽ đánh lại cậu đúng ngay vị trí cậu đã đánh tôi.

Austin suy nghĩ một lúc lâu hơn, nhìn thẳng vào mắt tôi và đánh tôi lần nữa. Tôi lặp lại điều mình đã nói trước đó, rằng tôi không muốn nhưng vẫn làm theo thỏa thuận.

Lần này, Austin suy nghĩ có vẻ nhiều hơn, nhưng vẫn quyết định tiếp tục. Thật là một cậu bé kiên định.

Tôi giữ lấy vai Austin và giải thích với cậu bé bằng hình ảnh ẩn dụ: "Austin, nếu một tảng đá lớn đang rơi về hướng chân cháu, nó hoàn toàn không biết và cũng chẳng quan tâm tới bàn chân đó. Còn cháu, cháu biết và cháu quan tâm. Nếu cháu không tránh ra thì nó sẽ rơi thẳng xuống và đè bẹp bàn chân cháu. Nếu cháu không muốn chân mình đau, tất nhiên cháu phải tránh ra. Thỏa thuận giữa cháu với bác cũng giống như hòn đá đó vậy. Thỏa thuận không biết, cũng không quan tâm tới cháu hay bác. Nó chỉ đơn giản bảo rằng nếu cháu cứ tiếp tục đánh bác, thì bác sẽ tiếp tục đánh lại cháu. Nếu bác cháu ta không dừng lại, thì rồi cả hai sẽ nằm gục ở đây thôi. Thỏa thuận là thỏa thuận, bác sẽ đánh lại cháu, dù bác thật sự không muốn làm như thế".

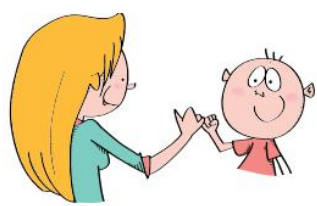

Luôn tôn trọng bé, phải có giao ước rõ ràng với bé

Ngay khi tôi đánh cậu bé xong, tôi ôm cậu và nói: "Bác không muốn tiếp tục làm điều này vì bác rất thích cháu. Bác sẽ ngừng lại nếu cháu chịu ngừng. Đó là một lời hứa".

Austin đi ra xa, lòng vòng trong vài phút rồi lại bước về phía tôi như thể lại đánh tôi thêm một cú nữa. Nhưng không, cậu bé hỏi: "Bác có muốn bơi không?".

Tôi nói có, nhưng giải thích với Austin rằng tôi muốn nằm nghỉ

nửa tiếng trước, rồi sau đó tôi sẽ bơi với cậu. Tôi nằm xuống ghế dưới bóng râm, mắt he hé quan sát. Và trước sự kinh ngạc của tôi, Austin ngồi xếp bằng ở một khoảng cách không xa, yên lặng quan sát tôi. Khi Keith bước tới chỗ cậu để đi lại phía tôi, cậu bé giơ hai tay ngăn lại và bảo: "Suỵt, bác ấy đang nằm nghỉ". Đúng 30 phút sau, khuôn mặt nhỏ nhắn của cậu ghé sát lại gần tôi: "Bác đã hứa rồi!".

Tôi ngồi bật dậy, nói: "Ừ đúng, bác đã hứa!". Tôi khoác vai Austin và chúng tôi cùng tiến về hồ bơi. Hai chúng tôi đã có một buổi chiều nô giỡn thoải mái, và trong suốt quãng thời gian tôi ở lại với gia đình họ, Austin đã cư xử như thể một thiên thần hộ mệnh của tôi, luôn quấn lấy tôi và cố làm tôi vui bằng cách đáp ứng mọi nhu cầu của tôi. Chúng tôi đã trở thành "bạn thân".

Điều gì đã mang lại sự thay đổi đột ngột đó ở Austin? Và quan trọng hơn, đâu là thứ Austin nỗ lực tìm kiếm?

Hãy xem lại câu chuyện của Austin lần nữa, và nói xem bạn nghĩ mục đích của cậu bé là gì? Điều phần lớn mọi người thấy và trả lời ngay là không đúng.

Điều Austin tìm kiếm không phải là sự chú ý. Cậu đã có quá nhiều. Điều Austin tìm kiếm là Ý NGHĨA và SỰ THẬT.

Hãy nghĩ xem ý nghĩa của những gì ba mẹ Austin nói bằng bộ não hoàn toàn mới mẻ và xa lạ với quan điểm của người lớn. Khi Diana nói: "Ngừng lại!", nó có nghĩa: "Không có giới hạn về thời gian. Con có thể làm bất cứ khi nào mình muốn".

Khi Keith nói: "Một lần nữa là con bị ăn đòn đấy!", thì hóa ra: "Con sẽ không bị ăn đòn", "Con biết là ba sẽ làm mà!" trở thành "Ba sẽ không làm vậy".

Austin như một nhà du hành trên một con tàu vũ trụ tên "Ý

nghĩa", bay trong một không gian hoàn toàn cô lập, không có khí oxy "Sự thật".

Tưởng tượng bạn đang ở trong không gian như vậy, bạn sẽ cảm thấy thế nào? Bối rối vô cùng, kinh hoàng khủng khiếp? Chính sự bối rối, kinh hoàng đó đã khiến Austin có những hành động phá bĩnh như trên.

Hoàn toàn không cố ý, không chủ tâm, nhưng Keith và Diana vẫn thường "dối" Austin. Và họ phải chịu hậu quả vì điều đó.

ĐIỀU CẦN LÀM

- Xây dựng mối quan hệ với con trẻ dựa trên sự thật.

Ví dụ, nếu bạn nói với bé: "Bốn giờ chiều nay chúng ta sẽ đi công viên", thì khi đến bốn giờ, hãy đi công viên. Đừng viện cớ hay đưa ra lý do để trì hoãn khi đã đến giờ hẹn. Chỉ có như vậy, lời nói của bạn mới thực sự có ý nghĩa và bé mới tin bạn. Bé sẽ học được rằng sự thật có giá trị, rằng bé có thể tin tưởng ở người khác, và bé có thể tin tưởng ở bản thân mình.

- Hãy quan sát những lời la rầy, đe dọa của phụ huynh đối với con cái ở nơi công cộng.

Đếm xem có bao nhiêu lần họ thực sự có ý sẽ làm điều mình nói? Những lời đe dọa đó có tác dụng thế nào với các bé, và bao nhiêu lần các bé chiến thắng trong "trận chiến" với cha mẹ? Bạn sẽ biết mình phải làm gì khi quan sát những cảnh đó.

- Khen, hoặc thưởng nếu cần, cho những hành vi thành thật của con.

Ví dụ, bé nói: "Mẹ, con xin lỗi đã làm đổ đồ ăn ra sàn", thì bạn có thể đáp lại: "Cảm ơn con đã nói với mẹ, giờ mẹ con mình cùng lau sạch trước khi họ hàng nhà kiến kéo vào nào", thay vì: "Trời ơi, sao con vụng về quá vậy? Sao con không chịu ngồi yên và thôi ngọ nguậy đi, như vậy thì đâu có cái gì bị đổ ".

- Hãy luôn nhớ rằng thông tin về môi trường xung quanh càng chính xác, xác suất tồn tại của con người càng cao.

Điều này bao gồm cả môi trường tự nhiên, xã hội lẫn khái niệm. Càng cho con mình tiếp xúc với sự thật, bé sẽ càng thành công hơn trong cuộc sống sau này.

Kết luận

BẠN VÀ BÉ YÊU THÔNG MINH CỦA BẠN

Tuyệt vời! Thật kỳ diệu!

Được sinh ra với triệu triệu "con chíp" sinh học phức tạp, với trí tưởng tượng vô hạn và khả năng phân tích tuyệt vời; bên cạnh đó còn được bổ sung thêm nhiều loại hình trí thông minh có khả năng chuyển đổi vạn vật và thực hiện những điều tốt đẹp, cùng một trí nhớ thật sự không giới hạn.

Là 1 trong 7 tỉ người đang sống trong thế giới này, là cá thể độc nhất, không giống với bất kỳ ai đã sống, đang sống và sẽ sống.

Được dẫn dắt bởi những nguyên lý của trí não – khuyến khích liên kết mọi thứ với nhau để hướng đến thành công.

Được ban tặng các giác quan giúp nhận thức đến tận cùng thế giới vĩ mô và vi mô, và khả năng sao chép thực tế một cách hoàn hảo.

Được đặt trong một kiệt tác cơ thể có thiết kế kỹ thuật cực kỳ hoàn hảo, xung quanh là những quân sư sẵn lòng giúp đỡ, được trang bị những "móc sắt" của sự tò mò và khả năng tập trung mạnh hơn bất kỳ tia laser nào. Được hỗ trợ bởi một đội quân "phòng vệ" với quân số đông hơn, mạnh mẽ và ngoan cường hơn tổng số quân từng tồn tại trong lịch sử thế giới.

Linh hoạt và dẻo dai ngoài sức tưởng tượng.

Được ban cho những năng lực và cơ hội để khám phá, sáng tạo trong thế giới của nghệ thuật và âm nhạc.

Tất cả những điều trên là lời mô tả về CHÍNH BẠN!

Với những phẩm chất và thuộc tính kỳ diệu đó, bạn hoàn toàn thích hợp và xứng đáng để giữ vai trò người chăm sóc, hướng dẫn, cha mẹ của con bạn, một đứa bé cũng thông minh đáng kinh ngạc!